

4

Ku Supermiasteczku (1989–2010)

4.1. 20 lat. Od *achillesowej pięty Zagłębia Miedziowego do Gminy na przyszłość*

W połowie lat 80. wygląd górniczej miejscowości nie przedstawiał się najlepiej: „Gdy przyjechałem do Polkowic (...) miasto robiło ponure wrażenie. Było po prostu smutne, a przy tym ogromnie zaniedbane. (...) w centrum miasta nie było kanalizacji, a w godzinach nocnych całe Polkowice nie miały wody. (...) lekcje prowadziliśmy na trzy zmiany do godz. 20” – wspomina Marek Tramś, były nauczyciel, starosta powiatu polkowickiego, który do Polkowic przyjechał w 1984 r.³³². Przez 20 lat, o których będzie mowa na kolejnych stronach, doszło do realnej rewolucji na wielu płaszczyznach funkcjonowania miasteczka, z czasem coraz odważniej określanego miastem, centrum samorządowym, tętniącym sercem Zagłębia Miedziowego, a nie – jak zwykło się mawiać jeszcze kilkanaście lat temu – „sypialnią górniczą”, a nawet, jak przypomina Agnieszka Szydłowska-Szczecińska, „achillesową piętą Zagłębia Miedziowego”³³³. Tę stereotypową „łatkę” trudno było jednak usunąć z coraz lepszego miejskiego wizerunku, z wysiłkiem kreowanego przez władze samorządowe po 1990 r. Ostatecznie udało się stworzyć – po dwóch dekadach – prawdziwie europejskie miasto, „gminę na przyszłość”³³⁴

³³² Zob. A. Szydłowska-Szczecińska, *Polkowice. Dwadzieścia niezwykłych lat*, Polkowice 2010, s. 39.

³³³ Tamże, s. 34.

³³⁴ Hasło promocyjne Polkowic to: *Polkowice – gmina na przyszłość*.

– barwną, nowoczesną, z aktywną społecznością lokalną i samorządową, której warto poświęcić słowo charakterystyki. Bowiem dwie ostatnie dekady były czasem przemian nie tylko miasta, ale i życia codziennego jego mieszkańców – przemian na lepsze.

Fot. 36

Logotyp Polkowic

Społeczność Polkowic, jak wskazano we wcześniejszych rozdziałach, tworzyła ludność napływowa, z czasem umacniająca więź wspólnotową. Rozwój przemysłu górniczego, przyciągnął do Polkowic łącznie kilkanaście tysięcy osób z całej Polski (w 1970 r. miasto liczyło 7.659 mieszkańców). W 2004 r. na terenie Gminy Polkowice 22,3 tys. osób mieszkało w mieście (83,8 proc.), 4,3 tys. osób mieszkało na wsi (16,2 proc.).

Od 1995 r. populacja Gminy zwiększała się o około 300 osób rocznie (w 1998 r. o 393 osoby). W 1999 r. wzrost zatrzymał się na poziomie 140–70 osób rocznie. Po 2001 r. nastąpiło zmniejszanie liczby mieszkańców miasta, a zwiększenie liczby mieszkańców wsi, co wiązało się z procesem poprawy sytuacji materialnej polkowiczanki i migracją na wieś³³⁵. W 2011 r. stan ludności Polkowic powrócił ponownie do poziomu z 2005 r. i wynosił 22.802 mieszkańców.

Polkowiczanie przenosili się na wieś, ale i migrowali w ciągu dwóch minionych dekad, głównie w celach zarobkowych, w większości przypadków do innych miast Dolnego Śląska. Wpływ na migrację miały też młode osoby, które wyjeżdżały na studia i pozostawały w dużych miastach, podejmując tam później pracę (Wrocław, Poznań, Zielona Góra). Nie bez znaczenia pozostaje także emigracja zarobkowa do państw Unii Europejskiej. Polkowice mogą się poszczycić w ostatnich latach jednym z najwyższych przyrostów naturalnych w subregionie legnickim i w województwie dolnośląskim.

³³⁵ *Plan rozwoju lokalnego Gminy Polkowice na lata 2004–2006 i 2007–2013*, Polkowice, listopad 2004, s. 10–11.

Tab. 6
Rozwój demograficzny Polkowic w latach 1985–2007

Rok	Liczba mieszkańców
1985	20.269
1990	20.312
1995	20.840
2000	22.538
2005	22.801
2006	22.649
2007	22.617

Źródło: *Lokalny program rewitalizacji dla zdegradowanych obszarów Polkowic na lata 2007–2013. s. 29. Uchwała nr III/38/10 z 29 grudnia 2010 r.*

Najliczniejszą grupą mieszkańców Polkowic są osoby z wykształceniem zawodowym, gimnazjalnym i podstawowym (55,5%), następnie z wykształceniem średnim i policealnym (34%). Grupa osób z wykształceniem wyższym stanowi 10,5% (dane z 2004 r.)³³⁶.

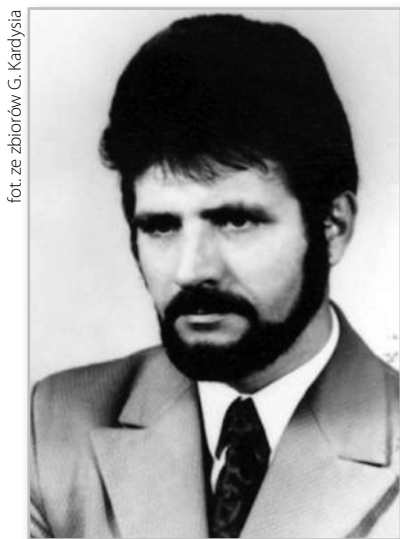
Tab. 7
Ludność Powiatu Polkowickiego. Stan na dzień 31 marca 2011 r.

	Ogółem	Miasto	Wieś
Gminy Powiatu Polkowickiego	62.977	37.644	25.333
Chocianów	13.088	8.293	4.795
Gaworzyce	3.930	–	3.930
Grębocice	5.300	–	5.300
Polkowice	27.163	22.802	4.361
Przemków	8.868	6.549	2.319
Radwanice	4.628	–	4.628

Źródło: *Wyniki spisu ludności i mieszkań 2011 r. Główny Urząd Statystyczny. www.stat.gov.pl.*

³³⁶ *Lokalny program rewitalizacji dla zdegradowanych obszarów Polkowic na lata 2007–2013. s. 29. Uchwała nr III/38/10 z dn. 29.12.2010 r. Uchwały i protokoły z posiedzeń przywoływane w rozdziale dot. Rady Miejskiej w Polkowicach, chyba że zaznaczono inaczej.*

Pomimo, że odkrycie miedzi odmieniło w latach 70. XX w. życie w tej części Dolnego Śląska, rytm codzienności wyznaczały przez lata zjazdy „na szych-tę” i wyjazdy z kopalni, powroty górników do blokowisk wybudowanych nakładem kombinatu, który był tzw. „oczkiem w głowie” władzy centralnej. Miasto o charakterze przemysłowym było jednak faktycznie na początku lat dziewięćdziesiątych smutne i ponure. Jak wspomina Bolesław Kocwa, ostatni naczelnik Polkowic, na inwestycje miejskie nie było pieniędzy, budżet był niezbyt zasobny, całość działań władz miejskich sterowana była centralnie, choć zaopatrzenie sklepów należało do lepszych w kraju, bowiem troska o górniczy stan była priorytetem³³⁷.

fot. ze zbiorów G. Kardysia

Fot. 37

Bolesław Kocwa, naczelnik miasta Polkowice w latach 1983–1990

Przełomową dla dziejów Polkowic okazała się Ustawa o samorządzie terytorialnym, która weszła w życie 8 marca 1990 r. Pozwoliła na powstanie ogromnej samodzielności społeczności lokalnej. Na podstawie ustawy wyłoniono w przeprowadzonych 27 maja 1990 r. wyborach samorządowych 26-osobową Radę Miejską Polkowic³³⁸. Składała się ona w większości z przedstawicieli Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”

³³⁷ Rozmowa z Bolesławem Kocwą.

³³⁸ M. Zaguła, *Polkowice 1945–1991. Krótki zarys historyczny*, „Gazeta Polkowicka”, nr 5/8, 1991.

(dwie osoby spoza Komitetu były przez niego popierane). Dwustronowy program wyborczy tegoż Komitetu adresowany do polkowiczian rozpoczynał się zdaniem: „Miasta buduje się dla ludzi – dla kogo zbudowano Polkowice?”, a pod nim można było przeczytać m.in.:

„Kuszeni wizją Polski dostatniej godziliśmy się na ciężkie warunki pracy, wyrzekaliśmy się podstawowych potrzeb ważnych dla każdego człowieka, składaliśmy ofiarę z naszego zdrowia, a nawet życia. W głąb kraju popłynęły z Polkowic strugi pieniędzy”. Dalej pada pytanie: „A co nam dano w zamian?” i szereg odpowiedzi: „miasto na czynnym sejsmicznym terenie, zdevastowane środowisko naturalne, oświatę bez perspektyw, klubik szumnie zwany Domem Kultury, zawyżone czynsze mieszkaniowe, ubogą sieć handlową, czterech milicjantów do obrony naszego życia i mienia, miasto bez charakteru”.

z arch. W. Fenricha

Fot. 38

Cegielka Funduszu Wyborczego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Polkowicach oraz znaczek do wpięcia w klapę

Pośród deklaracji przemian z programu Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” można przytoczyć następujące: „zmniejszymy zagrożenia związane z eksploatacją złóż miedzi, powstrzymamy degradację środowiska naturalnego, rozwinimy szkolnictwo ponadpodstawowe, mieszkania nie będą takie drogie, będziemy popierać handel prywatny, policja będzie wazsa, powstanie prawdziwe miasto³³⁹”. Ta deklaracja, jak zaznacza Emilian

³³⁹ Program Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” z archiwum Emiliana Stańczyszyna. Jego autorami byli Emilian Stańczyszyn, Przemysław Walczak oraz Mirosław Zagała.

Stańczyszyn, kandydat z ramienia Komitetu Obywatelskiego w wyborach, późniejszy pierwszy przewodniczący Rady Miejskiej i trzeci burmistrz po 1990 r., posłużyła jako punkt wyjścia do pracy władz samorządowych w Polkowicach na kolejne 20 lat³⁴⁰.

Prekursorami Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Polkowicach były osoby związane z Duszpasterstwem Ludzi Pracy, które począwszy od 1986 r. funkcjonowało przy parafii św. Michała Archaniola. W 1989 r. na jego bazie stworzono Komitet Obywatelski, na czele którego stanął Wojciech Fenrich. Zajął się organizacją regularnych spotkań Komitetu, które przyciągały na początku 1990 r. wielu zainteresowanych zmianami niesionymi przez nowy, demokratyczny ustrój mający nadejść.

Co ciekawe, na zebrania zaczęli przychodzić także byli działacze PZPR, jednak, jak zaznacza W. Fenrich, musieli zostać odprawieni „z kwitkiem”, by Komitet nie stracił wiarygodności. Komitet Obywatelski „Solidarność” zajął się organizacją wyborów samorządowych w 1990 r., a także stworzeniem listy kandydatów na radnych z terenu Gminy Polkowice. Ostatecznie nie udało się wystawić 28 osób. W Radzie zasiadło 26 radnych. Było to spowodowane brakiem chętnych do startu w wyborach samorządowych z okręgów wyborczych z terenów wiejskich. Komitet Obywatelski w Polkowicach funkcjonował do końca 1990 r., po czym został rozwiązany³⁴¹.

Podobnie jak w innych miastach Polski, także i tutaj rajcy musieli się wiele nauczyć i stanąć przed nowymi zadaniami, które niesła samorządność.

O tym, że początki samorządu były bardzo trudne, stawiające znaczne wyzwania, można wnioskować z ustaleń podjętych podczas pierwszego posiedzenia nowo wybranej Rady Miejskiej pierwszej kadencji, które odbyło się 6 czerwca 1990 r. W czasie obrad B. Kocwa, ostatni naczelnik Polkowic, przedstawił nowej Radzie informacje o stanie niezbyt pokaźnego budżetu i mienia komunalnego przekazywanego w ręce nowych włodarzy. W dyskusji poruszono następujące tematy: brak środków na inwestycje (budownictwo komunalne, brak 100 mln zł na realizację budowy rurociągu wody pitnej przy ul. Kopalnianej), złą sytuację w oświacie, gdzie wykorzystano już 70% zaplanowanych na rok 1990 środków finansowych (co było spowodowane 11-krotną podwyżką cen energii), działania na

³⁴⁰ Rozmowa z Emilianem Stańczyszynem.

³⁴¹ Na podst. rozmowy z Wojciechem Fenrichem.

rzecz prywatyzacji handlu, skażenie wody w studniach w Żelaznym Moście, przekazanie Urzędowi Gminy budynku po PZPR, obniżenie krawężników na terenie miasta, nałożenie podatku od nieruchomości (garaże), podział parkingu przy budynku po byłym KPZPR, oddanie do użytku centralnej cechowni³⁴².

fot. archiwum prywat. K. Wierusa

Fot. 39

Spotkanie Duszpasterstwa Ludzi Pracy w Polkowicach przy parafii pw. św. Michała Archanioła. Od lewej stoją: NN, ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski, Marek Pośpiech, ks. Jerzy Gniatczyk, NN, Piotr Serafin, NN, Ryszard Okaj. W dolnym rzędzie: Krzysztof Wierus, Zdzisław Bronikowski, Mirosław Siemaszko

Nowi radni musieli teraz decydować, co wybrać spośród ogromu spraw i wyłonić priorytety młodej, samorządnej gminy. Tak o tym, co wówczas było najważniejsze, mówi pierwszy przewodniczący Rady Miejskiej Emilian Stańczyzyn:

„Fundamentalną sprawą stało się przygotowanie nowego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla całej gminy. Chodziło o zupełnie nowe spojrzenie na rozwój Polkowic. Gmina była wcześniej rolniczo-przemysłową. Zdecydowaliśmy, że to nam nie wystarcza, że nasze

³⁴² Protokół posiedzenia RM nr I/1/90, 6.06.1990 r.

ambicje są znacznie większe. Przyszłość zamierzaliśmy oprzeć również na alternatywnych przemysłach oraz przedsiębiorczości i aktywności samych polkowiczian. Istotna była też kwestia czystości i estetyki na ulicach. Miasto brudne i zaniedbane nie miało nawet pieniędzy na zbieranie liści. Pamiętajmy, że w realiach 1990 roku mieliśmy dalej do czynienia z ubogimi Polkowicami.

Szczęśliwie wszystko odmieniło się rok później, kiedy to weszła w życie nowa ustawa o finansach gmin. Budżet Gminy Polkowice zwiększył się znacznie, a konkretnie z kilkunastu miliardów do dwustu dwudziestu miliardów starych złotych. A wracając jeszcze na chwilę do początków nowego modelu samorządności, w 1990 r. zabiegaliśmy o finansowe wsparcie w kopalniach „Rudna” i „Polkowice”. Założyliśmy nawet stowarzyszenie w celu pomocy miastu³⁴³. Jedna z kopalń wpłacała wówczas siedem miliardów starych złotych do budżetu gminy, a druga podobną kwotę bezpośrednio dla stowarzyszenia. W ten sposób miastu łatwiej było dotrzeć do końca 1990 roku.

A już od 1991 r. staliśmy się jedną z najzamożniejszych gmin w Polsce. Mogliśmy zacząć realizację naszych marzeń o pięknych Polkowicach, otoczonych wioskami, w których standard życia jest analogiczny do miejskiego. Ale to oczywiście wymagało czasu. Realizacja części tych marzeń musiała potrwać wiele lat³⁴⁴”.

Mówią o nim „Polkoriko”

W popularnych ostatnio rankingach samorządowych Gmina Polkowice plasuje się wśród najbogatszych w kraju. W 2011 r. znajdowała się na trzecim miejscu, a wyprzedzały ją Gmina Kleszczów (z dochodem na mieszkańca 33.455 zł) oraz Gmina Nowe Warpno (z dochodem na jednego mieszkańca 19.152 zł). Nie bez przyczyny o Polkowicach w sąsiednich miastach mówi się żartobliwie i z nutką zazdrości „Polkoriko”³⁴⁵.

³⁴³ Mowa o Stowarzyszeniu na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Polkowice.

³⁴⁴ Z rozmowy z Emilianem Stańczyszynem.

³⁴⁵ [Online] [dostęp: 12 marca 2011]. Dostępny w Internecie: http://komercyjne.pl/wiadomosc,5361,Najbogatsze_gminy_w_Polsce

Podczas pierwszego posiedzenia Rady spotkało się zatem 26 nowo wybranych radnych. Wśród rajców I kadencji znaleźli się: Edward Biegun, Witold Beller, Jan Bytniewski, Jerzy Dominiak, Jan Hanula, Ignacy Hoc, Romuald Kowalski, Mariola Kośmider, Henryk Krawczyszyn, Henryk Kanikowski, Michał Leńczuk, Władysław Lipowicz, Grzegorz Majewicz, Stefan Mikulik, Julita Sejud, Krzysztof Śmich, Wojciech Śnieżko, Ryszard Sośnicki, Emilian Stańczyszyn, Przemysław Walczak, Maria Wesołek, Bogdan Woźniak, Mirosław Zagała, Jan Zarzycki, Lesław Zieliński, Lilla Żelem, Zdzisław Żukowski³⁴⁶. Rada Miejska w takim składzie powołała na przewodniczącego dwudziestosiedmioletniego inżyniera Emiliana Stańczyszyna³⁴⁷, a jego zastępcami zostali Mariola Kośmider oraz Grzegorz Majewicz³⁴⁸. Radni w tajnym głosowaniu wybrali na Burmistrza Miasta i Gminy Polkowice nauczyciela Przemysława Walczaka³⁴⁹, który uzyskał poparcie 25 głosów za i 3 przeciw³⁵⁰. Jego zastępcami zostali Dariusz Hac oraz Józef Wąsik³⁵¹. Stanowisko sekretarza gminy objął Andrzej Tatuśko, zaś skarbnikiem została Danuta Krawiec³⁵².

Zmienił tylko szefów

W ratuszu w 1990 r. pracowało ok. 60 osób, które były zatrudnione tam jeszcze przed zmianami ustrojowymi. Nikt nie został zwolniony. Zmiany nastąpiły jedynie na stanowisku naczelnika i jego dwóch zastępców. Co prawda ci ostatni bardzo chcieli być zastępcami nowego burmistrza, ale decyzje były inne³⁵³.

Radni pierwszej kadencji zdecydowali, że będą pracowali w dziewięciu stałych komisjach: 1. Rozwoju Wsi i Rolnictwa, 2. Budżetu i Finansów, 3. Do spraw Szkód Górniczych; 4. Gospodarki Miejskiej, Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego; 5. Komisji Inicjatyw, Działalności Gospodarczej

³⁴⁶ W. Machnicki, *Historia...*, dz. cyt. s. 116.

³⁴⁷ Uchwała nr I/90 z dn. 6.06.1990 r.

³⁴⁸ Uchwała nr V/90 z dn. 18.06.1990 r.

³⁴⁹ Uchwała nr II/90 z dn. 6.06.1990 r.

³⁵⁰ Prot. z SRG nr I/1/90.

³⁵¹ Protokół z posiedzenia RG nr I/1/90 z dn. 23.07.1990 r.

³⁵² W. Machnicki, dz. cyt., s. 116.

³⁵³ Na podst. rozmowy z Emilianem Stańczyszynem.

i Rozwoju Gminy, 6. Handlu, Usług i Wytwórczości; 7. Oświaty, Kultury, Sportu i Spraw Socjalnych; 8. Zdrowia, Ochrony Środowiska i Opieki Społecznej; 9. Rewizyjnej³⁵⁴. Zdecydowano również o powołaniu trzech komisji doraźnych: 1. Inwentaryzacji; 2. Statutowej; 3. Do spraw Kompleksowej Lustracji PGKiM³⁵⁵. Do pierwszych uchwał Rady należało ustanowienie Tymczasowego Statutu Miasta i Gminy, zaś sam Statut Gminy został opracowany i zatwierdzony 12 grudnia 1992 r.³⁵⁶

Po czterech miesiącach zajmowania stanowiska burmistrza P. Walczak tak mówił o pracy w ratuszu w obszernym wywiadzie, który ukazał się w pierwszym numerze „Gazety Polkowickiej” w październiku 1990 r.:

„To, co robimy, to tworzenie nowej rzeczywistości społecznej, ekonomicznej i prawnej. Do tej pory istniała własność państwowa, dziś dokonujemy jej podziału na własność gminy i skarbu państwa. Jesteśmy więc w trakcie uwłaszczania przez gminę własności państwowej. (...) Mienie to służyć będzie zaspokajaniu potrzeb mieszkańców naszej gminy albo też będzie przynosiło dochody gminne³⁵⁷”.

Przemysław Walczak

Burmistrz Polkowic w latach 1990–1992, ur. 9 sierpnia 1961 r. w Śmiglu. Ukończył studia na Wydziale Produkcji i Obrotu Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Działał w Niezależnym Zrzeszeniu Studentów, organizował strajki studenckie. Od 1986 r. mieszkał w Polkowicach, gdzie pracował jako nauczyciel w Szkole Podstawowej nr 3. Udzielał się w lokalnym Stronnictwie Demokratycznym, a także w „Solidarności”, redagując biuletyn Komitetu Obywatelskiego pod nazwą „Bez Tytułu”. Przez krótki okres był korespondentem dolnośląskiego oddziału TVP. Po wyborach samorządowych w 1990 r. został radnym Rady Miejskiej w Polkowicach z ramienia Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”. Wybrany na burmistrza Polkowic. Po odejściu ze Stronnictwa Demokratycznego związany z Kongresem Liberalno-Demokratycznym. Sprawował do 1994 r. funkcję wicewojewody legnickiego. Wycofał się z działalności politycznej. Od 1994 do 1997 r. uczestniczył w projektach restrukturyzacyjnych w spółkach Cuprum Bank SA, Dolnośląskiej Spółce Inwestycyjnej

³⁵⁴ Uchwała nr VI/90 z dn. 18.06.1990 r.

³⁵⁵ Uchwała nr VII/90 z dn. 18.06.1990 r.

³⁵⁶ Uchwała nr III/8/90 z dn. 23.07.1990 r., zm.; Uchwała nr IV/22/90 z dn. 12.12.1990 r. i nr VI/35/90 z dn. 6.11.1990 r.; Uchwała nr VII/49/90 z dn. 12.12.1990 r.

³⁵⁷ W. Gajaszek, *Tworzenie nowej rzeczywistości. Rozmowa z Przemysławem Walczakiem*, „Gazeta Polkowicka”, październik 1990 r., nr 1.

oraz Zakładach Górniczych „Konrad” w Iwinach. W latach 1997–1998 był prezesem zarządu firmy Rawent SA W 1999 r. podjął pracę w firmie Pfeleiderer Grajewo SA, w której został dyrektorem ds. personalnych³⁵⁸.

W pierwszych miesiącach kadencji radni decydowali także o takich kwestiach, jak zmiana nazw polkowickich ulic. I tak, ul. Lenina została przemianowana na ul. 3 Maja, ul. PKWN na ul. kard. Bolesława Kominka³⁵⁹, a ul. gen. Świerczewskiego na ul. Zachodnią³⁶⁰. Rozpoczęto też proces przejmowania mienia, będącego pod zarządem skarbu państwa i adaptowania go na potrzeby samorządu lokalnego. Zainicjowano przejęcie polkowickich struktur Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej³⁶¹. Rada zdecydowała także o prywatyzacji handlu i usług gastronomii, w tym aptek, barów mlecznych, księgarni³⁶².

fot. ze zbiorów G. Kardysia

Fot. 40

Przemysław Walczak, burmistrz Polkowice w okresie od 6 czerwca 1990 r. do 25 czerwca 1993 r.

³⁵⁸ *Wykaz 2000 osób sprawujących władzę w Rzeczypospolitej Polskiej*, PressPublica, Warszawa 1994, s. 237 oraz [online] [dostęp 14 lipca 2011] <http://kongresszkolenia.nf.pl/prelegenci/prelegent/18050/>

³⁵⁹ Uchwała nr III/18/90 z dn. 23.07.1990 r. oraz Uchwała nr III/17/90 z dn. 23.07.1990 r.

³⁶⁰ Uchwała nr X/66/91 z dn. 2.02.1991 r. W dn. 20.09.1997 r. Uchwałą nr XXXIII/296/97 zmieniono również nazwę ul. R. Luksemburg na ul. J. Kusocińskiego.

³⁶¹ Uchwała nr III/19/90 z dn. 23.07.1990 r.

³⁶² Uchwała nr IV/21/90 z dn. 3.09.1990 r.

Dyskutowano również nad tematem podziału Gminy Polkowice na wiejską i miejską. Jednak do kontrowersyjnego rozdziału nie doszło, choć argumentów za i przeciw nie brakowało³⁶³. Tak Radę Miejską Polkowic I kadencji z perspektywy czasu wspomina Henryk Krawczyszyn, radny, drugi po 1990 r. burmistrz Polkowic, nauczyciel, były dyrektor Zespołu Szkół w Polkowicach:

„Pierwsza Rada wywodziła się z Komitetu Obywatelskiego. Ukształtował się podział na dwa duże zespoły i jeden mniejszy. Część radnych była skupiona wokół miasta, kombinatu, m.in.: Dominiak, Zarzycki, Sośnicki, Krawczyszyn, Lipowicz.

Druga była grupa pana Stańczyszyna, a wokół niego skupieni byli radni wywodzący się z rejonów wiejskich. Trzecia, nieduża grupa radnych, była stronnikiem burmistrza Walczaka. Dwie wspomniane większe grupy były w miarę jednakowo liczne, a grupa pana Walczaka była języczkiem u wagi, liczyła kilka osób. Grupa skupiona wokół pana Stańczyszyna była, tak jak to widziałem, grupą proliberalną, zakładającą, że samorząd jest po to, by zarabiać. Grupa, której ja byłem członkiem była prosocjalna, jej członkowie zakładali, że samorząd ma świadczyć usługi swoim mieszkańcom. Grupa pana Walczaka była bliższa działaniom liberalnych. Kilkakrotnie powracał temat podziału na gminę miejską i wiejską, a w związku z tym, że większość kopalni jest na terenie potencjalnej gminy wiejskiej, miasto zostałoby z niczym”³⁶⁴.

Tab. 8

Budżet Polkowic w latach 1990–2012. Uchwały budżetowe (plan)

Lp.	Rok	Dochody	Wydatki
1.	1990	47,8 mld zł	47,8 mld zł
2.	1991	146,3 mld zł	55,8 mld zł
3.	1992	228,9 mld zł	210,3 mld zł
4.	1993	312,9 mld zł	360,1 mld zł

³⁶³ H. Krawczyszyn, *Jestem przeciwko podziałowi*, „Gazeta Polkowicka”, październik 1990 r.

³⁶⁴ Rozmowa z Henrykiem Krawczyszynem.

Lp.	Rok	Dochody	Wydatki
5.	1994	318,7 mld zł	358,8 mld zł
6.	1995	333,8 mld zł	333,8 mld zł
7.	1996	32,3 mln zł	43,9 mln zł
8.	1997	65,1 mln zł	73,8 mln zł
9.	1998	95,3 mln zł	129,6 mln zł
10.	1999	81,5 mln zł	59,8 mln zł
11.	2000	80,7 mln zł	88,7 mln zł
12.	2001	105,5 mln zł	122,7 mln zł
13.	2002	93,5 mln zł	97,3 mln zł
14.	2003	80 mln zł	98,2 mln zł
15.	2004	81,2 mln zł	79 mln zł
16.	2005	90,9 mln zł	90,9 mln zł
17.	2006	123 mln zł	129,8 mln zł
18.	2007	161,2mln zł	187,4 mln zł
19.	2008	183,9 mln zł	196,2 mln zł
20.	2009	180,6 mln zł	217 mln zł
21.	2010	169 mln zł	221,1 mln zł
22.	2011	202,4 mln zł	202,8 mln zł
23.	2012	196,5 mln zł	200,4 mln zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uchwał budżetowych z lat 1990–2012.

Na posiedzeniu w listopadzie 1990 r. pojawiły się plany budowy w Polkowicach szpitala, a także Szkoły Podstawowej nr 5 i świetlic wiejskich³⁶⁵. Ważnym wyzwaniem logistycznym było przygotowanie bazy do zorganizowania wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej, które zostały przygotowane w 10 Obwodowych Komisjach Wyborczych na terenie gminy³⁶⁶.

³⁶⁵ Protokół posiedzenia RM nr 6 z dn. 6.011.1990 r.

³⁶⁶ Uchwała nr V/90 dn. 25.10.1990 r.

Praca Rady Miejskiej była niezwykle intensywna, sesje trwały po kilka, kilkanaście godzin, a niekiedy ich ciąg dalszy przekładany był na dzień kolejny. Jak wspomina Krystyna Marków, sekretarz Gminy Polkowice, „sesje były burzliwe, często ścierały się odmienne opinie i na pewno było to potrzebne, dopóki radni nie nauczyli się, że wszystko przygotowujemy w komisjach”³⁶⁷. Debaty były ważnym punktem spotkań, gdyż w grę zaczęły wchodzić coraz większe pieniądze, które należało rozsądnie wydać. Co ciekawe, dochody samorządu, obserwując okres od 1990 r. do 2012 r. były z czasem coraz większe, a zadecydowanie zwiększyły się od 2006 r., zaś uchwalony przez radnych na rok 2011 budżet w wysokości 202 mln zł należał do największych w historii miasta (liczącego wtedy 23 tys. mieszkańców). Dla porównania warto przywołać wysokość planowanych budżetów na rok 2011 w sąsiednich miastach Zagłębia Miedziowego: blisko siedemdziesięciotysięcznego Głogowa – 183,3 mln zł³⁶⁸ i siedemdziesięciopięciotysięcznego Lubina – 229,4 mln zł³⁶⁹. Ogólnie rzecz biorąc, możliwości finansowe Polkowic, chociażby pod względem wysokości rocznego budżetu w przeliczeniu na jednego mieszkańca wydają się bezkonkurencyjne w regionie, a nazwa „Supermiasteczko”, nadana przez jedno z czasopism ogólnopolskich, w pełni zasadna.

KGHM arcyważny dla budżetu i samorządu

Wyraźny wzrost, i tak już niemałych, dochodów gminy, którego początek można zarejestrować od 2006 r., wynikał z dwóch powodów:

1. Wygrania sporu z KGHM Polska Miedź SA w sprawie podatku od nieruchomości (budowli podziemnych) i zwrotu należności z tego tytułu.
2. Wzrostu cen miedzi na rynkach światowych – z ok. 2 tys. USD/t. do poziomu nawet 10 tys. USD/t. – co natychmiast przełożyło się na wysokość dochodów z tytułu podatku od osób prawnych (CIT), a tym samym na wielkość budżetu Polkowic: w latach 1990–2005 podatek ten wynosił od 1–10 mln zł, zaś w 2012 r. może wynieść ok. 80 mln zł³⁷⁰.

³⁶⁷ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 49.

³⁶⁸ Uchwała nr VI/26/2011 Rady Miejskiej w Głogowie z dnia 13.01.2011 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej Głogów na rok 2011, [dostęp 14 czerwca 2012]. Dostępny w Internecie: <http://sbip.pl/nglogow/site/pl/search>

³⁶⁹ Uchwała nr IV/24/11 Rady Miejskiej w Lubinie z dnia 11 stycznia 2011 r. w sprawie budżetu miasta Lubina na rok 2011, [dostęp 14 czerwca 2012]. Dostępny w Internecie: [http://www.um.lubin.pl/dokument.php?iddok=1580&dstr=1&txt=budzet 2011](http://www.um.lubin.pl/dokument.php?iddok=1580&dstr=1&txt=budzet+2011)

³⁷⁰ Na podstawie rozmowy z Emilianem Stańczyszynem.

Nowa ilość środków w budżecie na początku lat dziewięćdziesiątych wydawała się wprost niewiarygodna – w 1991 r. zwiększyły się dochody gmin z tytułu podatku od nieruchomości, zaś na terenach górniczych dochody z tytułu opłaty eksploatacyjnej za gospodarcze korzystanie ze środowiska. Dzięki temu Polkowice rozpoczynały okres dynamicznego rozwoju³⁷¹. W Założeniach polityki społeczno-gospodarczej Gminy Polkowice na rok 1992, podpisanym przez zarząd gminy, można przeczytać:

„Gmina stanęła przed tzw. progim rozwojowym. Pokonanie tego progmu wymagać będzie poniesienia nieproporcjonalnie wysokich w stosunku do normalnych kosztów budowy i remontu zdewastowanej infrastruktury technicznej. Gmina jest mocno uzależniona od kondycji przemysłu miedziowego. Należy więc stworzyć alternatywę gospodarczą dla przemysłu miedziowego, głównie przez popieranie małej i średniej przedsiębiorczości i przygotowanie terenów pod inwestycje³⁷²”.

Nowe możliwości, które stanęły przed Polkowicami, z całą pewnością były mocno zdeterminowane, i wciąż w dużej mierze takie pozostają przez obecność miedziowego giganta. Większość wydobycia rud odbywa się bowiem pod powierzchnią Gminy Polkowice. Z jednej strony obecność KGHM umożliwiła napływ środków do kasy samorządowej, z drugiej – uzależniała od siebie władze gminy i całą społeczność lokalną. Ta ostatnia została bowiem zbudowana pierwotnie dzięki utworzeniu kombinatu jako społeczność napływowa, w pełni przygotowana i wykształcona, by pracować i żyć w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów górniczych.

Zadanie tworzenia alternatywy przemysłowej wobec KGHM od początku lat dziewięćdziesiątych jest znacznym wyzwaniem dla polkowickich samorządowców. Okres wydobycia pokładów rud znajdujących się pod gminą jest szacowany na około pół wieku.

Pesymizm poezji

Optymistyczne perspektywy na przyszłość zapisane w dokumentach niejednokrotnie nie szły w parze z nastrojami społecznymi początku lat dziewięćdziesiątych. Dowodem na to są wyniki konkursu na wiersz o Polkowicach rozstrzygnięty na łamach „Gazety Polkowickiej”. Większość nadesłanej poezji, co zaznaczyła

³⁷¹ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 96–97.

³⁷² *Założenia polityki społeczno-gospodarczej Gminy Polkowice na rok 1992*, „Gazeta Polkowicka”, kwiecień 1992.

redakcja czasopisma, miała charakter silnie pesymistyczny, który odzwierciedlał ówczesny stosunek autorów do Ziemi Polkowickiej. Pierwszą nagrodę zdobył krótki, siedmiowersowy wiersz Anny Durys: „Gwar ludzkich rozmów / brzęk samochodów / kilka wieżowców / z tysiącem schodów / Twarze znajome do obrzydzenia / Tu jest mój dom / – ja nic tu nie mam...”³⁷³

Emiliana Stańczyszyna na stanowisku przewodniczącego Rady Miasta zastąpił 6 listopada 1990 r. Mirosław Zaguła³⁷⁴, ponieważ obecny przewodniczący Rady rozpoczął pracę na stanowisku dyrektora w Przedsiębiorstwie Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej (od 1992 r. – Przedsiębiorstwie Gospodarki Miejskiej).

Fot. 41

Obowiązujący herb pełny Polkowic, bazujący na historycznej wersji herbu miejskiego

Z okazji 700-lecia miasta ukonstytuowano komitet organizacyjny obchodów jubileuszu, w skład którego weszli radni, pracownicy urzędów, reprezentacje zakładów pracy, szkół, przedszkoli, domu kultury. W związku z obchodami rocznicy nadania praw miejskich, w grudniu 1990 r. zdecydowano o powrocie do historycznej wersji herbu Polkowic z 1291 r.³⁷⁵ Na cel organizacji trzydniowych obchodów w maju 1991 r. przeznaczono pół miliarda ówczesnych złotych³⁷⁶. Trzydniowe obchody trwające od 17 do 19 maja 1991 r. miały ciekawy, bogaty program i przyciągnęły szero-

³⁷³ Wyniki konkursu na wiersz o Polkowicach, „Gazeta Polkowicka”, czerwiec – lipiec 1991, nr 6–7/9–10.

³⁷⁴ Protokół SRG nr 6 z dn. 6.11.1990 r.

³⁷⁵ Protokół z posiedzenia RM nr VI z dn. 6.11.1990 r.

³⁷⁶ Protokół z posiedzenia RM nr VII z dn. 12.12.1990 r.

kie grono polkowiczian³⁷⁷. Wystąpili znani artyści krajowi, m.in. Lech Janerka, Kult, Ananke, Obstawa Prezydenta, Beata Kozidrak, Mietek Szcześniak, Lora Szafran, kabaret „Otto”. W ramach jubileuszu odbyły się zawody sportowe, pokazy walk rycerskich, akrobacje lotnicze, przemarsz orkiestr dętych oraz korowodu historycznego. Plakat z okazji jubileuszu i cykl rysunków jubileuszowych przygotował rysownik Andrzej Mleczek³⁷⁸. Impreza zorganizowana z dużym rozmachem wyznaczyła standardy organizacji wydarzeń kulturalnych w mieście w kolejnych latach. Do Polkowic każdego roku – bez wyjątków – przyjeżdżają największe gwiazdy polskiej sceny.

Emilian Stańczyszyn

Burmistrz Polkowic w latach 1994–2001, 2003–2006, ur. 1 czerwca 1963 r. w Polkowicach. Ukończył studia na Politechnice Wrocławskiej na kierunkach Organizacja i Zarządzanie (tytuł magistra inżyniera) oraz Elektrotechnika (tytuł magistra inżyniera), a także studia podyplomowe w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu. Przewodniczący Sejmiku Województwa Dolnośląskiego (2001–2003), a następnie Marszałek Województwa Dolnośląskiego w latach 2001–2003. Przewodniczący Zarządu Związku Gmin Zagłębia Miedziowego, Prezes Stowarzyszenia „Dolny Śląsk w Unii Europejskiej”. Uhonorowany Złotym „Krzyżem Zasługi” nadanym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Otrzymał nagrodę w dziedzinie polityki od Zachodniego Klubu Gospodarczego, jak również Medal „Zasłużony dla Województwa Legnickiego” od Wojewody Legnickiego, wyróżniony tytułem Gentlemana Roku w konkursie czytelników „Słowa Polskiego”. Zainteresowania: ekonomia, sport, turystyka, polityka³⁷⁹.

W 1991 r. powołano kilka istotnych w życiu miasta jednostek budżetowych gminy. Wśród nich warto wymienić przejęcie przez gminę żłobka przy ul. Spółdzielczej³⁸⁰, przedszkoli nr 2, 3, 4 i 5³⁸¹, a także powołanie do życia Straży Miejskiej³⁸². W tym czasie przeprowadzono także przekształcenia „organizacyjno-własnościowe” Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, której dyrektorem był Emilian Stańczyszyn. Zapro-

³⁷⁷ Program imprez z okazji Dni Polkowic 1990, „Gazeta Polkowicka”, maj 1991, nr 5/8.

³⁷⁸ E. Mrówczyńska-Pala, *Komu Mleczek?*, „Gazeta Polkowicka”, październik 1991, nr 13.

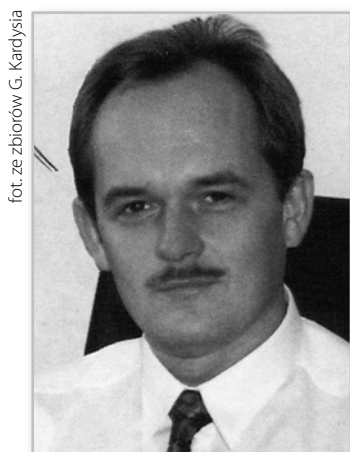
³⁷⁹ Na podst. [dostępny 13 września 2011]. Dostępny w Internecie: http://emilianstanczyn.pl/?page_id=2

³⁸⁰ Uchwała nr XIII/75/91 z dn. 23.03.1991 r.

³⁸¹ Uchwała nr XIII/76–78/91 z dn. 23.03.1991 r.

³⁸² Uchwała nr XVIII/108/91 z dn.14.08.1991 r.

ponował on przekształcenie PGKiM w jednoosobową kapitałową spółkę gminy, „odpowiedzialną za prowadzenie problemów technicznych tej gminy”. Rada Miejska wyraziła zgodę na takie posunięcie, które zrealizowano 8 października 1992 r.³⁸³.

Fot. 42

Emilian Stańczyszyn, burmistrz Polkowic w okresie od 30 czerwca 1994 r. do 28 grudnia 2001 r. i od 3 lutego 2003 do 5 grudnia 2006 r.

Priorytetowymi sprawami, którym należało się zająć według burmistrza Przemysława Walczaka, były gazyfikacja wsi, remont sieci ciepłowniczej, stworzenie zawodowej Straży Pożarnej w Polkowicach, zbrojenie terenów pod budowę domów jednorodzinnych. W związku z tym proponował na forum Rady, by przełożyć budowę Ośrodka Sportu i Rekreacji³⁸⁴.

W 1992 r. rozpoczął się również proces zrzeszania gmin, który w przyszłości miało doprowadzić do umocnienia subregionu, a w konsekwencji do utworzenia powiatu. Pierwszym ze związków międzysamorządowych był związek gmin Polkowice, Grębocice i Rudnej, który miał na celu realizację wspólnych zadań w zakresie ochrony środowiska. Chodziło głównie o skupienie gmin zlokalizowanych wokół zbiornika odpadów poflotacyjnych „Żelazny Most”, w celu interwencji we wspólnych interesach związanych z ochroną środowiska i bezpieczeństwem³⁸⁵.

³⁸³ Protokół z posiedzenia RM nr XIX z dn. 9.04.1991 r.

³⁸⁴ Protokół z posiedzenia RM nr XVI z dn. 28.05.1091 r.

³⁸⁵ Uchwała nr XXXI/199/92 z dn. 1.10.1992 r.

W styczniu 1993 r. gmina powołała Fundację Rolną „Plon”. Jej zasadniczym zadaniem było wsparcie dla pracowników likwidowanego Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Polkowicach Dolnych. Grunty PGR znalazły się w dzierżawie Fundacji wraz z zabudowaniami i inwentarzem, zatrudniała ona 40 pracowników. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych grunty po byłym Państwowym Gospodarstwie Rolnym, rozważnie niesprzedane prywatnym inwestorom, mogły posłużyć gminie jako tereny pod polkowicką część Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz rozbudowę miasta³⁸⁶. Pierwszym prezesem Fundacji „Plon” został Jan Bytniewski, a jej siedziba mieściła się w Polkowicach przy ul. Górnej. Fundacja uprawiała ok. 900 ha ziemi, z czego 660 ha po PGR w Polkowicach Dolnych³⁸⁷.

Okres od 1990 do 1999 r. można określić jako polkowicka drogą do ukonstytuowania w mieście centrum samorządowego. Władze Polkowic przez dekadę podejmowały wysiłek i cały szereg skomplikowanych działań, by zintegrować gminy sąsiednie w celu utworzenia subregionu polkowickiego, a w dalszej kolejności, Powiatu Polkowickiego. Chociaż taki cel wydawał się dla wielu mieszkańców niemożliwy i niewyobrażalny do osiągnięcia, bowiem historycznie miasto związane było pod względem administracyjnym, właściwie od zawsze, z Głogowem, a na krótko także z Lubinem, to po zaledwie kilku latach – już 1 stycznia 1999 r. – efekt osiągnięto i Powiat Polkowicki znalazł się na mapie administracyjnej Polski.

Fot. 43

Henryk Krawczyzyn, burmistrz Polkowic od 30 sierpnia 1993 r. do 30 czerwca 1994 r.

³⁸⁶ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 123 oraz s. 71–72.

³⁸⁷ W. Machnicki, dz. cyt., s. 151–152.

W lutym 1993 r. Rada Miejska Polkowic została poproszona przez pełnomocnika rządu ds. reformy administracyjnej prof. Michała Kuleszę o wydanie opinii w sprawie utworzenia powiatów. W odpowiedzi na to zapytanie jednogłośnie wyrażono opinię, że miasto spełnia warunki do zlokalizowania siedziby powiatu³⁸⁸. Wyliczano jednocześnie osiągnięte rezultaty w zakresie infrastruktury na drodze do utworzenia nowej jednostki terytorialnej. Wskazywano m.in. na funkcjonujące już w mieście: posterunek celny, telewizję kablową, delegaturę Biura Pracy czy na rozwinięte szkolnictwo ponadpodstawowe. Wstępnie w 1993 r. za przynależnością do Powiatu Polkowickiego byli radni Chocianowa, Grębocic, Przemkowa i Gaworzyc. Samorządowcy z Rudnej chcieli przynależeć do powiatu lubińskiego, zaś gmina Jerzmanowa wahała się między Głogowem a Polkowicami³⁸⁹. Przewodniczący Rady Miasta Polkowice Emilian Stańczyszyn w 1993 r. tak pisał na łamach „Gazety Plkowickiej” na temat planowanej reformy administracyjnej i jej roli dla wzmocnienia znaczenia Polkowic:

„Powiat to historyczna szansa dla Polkowic i ich mieszkańców. Co należy zrobić, aby tak się stało? Odpowiedź jest jedna – wszystko jednocześnie. Należy stworzyć lobby na rzecz powiatu w Polkowicach. Utworzyć wspólnie z sąsiadującymi i przychylnymi nam gminami, brakujące, a niezbędne instytucje. Wywrzeć presję na sejmik samorządowy, wojewodę i Urząd Rady Ministrów oraz udowodnić tym organom zasadność powołania powiatu ziemskiego ze stolicą w Polkowicach”³⁹⁰.

25 czerwca 1993 r. Rada Miejska przyjęła rezygnację burmistrza Polkowic Przemysława Walczaka, który został odwołany z dniem 30 czerwca, w związku z powołaniem go na wicewojewodę legnickiego³⁹¹. Następcą burmistrza Polkowic po burzliwych i kilkakrotnych głosowaniach podczas zwoływanych kolejno posiedzeń Rady został Henryk Krawczyszyn, wybrany głosami radnych 30 sierpnia 1993 r.³⁹² Dziś tak wspomina ten czas:

„Podczas kilku posiedzeń nie udawało się wybrać burmistrza ze względu na bardzo równy podział głosów w radzie, co wynikało z istnienia dwóch wła-

³⁸⁸ Protokół z posiedzenia RM nr XXXV/93 z dn. 19.02.1993 r.

³⁸⁹ Protokół z posiedzenia RM nr XXXVII z dn. 19.04.1993 oraz nr XXXXI z dn. 17.06.1993 r.

³⁹⁰ E. Stańczyszyn, *Czy będziemy powiatem?* „Gazeta Polkowicka”, marzec 1993, nr 6 (39).

³⁹¹ Uchwała nr XLII/279/93 z dn. 25.06.1993 r.

³⁹² Uchwała nr XLV/286/93 z dn. 30.09.1993 r.

ściwie równych ilościowo obozów. W końcu wszystko rozegrało się w kularach i zdecydowaliśmy, że jakoś to trzeba rozstrzygnąć, bo miasto nie może być bez burmistrza. Padło na mnie. Moim zadaniem było po prostu dokończenie kadencji burmistrza i dokończenie rozpoczętych zadań bez wprowadzenia rewolucyjnych zmian, byłem kandydatem w miarę przewidywalnym. Jednym z moich ostatnich zadań jako burmistrza było otwarcie ratusza po remoncie. W czasie pierwszej kadencji urzędnicy pracowali w byłym hotelu przy ul. Legnickiej, tymczasowej siedzibie gminy. To blok, w którym dziś mieści się ZUS, Urząd Pracy. Policja była tam przenoszona wówczas z ul. Lipowej³⁹³.

Kolejnym krokiem ku zacieśnianiu współpracy samorządów i budowaniu subregionu ze stolicą w Polkowicach było powołanie 13 października 1993 r. Związku Międzygminnego pomiędzy gminami Polkowice, Chocianów, Gaworzyce, Grębocice i Radwanice. Celem Związku miała być walka z bezrobociem, współpraca w zakresie infrastruktury technicznej i telekomunikacyjnej, współdziałanie w zakresie budownictwa komunalnego, ochrony środowiska, opracowanie programu restrukturyzacji rolnictwa, usprawnienie działania administracji samorządowej³⁹⁴. Związek Międzygminny w 1994 r. zyskał nazwę Związku Gmin Zagłębia Miedziowego (8 czerwca 1994 r.)³⁹⁵. W listopadzie 1995 r. do ZGZM przystąpiła Gmina Przemków³⁹⁶, natomiast w czerwcu 1999 r. przyłączono gminy Pęcław i Jerzmanowa³⁹⁷. Po tych rozszerzeniach teren Związku pokrył się z terenem subregionu wyznaczonego przez wojewodę legnickiego w ramach restrukturyzacji województwa. W planach cały ten region miał stać się Powiatem Polkowickim, bowiem wszystkie zrzeszone gminy zadeklarowały chęć współpracy. Jak pisała w 1996 r. „Gazeta Polkowicka”, powołanie apolitycznego Związku Gmin Zagłębia Miedziowego było postrzegane jako rozważne posunięcie zmierzające do integracji Ziemi Polkowickiej: „Patrząc przez pryzmat polityki sytuacja mogłaby się przedstawiać trochę inaczej, mógłby nastąpić konflikt interesów. Tu tego nie ma, dlatego udaje

³⁹³ Rozmowa z Henrykiem Krawczyszynem.

³⁹⁴ Uchwała nr XLVI/305/93 z dn. 13.10.1993 r.

³⁹⁵ Uchwała nr XLIX/335/94 z dn. 24.01.1994 r.

³⁹⁶ Uchwała nr XIII/143/95 z dn. 28.11.1995 r.

³⁹⁷ Uchwała nr X/78–79/99 z dn. 18.06.1999 r.

się nam, jak dotąd łączyć nasze działania we wspólnym interesie”. W wyniku pierwszych wspólnych ustaleń wznowiono połączenia autobusowe między Polkowicami a zrzeszonymi gminami, rozpoczęto organizację zawodów sportowych, festynów i spotkań integracyjnych³⁹⁸.

fot. Jan Walczak

Fot. 44

Budynek siedziby Związku Gmin Zagłębia Miedziowego przy ul. Małej w Polkowicach

Obecnie ZGZM zrzesza siedem gmin: pięć z Powiatu Polkowickiego i dwie z Powiatu Głogowskiego.

Rok 1994 przyniósł wybory radnych II kadencji, które odbyły się 30 czerwca. Dwunastu radnych wywodziło się z Porozumienia dla Miasta Polkowice, trzech ze Stowarzyszenia dla Rozwoju Miasta i Gminy Polkowice, jeden

³⁹⁸ U. Romaniuk-Kowalska, *Wspólnota ponadlokalna*, „Gazeta Polkowicka”, nr 7 (119), 15 II 96.

ze Wspólnej Przyszłości, jeden z SdPR, jeden z PSL, dziesięciu radnych było niezależnych³⁹⁹.

Skład Rady Miejskiej II kadencji tworzyli: Witold Beller, Mirosław Bieliński, Stanisława Bocian, Franciszek Czarny, Jan Hanula, Kazimierz Horbas, Marek Jankowski, Michał Jurczak, Eugeniusz Kicaj, Marian Klarzyński, Maria Kowalczyk, Grzegorz Kowalski, Witold Krzemiński, Grażyna Kwiatkowska, Włodzimierz Liberski, Wojciech Machnicki, Grzegorz Przybecki, Emilian Stańczyszyn, Marek Stańczyszyn, Grażyna Sulikowska, Aleksander Szopa, Wojciech Śnieżko, Andrzej Tatuśko, Ireneusz Traczyk, Marek Traczyk, Przemysław Walczak, Jolanta Januszkiewicz-Węgierska, Lesław Węgierski⁴⁰⁰.

Pierwszą uchwałą na przewodniczącego Rady Miejskiej wybrano radnego Andrzeja Tatuśko⁴⁰¹, jego zastępcą został Ireneusz Traczyk. Natomiast funkcję burmistrza miał pełnić pierwszy przewodniczący Rady Miejskiej po 1990 r. Emilian Stańczyszyn⁴⁰². Funkcje zastępców objęli Mariusz Gnych⁴⁰³ oraz Andrzej Pilimon⁴⁰⁴. W skład Zarządu Gminy weszli Witold Beller, Kazimierz Horbas, Maria Kowalczyk, Marek Traczyk⁴⁰⁵.

Skarbnikiem Gminy została Stanisława Bocian, która na tym miejscu zastąpiła Danutę Krawiec. Radni mieli pracować w nowych dziesięciu komisjach stałych: Rozwoju Wsi i Rolnictwa, Budżetu i Finansów, Oświaty i Kultury, Zdrowia, Rewizyjnej, Rozwoju Gospodarczego Gminy, Gospodarki Gminnej, Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego, Sportu, Opieki Społecznej i Spraw Socjalnych, Ochrony Środowiska⁴⁰⁶. E. Stańczyszyn tak mówi o zadaniach, które przed nim stanęły, kiedy zasiadł na fotelu burmistrza w 1994 r.:

„Na początku musiałem szybko pogodzić radnych wywodzących się z miasta i z wiosek. W tamtym czasie często praktykowane było doprowadzanie do podziałów na gminy miejskie i wiejskie. Nam też to groziło. Taki po-

³⁹⁹ W. Machnicki, dz. cyt., s. 117.

⁴⁰⁰ Na podst. danych Biura Rady Miejskiej Polkowic.

⁴⁰¹ Uchwała nr I/1/94 z dn. 30.06.1994 r.

⁴⁰² Uchwała nr I/3/94 z dn. 30.06.1994 r.

⁴⁰³ Uchwała nr III/38/94 z dn. 30.09.1994 r.

⁴⁰⁴ Uchwała nr III/39/94 z dn. 30.09.1991 r.

⁴⁰⁵ Uchwała nr I/4–7/94 z dn. 30.06.1994 r.

⁴⁰⁶ Protokół z posiedzenia RM nr I/94 z dn. 30.06.1994 r.

dział zaszkodziłby i miastu, i wioskom. Na szczęście, gdy zostałem burmistrzem, cieszyłem się pełnym poparciem radnych wiejskich. Jeździłem po wioskach i rozmawiałem z ludźmi, by jeszcze bardziej zorientować się, jakie mają problemy i potrzeby. Zażegnałem skutecznie jedno z największych ówczesnych zagrożeń dla Polkowic związanych z podziałem. Kolejna fundamentalna sprawa dotyczyła utworzenia Powiatu Polkowickiego. Udało się zrealizować ten projekt. W tym celu w pierwszych miesiącach mojego burmistrzowania doprowadziłem najpierw do ostatecznego porozumienia pięciu, a następnie sześciu gmin i powstania Związku Gmin Zagłębia Miedziowego. Następnym wyzwaniem była skuteczna ochrona mieszkańców Gminy Polkowice przed podobnymi tragediami związanymi z utratą pracy, jakie dotykały, w wyniku upadku górnictwa w latach dziewięćdziesiątych mieszkańców Wałbrzycha i miast Górnego Śląska. Dlatego doprowadziłem do utworzenia na naszym terenie części Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Budowa Aquaparku i powstanie uczelni były kolejnymi celami, jakie postawiłem przed sobą, aby Polkowice mogły się jak najlepiej rozwijać⁴⁰⁷.

Zaistnienie Polkowic na forum ogólnopolskim umożliwiło przystąpienie górniczej miejscowości w 1995 r. do Związku Miast Polskich z siedzibą w Poznaniu. W tej organizacji Polkowice reprezentował burmistrz Emilian Stańczyszyn⁴⁰⁸. Zrzeszenie bardzo szybko okazało się owocne. W tym samym roku Polkowice otrzymały miano „Najlepszej oferty inwestycyjnej” i nagrodę prezesa związku⁴⁰⁹.

Takie wyróżnienie dla Polkowic, pierwsze tej rangi, było zachętą do dalszej pracy dla samorządowców, jednocześnie gmina została dostrzeżona na forum ogólnopolskim, a o samym mieście od tamtej pory zaczęło się mówić w Polsce. W organizacji zrzeszającej polskie miasta Polkowice są do dziś. W kolejnych latach na Polkowice uzyskały szereg prestiżowych nagród i wyróżnień, z których wykazem można zapoznać się w załączonej na końcu książki tabeli.

⁴⁰⁷ Na podst. rozmowy z Emilianem Stańczyszynem.

⁴⁰⁸ Uchwała nr VII/100/95 z dn. 10.03.1995 r.; W. Machnicki, dz. cyt., s. 119–120.

⁴⁰⁹ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 110.

Pod koniec kwietnia 1995 r. Rada Miejska przyjęła program społeczno-gospodarczy rozwoju Gminy Polkowice w perspektywie 2000 r., ze szczególnym uwzględnieniem lat 1995–1998⁴¹⁰. Zakładał on aktywizację mieszkańców gminy poprzez tworzenie miejsc pracy, wspieranie komitetów osiedlowych, rad sołeckich, zarządów budynków. Miał ograniczać wpływ instytucji gminnych, nadrzędnych i budowanie postaw samorządności. Spory nacisk położono na realizację budownictwa mieszkaniowego, głównie na osiedlu Centrum i na Starym Mieście oraz poprawę warunków życia w 15 miejscowościach wiejskich. W programie przeprowadzono ocenę i planowano poprawę funkcjonowania, m.in. w zakresach oświaty, służby zdrowia, opieki społecznej, kultury, sportu i rekreacji, bezpieczeństwa publicznego, rozwoju gospodarczego gminy.

W ocenie władz wojewódzkich kierunki rozwoju polkowickiego samorządu były bardzo pozytywne. Podczas spotkania z radnymi 23 marca 1996 r. wojewoda legnicki Ryszard Maraszek podkreślał dotychczasowe zasługi i osiągnięcia gminy. Mówił m.in. o wprowadzaniu rozwiązań innowacyjnych i wzorcowych, jak np.: geograficzna informacja o terenie, nowych rozwiązań w budownictwie, aktywnym wdrażaniu polityki rozwoju subregionu. Zapewnił też poparcie w usytuowaniu siedziby powiatu w Polkowicach. Na podstawie zawartego porozumienia z Zarządem Gminy Polkowice, obiecał pomoc w budowie, na terenie miasta, parku wodnego przeznaczonego dla mieszkańców regionu, poprzez pozyskiwanie funduszy z budżetu państwa, co otwierało przed Polkowicami nowe perspektywy na przyszłość i wkrótce sprawiło, że Aquapark stał się znakiem rozpoznawczymi miasta⁴¹¹.

Istotnym elementem rosnącej samorządności Polkowic były także kontakty partnerskie z miastami zagranicznymi. Współpraca zagraniczna polkowickiego samorządu została zainicjowana w 1991 r. Prowadzona była wtedy z holenderską gminą Heumen, której przedstawiciele przyjechali do Polkowic. W odpowiedzi na tę wizytę piłkarze klubu Górnik Polkowice gościli w Holandii⁴¹².

⁴¹⁰ Uchwała nr IX/105/95 dn. 27.04.1995 r.

⁴¹¹ Protokół z posiedzenia RM nr XVII/96 z dn. 23.03. 1996 r.

⁴¹² W. Gajaszek, *Holandia, Holendrzy i my*, „Gazeta Polkowicka”, 8 IX 1991, nr 11/12; Protokół z posiedzenia RM nr XX z dn. 2.10.1991 r.

W październiku 1996 r. władze gminy nawiązały współpracę z niemieckim Sickte jako miastem partnerskim⁴¹³. Przedstawiciele zarządu Gminy Polkowice i Rady Miejskiej oraz piłkarze Górnika Polkowice gościli w Sickte. Zwiedzili m.in. tamtejszy zakład oczyszczania miasta, składowisko śmieci i zakład uzdatniania wody. Odbył się też turniej halowej piłki nożnej, który wygrali zawodnicy Górnika Polkowice⁴¹⁴. Z kolei w dniach od 12–14 maja 1995 r. w Polkowicach gościła delegacja niemieckiej gminy Sickte z burmistrzem Dieterem Lorentzem na czele⁴¹⁵.

Na liście współpracujących z Polkowicami miejscowości z zagranicy znajdują się także czeskie Polkovice – gmina w powiecie Przerów w Kraju Ołomunieckim⁴¹⁶.

Nie pozostali obojętni

Wielka powódź tysiąclecia, która dotknęła Polskę w 1996 r., nie spowodowała strat w Gminie Polkowice, jednak Rada Miasta nie pozostała obojętna wobec losu powodzi. Włodarze zdecydowali o wsparciu samorządów dotkniętych kataklizmem. Środki finansowe przekazane zostały dla gmin Pęcław, Muszyna i Bardo⁴¹⁷. Zapadła również decyzja, aby przeznaczyć pięć mieszkań dla ofiar powodzi w gminie Bardo⁴¹⁸.

Kolejną, po ustaleniu nowego herbu gminy, decyzją dotyczącą symboli miejskich było przyjęcie 30 kwietnia 1997 r. uchwały o chorągwi Gminy Polkowice. Barwami ustalono kolory: żółty, biały, niebieski, czerwony w poziomych równoległych pasach. Flaga Polkowic przypomina kształtem, lecz nie barwami, flagi województwa lubuskiego i Legnickiego Pola, tyle, że na tych flagach widoczny jest także herb⁴¹⁹.

⁴¹³ Uchwała nr XVIII/187/96 z dn. 25.04.1996 r.; W. Machnicki, dz. cyt., s. 121.

⁴¹⁴ *Das, udana wizyta*, „Gazeta Polkowicka”, 20 I 1995, nr 2 (80).

⁴¹⁵ U. Romaniuk-Kowalska, *Przyjaźń trzeba pielęgnować*, „Gazeta Polkowicka”, 26 V 1995, nr 11 (88).

⁴¹⁶ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., 120.

⁴¹⁷ Uchwała nr XXXII/288/97 z dn. 11.08.1997 r.

⁴¹⁸ Uchwała nr XXXII/291/97 z dn. 11.08.1997 r.

⁴¹⁹ Uchwała nr XXIX/267/97 z dn. 30.04.1997 r.

Flaga eksponowana jest zwykle w sąsiedztwie flagi Polski podczas świąt narodowych, jak również tych o charakterze lokalnym, np. w czasie Dni Polkowic.

fot. Jan Walczak

Fot. 45
Flaga Polkowic

Istotną inicjatywą, w dużej mierze wynikającą z zabiegów władz Gminy Polkowice, była powstała decyzją członków Związku Gmin Zagłębia Miedziowego w 1997 r. Polkowicka Miejska Strefa Usług Publicznych. Był to pilotaż programu powiatu, który został zainicjowany na terenie kraju po raz pierwszy w Nowym Sączu. W Polsce powstały tylko trzy takie strefy, mające spełniać zadania powiatu: prowadzenie szkół średnich, zakładów opieki zdrowotnej, nadzoru budowlanego⁴²⁰. 3 marca 1997 r. doszło do precedensu – na jednej sali spotkało się sześć rad gminnych. Strefa działała na zasadzie związku komunalnego sąsiadujących gmin. Związek posiadał

⁴²⁰ Pit, *Ze stolicą w Polkowicach*, „Kurier Powiatowy”, 13 II 1997.

osobowość prawną i jako samorząd lokalny przejął część zadań administracji rządowej jako zadanie zlecone⁴²¹. W 1998 r. strefa prowadziła działalność na podstawie programu pilotażowego, obejmując swym zasięgiem gminy: Chocianów, Grębocice, Przemków, Polkowice, Radwanice, Gaworzycy. Jak zaznacza E. Stańczyszyn, bez Związku Gmin Zagłębia Miedziowego nie udałooby się doprowadzić do utworzenia Miejskiej Strefy Usług Publicznych, bez niej nie byłoby natomiast szans na powiat w 1999 r.⁴²² MSUP przejęła od gmin pod swą pieczę takie jednostki organizacyjne jak: ZOZ w Polkowicach, ZOZ w Chocianowie, Ośrodki Zdrowia w Gaworzycach, Grębocicach, Przemkowie, Przemkowie i Radwanicach, Zespoły Szkół w Polkowicach i Chocianowie oraz Domy Dziecka w Chocianowie i Polkowicach⁴²³. Działalność strefy została pozytywnie oceniona przez rząd, co miało niewątpliwie wpływ na powstanie w Powiatu Polkowickiego⁴²⁴.

Kompetencje Miejskiej Strefy Usług Publicznych zostały przekazane starostwu powiatowemu, które zaczęło funkcjonować zgodnie z ustawą 1 stycznia 1999 r. Faktem jest, że powstanie powiatu i Miejskiej Strefy Usług Publicznych, zorganizowanie budynków na potrzeby starostwa oraz powiatowych instytucji jest zasługą władz Gminy Polkowice. Było to oczywiście w interesie samorządu, bowiem w wyniku podjętych działań w mieście przybyło instytucji ułatwiających życie mieszkańcom subregionu polkowickiego, co stało się ważnym wyznacznikiem szybkiego rozwoju Polkowic i radykalnej zmiany postrzegania tej miejscowości już nie tylko jako jedno z małych miasteczek⁴²⁵. W wyniku przyjęcia omówionej powyżej linii działania, 10 grudnia 1997 r. radni rozpatrywali projekt uchwały w sprawie wyrażenia woli o utworzenia rejonowych komend Policji i Straży Pożarnej w Polkowicach, a także powstania Sądu Rejonowego i Prokuratury Rejonowej w Polkowicach⁴²⁶. Chociaż decyzja w tej sprawie pojęta została jednogłośnie⁴²⁷, to dwie ostatnie instytucje nie zostały utworzone.

⁴²¹ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 59–60.

⁴²² A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 54.

⁴²³ *Pit, Pierwsi interesanci Miejskiej Strefy*, „Kurier Powiatowy”, 8 I 1998.

⁴²⁴ E. Hępa-Kulińska, *Polkowice – powiat z potencjałem*, „Gazeta Wrocławska”, 23 X 2003.

⁴²⁵ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 61.

⁴²⁶ Dwie ostatnie instytucje do dziś nie powstały, podobnie jak szpital, o budowie którego debatują radni, począwszy od I kadencji.

⁴²⁷ Protokół z posiedzenia RM nr XXXVI/97 z dn. 10.12.1997 r.

Dziś to nic nowego, a wtedy...

„Od piątku, 10 października [1997 r. – red.] w ekspozyturze Banku Zachodniego w Polkowicach funkcjonuje pierwszy na terenie miasta bankomat. (...) Polkowice są czwartym, poza Wrocławiem, miastem, gdzie znajduje się tego rodzaju urządzenie”. „Informator Polkowicki”, 16 X 1997.

W 1998 r. kontynuowano realizację gminnych inwestycji. Powstawały kolejne kamienice na Starym Mieście i budynki na os. Centrum⁴²⁸.

fot. archiwum prywatne M. Kacprzykowskiego

Fot. 46

Osiedle Centrum w budowie. Teren tzw. Łąki. Rok 1998

Samorządowcy z górniczego miasta byli postrzegani, w ówczesnym województwie legnickim, jako dobrzy gospodarze, którzy wiedzą, jak efektywnie rozdysponować niemały budżet. Dowodem na to była kolejna nominacja polkowiczana po 1990 r. do władz województwa (po P. Walczaku – wicewojewodzie w latach 1992–1994). Z początkiem 1998 r., 23 lutego, Andrzej Tatuśko, przewodniczący Rady Miasta oraz sekretarz gminy został powołany na stanowisko wicewojewody legnickiego, w związku z czym został odwołany z funkcji sekretarza w gminie⁴²⁹. A. Tatuśko krótko pra-

⁴²⁸ Protokół z posiedzenia RM nr XLI/98 z dn. 9.04.1998 r.

⁴²⁹ Uchwała nr XXXIX/353/98 z dn. 26.02.1998 r.

cował także w Legnickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej jako dyrektor departamentu inwestycji i planowania. Aby zostać wicewojewodą, złożył rezygnację z zajmowanej funkcji⁴³⁰. Jego miejsce pracy w ratuszu na stanowisku sekretarza zajął Wiesław Wabik, dotychczasowy kierownik Wydziału Rozwoju Gospodarczego, związany z polkowickim samorządem od sierpnia 1994 r.⁴³¹

20 kwietnia 1998 r. w obliczu trwających przygotowań do wprowadzenia reformy administracyjnej w kraju, Rada Miejska w Polkowicach przyjęła uchwałę w sprawie poparcia dla działań Rządu Rzeczypospolitej Polskiej związanych z reformą ustrojową, której treść została przekazana na ręce stosownych władz ministerialnych:

„Składamy podziękowanie za zrozumienie i uwzględnienie Powiatu Polkowickiego w nowym podziale administracyjnym kraju. Stanowi to uwieńczenie długotrwałej pracy oraz współpracy naszych gmin. (...) Pragniemy złożyć zapewnienie, że doświadczeniami zebranymi w trakcie funkcjonowania Związku Gmin Zagłębia Miedziowego i Polkowickiej Miejskiej Strefy Usług Publicznych będziemy dzielić się z innymi, propagując tym samym ideę samorządności”⁴³².

W momencie redagowania listu Powiat Polkowicki znalazł się na proponowanej nowej mapie administracyjnej Polski. Radość jednak nie trwała zbyt długo, ponieważ w ostatnim momencie rząd skreślił Powiat Polkowicki. Dopiero po interwencji władz Polkowic w Warszawie i przedstawieniu dokumentacji, że „Powiat Polkowicki się broni” pod względem ekonomicznym, co było zasadniczym argumentem jego utworzenia, mimo braku niektórych potrzebnych instytucji, Powiat Polkowicki ponownie wpisano na mapę. Decyzję utworzenia Powiatu Polkowickiego Rada Ministrów podjęła 7 sierpnia 1998 r.⁴³³. Był to z całą pewnością początek nowego rozdziału na kartach historii Polkowic.

⁴³⁰ *Andrzej Tatusko wicewojewodą legnickim*, „Informator Polkowicki”, 26 II 1998.

⁴³¹ Uchwała nr XXXIX/335–6/98 z dn. 26.02.1998 r.

⁴³² Uchwała nr LXII/352/98 z dn. 20.04.1998 r.

⁴³³ Zob. więcej: A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 60.

fot. archiwum Gminy Polkowice

Fot. 47

Zdjęcie lotnicze. Widok na Polkowice od strony ul. Skalników, 2009 r.

Egzemplarz dla każdego

Trzy dni (10–12 września 1998 r.) trwała akcja bezpłatnego rozdawania książki autorstwa Wojciecha Machnickiego pt. „Historia Polkowic”. To efekt czteroletniej pracy nad historią miasta. Zakładano, że każda polkowicka rodzina otrzyma jeden egzemplarz książki, której nakład sfinansowała w całości Gmina Polkowice. „Informator Polkowicki”, 18 IX 1998.

Przewodniczącym Rady Miejskiej trzeciej kadencji, rozpoczynającej się w 30 października 1998 r., ponownie został Andrzej Tatuśko⁴³⁴. Wiceprzewodniczącymi zostali Marian Klarzyński oraz Michał Jurczak⁴³⁵.

Burmistrzem Polkowic na kolejną kadencję 1998–2002 wybrano Emiliana Stańczyszyna⁴³⁶. Zastępcami burmistrza zostali Stanisława Bocian⁴³⁷ oraz

⁴³⁴ Uchwała nr I/1/98 z dn. 30.10.1998 r.

⁴³⁵ Uchwała nr I/2/98 z dn. 30.10.1998 r.

⁴³⁶ Uchwała nr I/4/98 z dn. 30.10.1998 r.

⁴³⁷ Uchwała nr I/5/98 z dn. 30.10.1998 r.

Mariusz Gnych⁴³⁸. W skład zarządu Gminy Polkowice weszli: Maria Kowalczyk, Kazimierz Horbas, Marek Traczyk, Grzegorz Kowalski⁴³⁹. Stanisław Bocian na stanowisku skarbnika zastąpiła Krystyna Kozłowska⁴⁴⁰. Mandaty radnych trzeciej kadencji uzyskali: Stanisława Bocian, Tomasz Borkowski, Marek Buczma, Jan Bytniewski, Stefan Ciżmar, Jarosław Dąbrowski, Regina Fedorczak, Mariusz Gnych, Adam Greń, Kazimierz Horbas, Marek Janowski, Michał Jurczak, Eugeniusz Kicaj, Marian Klarzyński, Maria Kowalczyk, Grzegorz Kowalski, Witold Krzemiński, Andrzej Kulczycki, Wojciech Machnicki, Halina Stanisławska, Marek Stańczyszyn, Piotr Stańczyszyn, Jerzy Staszak, Andrzej Tatuśko, Ireneusz Traczyk, Marek Traczyk, Jolanta Węgierska-Januszkiewicz, Jan Zarzycki⁴⁴¹. W czerwcu Andrzej Tatuśko, przewodniczący Rady Miejskiej zrezygnował z pełnionej funkcji w Radzie w związku ze sprawowaną funkcją wicewojewody⁴⁴². Jego miejsce zajął dotychczasowy wiceprzewodniczący – Ireneusz Traczyk⁴⁴³.

Najważniejszym wydarzeniem 1999 r. było rozpoczęcie funkcjonowania miasta w nowych strukturach podziału administracyjnego, który zaczął obowiązywać z początkiem stycznia. Było to uwieńczenie wieloletnich działań władz samorządowych w tym zakresie. Po raz pierwszy w historii powstał Powiat Polkowicki, usytuowany w północno-zachodniej części województwa dolnośląskiego, o pow. 778 km². Podzielony został na dziewięć jednostek administracyjnych, trzy miasta: Chocianów, Polkowice i Przemków oraz sześć gmin: Chocianów, Gaworzyce, Grębocice, Polkowice, Przemków i Radwanice. Na terenach wiejskich znajdują się 103 miejscowości. Obecnie powiat liczy ponad 63 tys. mieszkańców. Sąsiaduje z pięcioma powiatami: od południa z legnickim, od zachodu z bolesławieckim, od północy z głogowskim, od północnego-zachodu z żagańskim (woj. lubuskie), zaś od wschodu z lubińskim. Pod względem powierzchni Powiat Polkowicki zajmuje 8. miejsce wśród powiatów województwa dolnośląskiego⁴⁴⁴.

⁴³⁸ Uchwała nr I/6/98 z dn. 30.10.1998 r.

⁴³⁹ Uchwała nr I/7–10/98 z dn. 30.10.1998 r.

⁴⁴⁰ Uchwała nr I/11–12/98 z dn. 30.10.1998 r.

⁴⁴¹ Na podst. danych Biura Rady Miejskiej Polkowic.

⁴⁴² Uchwała nr X/67/99 z dn. 18.06.1999 r.

⁴⁴³ Uchwała nr X/68/99 z dn. 18.06.1999 r.

⁴⁴⁴ [Online] [dostępny 14 marca 2012] Dostępny w Internecie: <http://powiatpolkowicki.pl/historia>

Funkcję starosty Powiatu Polkowickiego nieprzerwanie od 1999 r. pełni Marek Tramś, jednocześnie od 2011 r. – prezes Związku Powiatów Polskich, powołany na czteroletnią kadencję.

fot. Jan Walczak

Fot. 48

Starostwo Powiatowe w Polkowicach przy ul. Górnej

Siedziba powiatu mieści się od 1999 r. w Polkowicach przy ul. Górnej 2. Aktualnie kończy się, trwająca od grudnia 2009 r., budowa nowej siedziby władz, Ośrodka Administracji Powiatowej, która będzie zlokalizowana przy ul. Św. Sebastiana. Środkowy element elewacji będzie nawiązywał kształtem do szybu górniczego i został wykonany ze stali Cor-Ten, dzięki czemu uzyska miedziano-rdzawy kolor, z czasem ciemniejący⁴⁴⁵.

⁴⁴⁵ [Online] [25 maja 2011]. Dostępny w Internecie: <http://powiatpolkowicki.pl/budowa>

Młodzież też chciała mieć głos

Pod koniec lat dziewięćdziesiątych zrodził się pomysł funkcjonowania w Polkowicach Młodzieżowej Rady Miejskiej, zaangażowanej w życie miasta i gminy. W lutym 1999 r. powołano doraźną Komisję ds. Określenia Perspektyw Rozwoju dla Młodzieży w Gminie Polkowice⁴⁴⁶, co było efektem pracy Młodzieżowej Rady Miasta. W zamyśle taka rada miała być reprezentacją polkowickiej młodzieży (wówczas ok. 4,5 tys.).

Młodzieżowi radni uczyli się samorządności podczas spotkań na sesjach. We współpracy z radą zaangażowani byli sekretarze Urzędu Gminy Jarosław Dąbrowski i Wiesław Wabik⁴⁴⁷. W połowie września 1999 r. Gmina Polkowice przystąpiła do stowarzyszenia gmin i powiatów pod nazwą Ogólnopolska Federacja Młodzieżowych Rad Miejskich⁴⁴⁸. W następstwie tego, od 17 do 19 marca 2000 r. Polkowice były areną V Ogólnopolskiego Zjazdu Młodzieżowych Rad Miejskich⁴⁴⁹. Gośćmi wydarzenia było 40 osób, m.in. z Olsztyna, Krakowa, Torunia, Malborka⁴⁵⁰. 30 maja 2003 r. Młodzieżowa Rada Miejska, składająca się z 21 radnych uzyskała swój statut. Jednym z jej podstawowych zadań miało być umożliwianie aktywnego udziału młodzieży w życiu społecznym, politycznym i kulturalnym gminy, zgłaszanie wniosków, projektów opinii dotyczących problemów młodzieży, działanie na rzecz środowisk młodzieżowych. Młodzieżowa Rada Miejska została jednak zlikwidowana. Dziś w Gimnazjum nr 2 im. Jana Pawła II wybiera się młodzieżowego burmistrza Polkowic podczas wyborów poprzedzonych szkolną kampanią wyborczą. Taki reprezentant młodzieży zwraca uwagę burmistrza Polkowic na bieżące potrzeby nastolatków⁴⁵¹.

Pod koniec marca 2000 r. zaszły zmiany na stanowisku wiceburmistrza. Opuścił je Mariusz Gnych, a na jego następcę został powołany dotychczasowy sekretarz Gminy Polkowice, Wiesław Wabik, późniejszy burmistrz Polkowic. Nowym sekretarzem została Krystyna Marków⁴⁵².

⁴⁴⁶ Uchwała nr VI/43/99 z dn. 26.02.1999 r.

⁴⁴⁷ Mac, *Młodzi radni: nic o nas bez nas*, „Gazeta Polkowicka” 24 XII 1998.

⁴⁴⁸ Uchwała nr XI/110/99 z dn. 16.09.1999 r.

⁴⁴⁹ Ur, *W poszukiwaniu ideału*, „Tygodnik Głogowski i Polkowicki”, 10 III 2000.

⁴⁵⁰ Aga, *Sąsiedzi nie przyjechali*, „Gazeta Wrocławska”, 21 III 2000.

⁴⁵¹ Uchwała nr VIII/65/03 z dn. 30.06.2003 r.

⁴⁵² Uchwała nr XV/179–181/2000 z dn. 29.03.2000 r.

28 grudnia 2001 r. burmistrz Emilian Stańczyszyn, jednocześnie przewodniczący Sejmiku Dolnego Śląska, w związku z objęciem funkcji Marszałka Województwa Dolnośląskiego (do 2003 r.)⁴⁵³, złożył rezygnację z urzędu burmistrza na ręce radnych Gminy Polkowice⁴⁵⁴. Swój urząd sprawował przez osiem lat, polkowickim ratuszem związany był od jedenastu lat.

fot. Jan Walczak

Fot. 49

Budynek Ośrodka Administracji Powiatowej w Polkowicach w budowie, październik 2012 r.

Podczas kadencji E. Stańczyszyna (1994–2001) powstały istotne dla miasta inwestycje: Aquapark, Aqua Hotel, polkowicka część Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, w której zainwestowały m.in. Volkswagen, Royal Europa, CCC⁴⁵⁵. W tajnym głosowaniu na stanowisko burmistrza przez radnych została wybrana Stanisława Bocian⁴⁵⁶. Stanowiska zastępców burmi-

⁴⁵³ T. Janoś, *Polkowicki Księżę*, cz. I i II., Rozmowa z E. Stańczyszynem z dn. 14.01.2002 r.

⁴⁵⁴ Uchwała nr XXX/32/01 z dn. 28.12.2001 r.

⁴⁵⁵ M. Grohman, *Lampka szampana*, „Gazeta Wrocławska”, 12–13 I 2002 oraz 14 I 2002.

⁴⁵⁶ Uchwała nr XXXI/354/01 z dn. 28.12.2001 r.

strza pełnili od tamtej pory Wiesław Wabik⁴⁵⁷ oraz Dorota Trzmielewska⁴⁵⁸. Jak się później okazało, przerwa w sprawowaniu urzędu burmistrza przez E. Stańczyszyna trwała nieco ponad rok.

Wysoka jakość

W 2002 r. Gmina Polkowice uzyskała certyfikat jakości ISO dzięki wprowadzeniu odpowiednich procedur załatwiania spraw urzędowych. Gmina należała do pierwszych w kraju, które wdrożyły system zarządzania jakością ISO⁴⁵⁹.

W okresie od 1 do 12 lipca 2002 r. przeprowadzono konsultacje z mieszkańcami wsi Nowa Wieś Lubińska na temat przynależności miejscowości do gmin Lubin bądź Polkowice⁴⁶⁰. Ostatecznie sołectwo zostało przyłączone do Gminy Polkowice 27 marca 2003 r.⁴⁶¹

fot. ze zbiorów G. Kardysia

Fot. 50

Stanisława Bocian, burmistrz Polkowic od 28 grudnia 2001 r. do 3 lutego 2003 r.

19 listopada 2002 r. pracę rozpoczęła Rada Miejska IV kadencji w następującym składzie: Beata Betka, Tomasz Borkowski, Jan Bytniewski, Stefan Ciżmar, Franciszek Czarny, Stanisław Dudziak, Mariusz Gnych, Kazimierz Horbas, Waldemar Jedynek, Michał Jurczak, Krzysztof Kaczanowski, Andrzej Kulczycki, Jerzy Olczyński, Artur Prok, Jolanta Rubiś-Kulczycka,

⁴⁵⁷ Uchwała nr XXXI/355/01 z dn. 28.12.2001 r.

⁴⁵⁸ Uchwała nr XXXI/356/01 z dn. 28.12.2001 r.

⁴⁵⁹ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 98.

⁴⁶⁰ Uchwała nr XXXIV/397/02 z dn. 21.06. 2002 r.

⁴⁶¹ Uchwała nr VI/29/03 z dn. 27.03. 2003 r.

Zbigniew Rydziński, Artur Sikorski, Halina Stanisławska, Marek Stańczyszyn, Sławomir Tarnowski, Andrzej Tatuśko, Ireneusz Traczyk, Jolanta Węgierska-Januszkiewicz, Rafał Wiciak⁴⁶². Przewodniczącym Rady został Ireneusz Traczyk, wiceprzewodniczącym Jan Bytniewski⁴⁶³. Burmistrzem Polkowic w bezpośrednich wyborach, w pierwszej turze został wybrany zasłużony dla polkowickiego samorządu Emilian Stańczyszyn, który pełnił wówczas funkcję Marszałka Województwa Dolnośląskiego. O fotel burmistrza, wybieranego tym razem po raz pierwszy przez wyborców w głosowaniu bezpośrednim, ubiegało się trzech kandydatów: Andrzej Pilomon (Blok Samorządowy), Emilian Stańczyszyn⁴⁶⁴ (Unia Wolności) ze Stowarzyszenia Porozumienie dla Mieszkańców Polkowic oraz Jerzy Olczyński (SLD)⁴⁶⁵. E. Stańczyszyn wygrał znacząco wybory, uzyskując aż 64,2% głosów⁴⁶⁶.

Lubią kwestować

W 2001 r. po raz pierwszy mieszkańcy kwestowali w ramach zbiórki charytatywnej Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Zebrano około 10 tys. zł⁴⁶⁷. Kolejne zbiórki w ramach ogólnopolskiej akcji charytatywnej organizowanej przez społecznika Jerzego Owsiaaka odbywały się Polkowicach każdego roku. Ich koordynatorem na terenie miasta jest Polkowickie Centrum Animacji. W ciągu 10 lat polkowiczanie kwestowali na wiele niekonwencjonalnych sposobów, a w zbiórkę pieniędzy włączały się władze samorządowe i urzędnicy. Dla przykładu, podczas kwesty w 2011 r. i w 2012 r., można było wylicytować pobyt na nartach z burmistrzem Wiesławem Wabikiem, zaś urzędnicy zorganizowali zbiórkę biżuterii, która później była przeznaczona na szczytny cel⁴⁶⁸.

Rada Miejska Polkowic 27 marca 2003 r. przyjęła kierunki rozwoju Gminy Polkowice określone w studwudziestotrzystronicowym dokumencie pt. „Strategia rozwoju zrównoważonego gminy Polkowice”, którego autorem jest Andrzej Sztando z Akademii Ekonomicznej we

⁴⁶² Na podst. danych Biura Rady Miejskiej Polkowic.

⁴⁶³ Uchwała nr I/1–2/02 z dn. 19.11.2002 r.

⁴⁶⁴ U. Romaniuk, *Jestem niespokojnym duchem*, „Tygodnik Polkowicki”, 4 VI 2003.

⁴⁶⁵ M. Mokrzanowska, *Jednak trójka*, „Gazeta Wroclawska”, 7 X 2002.

⁴⁶⁶ W. Kalski, *Szczęście w drugiej turze*, „Konkrety”, 31 X 2002 r.

⁴⁶⁷ MG, *Debiut bez wpadki*, „Gazeta Wroclawska”, 10 I 2001 r.

⁴⁶⁸ Muzyczne Radio [online] [dostęp 5 stycznia 2011]. Dostępny w Internecie: <http://www.muzyczneradio.com.pl/2648,wiadomosci,orkiestrowe-narty-z-burmistrzem-polkowic.html>

Wrocławiu⁴⁶⁹. A. Sztando w jednym z wywiadów tak postrzegał polkowickie społeczeństwo:

„(...) cechą polkowiczian jest bardzo wysoki poziom wymagań w stosunku do tego, co robią władze publiczne. Mieszkańcy są przyzwyczajeni do bardzo wysokiego standardu i estetyki, w związku z tym ich oczekiwania wobec władzy są wyższe niż we Wrocławiu czy w Jeleniej Górze. Wyrosło już w mieście pokolenie, które nie ma porównania do czasów PRL i poziom wymagań tych młodych ludzi stale rośnie⁴⁷⁰”.

W 2003 r. Polkowice uzyskały zgodę na utworzenie w mieście samodzielnej placówki Urzędu Skarbowego. Minister Finansów wydał na to zgodę, a pomoc w organizacji instytucji zadeklarowały Gmina Polkowice i KGHM. Urząd Skarbowy zlokalizowano przy ul. Zachodniej, gdzie wcześniej funkcjonowała filia lubińskiego Urzędu Skarbowego, a jeszcze kilka lat wcześniej przychodnia dentystryczna. Urząd rozpoczął pracę 1 stycznia 2004 r., co pozwoliło na wzbogacenie miasta powiatowego o kolejną ważną dla mieszkańców instytucję⁴⁷¹.

W lutym 2004 r., po wcześniejszych konsultacjach społecznych, przyłączono do granic administracyjnych miasta Polkowice część obrębu Polkowice Dolne oraz część obrębu Trzebcz⁴⁷². Dzięki rozszerzeniu granic miasto Polkowice powiększyło się ponad dwa razy (z 860 ha do blisko 2 tys. ha), choć w wyniku tej operacji przybyło ledwie 600 nowych mieszkańców⁴⁷³. Oprócz Polkowic Dolnych przyłączono przemysłowe obszary Trzebcza, na których znajduje się m.in. miejskie wysypisko śmieci, szyb główny ZG „Rudna”, tereny leśne i rolne Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Plany obejmowały przygotowanie dużej części terenów pod zabudowę jednorodzinną, szpital powiatowy, campus studencki Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Techniki. W obrębie znalazła się także strefa ekonomiczna i park technologiczny o powierzchni ok. 60 ha⁴⁷⁴. 28 czerwca 2005 r. media obiegrała informacja, która skonsternowała mieszkańców Polkowic i regionu – policja zatrzymała burmistrza Emiliana Stańczyszyna.

⁴⁶⁹ Uchwała nr VI/26/03 z dn. 27.03.2003 r.

⁴⁷⁰ Cyt. za A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 14.

⁴⁷¹ M. Grohman, Minister pozwolił, „Gazeta Wrocławska”, 31 X – 2 XI 2003.

⁴⁷² Uchwała nr XV/140/04 z dn. 20.02.2004 r.

⁴⁷³ M. Grohman, *Nowe miasto*, „Gazeta Wrocławska”, 13 VI 2003.

⁴⁷⁴ M. Lalewicz, *Miasto, czyli bonus*, „Konkrety”, 12 VI 2003 r.

fot. Jan Walczak

Fot. 51

Szyb ZG „Rudna” należących do KGHM Polska Miedź SA widoczny z ul. 11 Lutego. Na zdjęciu boisko sportowe przed budową stadionu lekkoatletycznego. 2007 r.

Znanemu i cieszącemu się powszechnym poważaniem na Dolnym Śląsku samorządowcowi prokuratura zarzucała, że w latach 1998–2004 przyjął korzyści majątkowe na kwotę 500 tys. zł i zażądał 80 tys. zł kolejnych. Prokuratura postawiła E. Stańczyszynowi 11 zarzutów. Pieniądze mieli przekazywać mu przedsiębiorcy, którzy wygrywali przetargi na gminne inwestycje budowlane⁴⁷⁵. Sąd Okręgowy w Legnicy uniewinnił w październiku 2011 r. byłego burmistrza Polkowic od stawianych mu zarzutów.

W wyniku wyborów samorządowych jesienią 2006 r. przewodniczącym Rady Miejskiej V kadencji został wybrany Jan Zarzycki (PiS)⁴⁷⁶. Stanowiska wiceprzewodniczących objęli radni Andrzej Kulczycki (Forum Samorządowe) oraz Krzysztof Kaczanowski (PO)⁴⁷⁷. Byli to pierwsi od lat prze-

⁴⁷⁵ Ego, *Stańczyszyn skorumpowany?*, „Tygodnik Głogowski”, 1 VII 2005; R. Grochal, S. Mucha, *Z urlopu za kratki*, „Gazeta Wyborcza – Wrocław”, 1 VII 2005; W. Szymański, J. Kulikowski, *Titanic z Polkowic*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 2–3 VII 2005; *Burmistrz pozostanie w areszcie*, „Konkrety”, 20 VII 2005.

⁴⁷⁶ Uchwała nr I/1/06 z dn. 5.12.2006 r.

⁴⁷⁷ Uchwała nr I/2/06 z dn. 5.12.2006 r. Zastąpieni 14 grudnia 2006 r. przez Stefana Ciżmara i Stanisława Dudziaka: Uchwała nr II/31/06 z dn. 14.12.2006 r.

wodniczący wywodzący się z opozycji, którzy nie pochodzili z rządzącego gminą Porozumienia dla Mieszkańców Polkowic, mającego w nowej radzie tym razem jedynie ośmiu przedstawicieli na dwudziestu⁴⁷⁸.

Burmistrzem Polkowic w wyborach bezpośrednich został wybrany Wiesław Wabik (3173 gł.). Jego konkurentami do fotela burmistrza byli Beata Chorąży-Ryszko (464 gł.), Bronisław Gołas (483 gł.), Jarosław Dąbrowski (1026 gł.), Tadeusz Kierzyk (1116 gł.), Andrzej Pilimon (1872 gł.) oraz Marek Tramś (1150 gł.)⁴⁷⁹. Radni rozpoczęli pracę w ośmiu komisjach: Rewizyjnej, Rozwoju Wsi i Rolnictwa, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, Budżetu i Finansów, Oświaty, Kultury, Sportu i Rekreacji, Zdrowia, Opieki Społecznej i Organizacji Pozarządowych, Rozwoju Gospodarczego i Bezpieczeństwa Publicznego⁴⁸⁰. Radę Miejską piątej kadencji tworzyli: Stanisława Bocian, Stefan Ciżmar, Jarosław Dąbrowski, Stanisław Dudziak, Ryszard Dyląg, Regina Fedorczak, Bogusław Godlewski, Krzysztof Kaczanowski, Mariola Kośmider, Maria Kowalczyk, Witold Krzemiński, Andrzej Kulczycki, Beata Kulikowska, Piotr Nowak, Łukasz Puźniecki, Henryk Rejmak, Emilian Stańczyszyn, Ireneusz Traczyk, Adam Trybka, Jolanta Węgierska-Januszkiewicz, Jan Zarzycki⁴⁸¹.

fot. ze zbiorów G. Kardysia

Fot. 52

Wiesław Wabik, burmistrz Polkowic od 5 grudnia 2006 r. do dziś

⁴⁷⁸ Ulk, *Obciążeni trzy tysiące złotych*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 7 XII 2006.

⁴⁷⁹ U. Romaniuk, *Przedwyborcza karuzela*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 4 VII 2006. Zob. też. A. Osadczyk, *Pierwsze koty za płoty*, „Gazeta Polkowicka”, 2006, nr 24.

⁴⁸⁰ Uchwała nr II/9/06 z dn. 14.12.2006 r.

⁴⁸¹ Na podst. danych Biura Rady Miejskiej Polkowic.

Rządy opozycji w Polkowicach nie trwały zbyt długo, bowiem już na początku 2007 r. Jana Zarzyckiego (PiS) na stanowisku przewodniczącego Rady Miejskiej zastąpił Stefan Ciżmar z PdMP⁴⁸². Zmiana na stanowisku przewodniczącego była spowodowana wejściem radnych PO w koalicję z radnymi PdMP.

We wrześniu 2006 r. odbyło się uroczyste otwarcie gminnego ujęcia wody w Suchej Górnej. Wybudowano osiem studni (50–80 m głębokości), stację uzdatniania oraz 12 km rurociągów⁴⁸³.

Wiesław Wabik

Zarządza Gminą Polkowice od 2006 r., ur. 23 stycznia 1969 r. w Szprotawie. Na stronie internetowej burmistrza wieslawwabik.eu można przeczytać: „(...) Absolwent Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu. Od początku kariery związany z Urzędem Gminy Polkowice. Droga na sam szczyt samorządowej hierarchii rozpoczęła się od stanowiska młodszego referenta ds. finansowych, dalej: kierownika Wydziału Finansowego, poprzez kierownika Wydziału Rozwoju Gospodarczego, pełnomocnika burmistrza ds. inwestycji kapitałowych, sekretarza gminy, zastępcę burmistrza ds. gospodarczych aż do objęcia fotela burmistrza Polkowic wybranego w wyborach bezpośrednich. (...) nigdy nie planował swojej kariery zawodowej, a już na pewno nie spodziewał się, że pokieruje gminą. Jako student, myślał raczej o życiu we Wrocławiu. Wrócił do Polkowic za żoną Elżbietą, również absolwentką Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu (...). Oboje po latach wspomną, że nie żałują swojej decyzji o powrocie do rodzinnych Polkowic. Na początku kariery Wiesław Wabik, jako pracownik Wydziału Finansowego, ukończył kurs maklerski, a poznawanie tajników giełdy stało się jego hobby. I choć nigdy nie miał zakusów do podjęcia pracy w dużym przedsiębiorstwie, do dziś upiera się, że urząd musi działać jak dobrze prosperująca firma”⁴⁸⁴.

15 czerwca 2007 r. podczas nadzwyczajnego posiedzenia Rady Miejskiej przyjęto zapis nutowy hejnału Polkowic⁴⁸⁵. Jego uroczysta prezentacja odbyła się na polkowickim Rynku tego samego dnia i zgromadziła tłumy

⁴⁸² Uchwała nr V/61/07 z dn. 28.02.2007 r.

⁴⁸³ ULK, *A rachunki wciąż wysokie*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 12 IX 2006 r.

⁴⁸⁴ [Online] [dostępny 13 maja 2012]. Dostępny w Internecie: <http://wieslawwabik.eu/>

⁴⁸⁵ Uchwała nr VIII/84/07 z dn. 15.06. 2007 r.

polkowiczanie. Na scenie wystąpił m.in. tenor Marek Torzewski⁴⁸⁶. Każdy, kto wysłuchał pierwszego wykonania hejnału otrzymał certyfikat potwierdzający tę historyczną chwilę⁴⁸⁷. Tak o tworzeniu hejnału Polkowic dla „Gazety Polkowickiej” mówił kompozytor J.K. Pawluśkiewicz:

„Pomysł skomponowania hejnału dla Polkowic pojawił się ładnych parę lat temu, dokładnie nie pamiętam, ile. Propozycja padła z ust dyrektora Andrzeja Wierdaka [dyrektora Polkowickiego Centrum Animacji – red.], który zwrócił uwagę na to, że hejnał, który będzie charakteryzował to miasto, musi mieć w sobie pewien charakterystyczny element. Chodziło mianowicie o dźwięk oddający zaskoczenie mieszkańców spowodowane kolejnymi wstrząsami wynikającymi z prowadzonej pod Polkowicami działalności górniczej. Nie ukrywam, że miałem problem ze znalezieniem dźwięku, który oddawałby ten stan. Przesłuchałem setki ścieżek dźwiękowych, ale znalezienie dźwięku, który odpowiadałby moim potrzebom nie było łatwe. W ogóle praca nad hejnałem Polkowic nie była łatwa. Przyznam szczerze, że było to pierwsze tego typu doświadczenie w moim życiu. Skomponowanie hejnału to jest zupełnie innego rodzaju praca niż tworzenie muzyki filmowej czy dzieł oratoryjno-kantatowych. Mamy bowiem zawrzeć maksimum muzycznej treści w kilkudziesięciu sekundach. Trzeba więc w kilku dźwiękach zawrzeć esencję tego, o co nam chodzi. W hejnale nie ma dźwięków nieistotnych. Tutaj ważna jest każda sekunda. Starłem się w miarę możliwości jak najwierniej oddać charakter Polkowic. Mam nadzieję, że mi się udało. W każdym razie starałem się na tyle, na ile byłem w stanie”⁴⁸⁸.

We wrześniu 2007 r. polkowiccy radni zostali wyposażeni w laptopy, które zostały zakupione przez Urząd Miasta. W sumie przekazano w ręce rajców 18 urządzeń. Takie rozwiązanie miało ograniczyć koszty drukowania materiałów potrzebnych podczas sesji, które teraz są przekazywane radnym w wersji elektronicznej. Laptopy mają służyć radnym kolejnych kadencji. Taki zakup dla ratusza (koszt 73 tys. zł) spowodował dyskusje dotyczące jego zasadności w mediach oraz wśród mieszkańców gminy. Kilku radnych nie przyjęło przenośnych komputerów⁴⁸⁹, jednak samo rozwiązanie było nowatorskie w skali kraju.

⁴⁸⁶ D. Nyk, *Jak minął 2007 rok*, „Gazeta Lubuska”, 28 XII 2007.

⁴⁸⁷ Kor, *Certyfikat dla każdego*, „Gazeta Lubuska”, 14 VI 2007.

⁴⁸⁸ Zob. „Gazeta Polkowicka”, 21 VI 2007.

⁴⁸⁹ J. Walczak, *Mają laptopy w teczce, żeby czytać uchwały*, „Gazeta Lubuska”, 13 IX 2007.

Za symbol otwarcia się urzędu na wszystkich mieszkańców można uznać zamontowanie w początkach 2008 r. w polkowickim ratuszu nowoczesnej, przeszklonej windy osobowej. Stanowi ona spore ułatwienie dla osób starszych i niepełnosprawnych, które odwiedzają ratusz w celu załatwienia sprawy urzędowych na wyższych piętrach⁴⁹⁰. 15 listopada 2010 r. rozpoczęła się przebudowa holu ratusza. Wyremontowano kancelarię urzędu i zorganizowano ją w taki sposób, by była bardziej przyjazna dla osób załatwiających sprawy urzędowe. Remont holu trwał 14 tygodni⁴⁹¹.

Sporo wiedział

Sztangista Szymon Kołecki reprezentujący wówczas barwy klubu podnoszenia ciężarów Górnik Polkowice wygrał w 2008 r. organizowany przez Telewizję Polską z okazji Święta Odzyskania Niepodległości „Wielki test z historii”. Zaprezentował wszechstronną wiedzę i pokonał w poszczególnych konkurencjach dziennikarzy, artystów i polityków.

Latem 2008 r. Rada Miejska czynnie włączyła się w dyskusję na temat konieczności prywatyzacji miedziowej spółki. Podczas posiedzenia Rady przegłosowano uchwałę–apel skierowany do Prezesa Rady Ministrów RP w sprawie zaniechania działań zmierzających do sprzedaży KGHM „Polska Miedź SA”⁴⁹² oraz apel do Sejmu RP⁴⁹³ dotyczący zaniechania nowelizacji ustawy Prawo geologiczne i górnicze, która miałyby odebrać Polkowicom podatek od nieruchomości – od budowli ulokowanych pod ziemią. Radni domagali się w apelu obecności przedstawicieli samorządu gmin górniczych w pracach Nadzwyczajnej Sejmowej Podkomisji do rozpatrywania rządowego projektu ustawy i poszanowania zasady transparentności w przygotowywaniu aktów legislacyjnych.

W celu podniesienia kwalifikacji pracowników samorządowych zrealizowano w tym czasie szkolenia dla zatrudnionych w Urzędzie Gminy Polkowice i w Starostwie Polkowickim. Cykl szkoleniowy nosił nazwę „Kompetentny pracownik – zadowolony mieszkaniec. Akademia Kadr Pracowników Urzędu Gminy i Starostwa Powiatowego w Polkowicach”. Zaplanowany na trzy

⁴⁹⁰ Jawa, *Windą do burmistrza*, „Gazeta Lubuska”, 13 II 2008.

⁴⁹¹ Abi, *Nowa kancelaria w ratuszu*, „Gazeta Lubuska”, 16 XI 2010.

⁴⁹² Uchwała nr XXV/260/09 z dn. 25.08. 2009 r.

⁴⁹³ Uchwała nr XXVI/276/09 z dn. 29.09. 2009 r.

lata projekt rozpoczął się w 2008 r. na kilku poziomach: studiów podyplomowych, szkoleń obligatoryjnych, kursów językowych i komputerowych. Fundusze na jego realizację zostały pozyskane z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego⁴⁹⁴. Było to największe przedsięwzięcie szkoleniowo-dokształcające skierowane do pracowników administracyjnych w historii polkowickiego samorządu.

W październiku 2009 r. podkomisje sejmowe prowadziły prace nad zmianami w prawie geologicznym i górniczym, które miałyby się okazać niekorzystne dla samorządów. Przedstawiciele Gminy Polkowice, Związku Gmin Zagłębia Miedziowego starali się uczestniczyć w tych pracach, sprzeciwiając się niekorzystnym zmianom. Gdyby nowa ustawa weszła w życie, siedmiu miedziowym gminom groziłaby strata ok. 40 mln zł rocznie z tytułu podatku od budowli podziemnych⁴⁹⁵. Te pieniądze co roku wydawane są na inwestycje, kulturę, opiekę zdrowotną⁴⁹⁶.

fort. archiwum Gminy Polkowice

Fot. 53

Dzieci z polkowickich przedszkoli podczas wizyty we wrocławskim zoo przy klatce lwa Hektora, którego utrzymanie współfinansowane jest przez Gminę Polkowice

⁴⁹⁴ Ech, *Urzednicy się szkolą*, „Express Lubin–Głogów–Polkowice”, 28 I 2009.

⁴⁹⁵ *Wyruszyli na bój do Warszawy*, „Gazeta Wroclawska”, 7 X 2009.

⁴⁹⁶ P. Kanikowski, *Co za lobby kopie pod gminami?*, „Gazeta Wroclawska”, 10–11 X 2009.

W lipcu 2010 r. gmina została poinformowana, że wstrzymane zostały prace podkomisji, która przygotowywała nowelizację ustawy prawa geologicznego i górniczego⁴⁹⁷. Taka informacja była uwieńczeniem kilkumiesięcznych zabiegów władz gminy zmierzających do zachowania aktualnego prawa, które wymusza ponoszenie przez kopalnie na rzecz samorządów podatku od budowli podziemnych.

fot. Jan Walczak

Fot. 54

Lew, oficjalna maskotka Polkowic, podczas otwarcia basenu sportowego przy „Aquaparku”, lipiec 2008 r. Otwarcia basenu dokonują burmistrz Wiesław Wabik i ks. Jarosław Świącicki

Od lwa do maskotki

Polkowicki samorząd w ramach akcji „Gmino, przytul żyrafę” podjął się finansowania utrzymania lwa o imieniu Hektor we wrocławskim zoo. O tym, jakie zwierzę zostanie wzięte pod opiekę, zdecydowały przedszkolaki. Do wyboru były, poza królem zwierząt, także niedźwiedź i żyrafa. Rocznie Gmina Polkowice w 2008 r. planowała przekazać 6 tys. zł. Obok klatki zwierzęcia we wrocławskim zoo znalazło się tym samym logo Gminy Polkowice⁴⁹⁸.

⁴⁹⁷ Tom, *Wygrali bitwę*, „Express Lubin–Głogów–Polkowice”, 7 VII 2010.

⁴⁹⁸ J. Walczak, *Maluchy wybrały pupila i chcą do niego jechać*, „Gazeta Lubuska”, 18 III 2008.

Dzięki takiej formie sponsoringu lew stał się symbolem i maskotką miasta, a przedszkolaki jeździły na wycieczki do Wrocławia, by zobaczyć podopiecznego gminy. Warto nadmienić, że swoje maskotki mają także inne miejskie instytucje: Aquapark – fokę, a polkowska Straż Miejska – Inspektora Kruka. Zakupione zostały specjalne kostiumy promocyjne, wykorzystywane zwykle podczas imprez plenerowych, wyobrażające poszczególne zwierzęta.

W sierpniu 2010 r. rozpoczęła się kolejna kampania wyborcza do samorządu terytorialnego. Jak w poprzednich latach, największą siłą polityczną tworzyli kandydaci Porozumienia dla Mieszkańców Polkowic. Kontrkandydatami W. Wabika (PdMP) do fotela burmistrza byli Bogusław Godlewski (PO) i Wojciech Marciniak (PiS)⁴⁹⁹.

Wiesław Wabik wygrał wyborcze zmagania i został burmistrzem drugą kadencję, uzyskując 76% głosów mieszkańców gminy. To największe poparcie, uzyskane pośród włodarzy w Zagłębiu Miedziowym. Na kolejną kadencję zostali wybrani także dotychczasowi prezydenci Głogowa – Jan Zubowski (52%), Legnicy – Tadeusz Krzakowski (67%), Lubina – Robert Raczyński (72%)⁵⁰⁰.

Nowym przewodniczącym Rady Miejskiej został były burmistrz Polkowic, Emilian Stańczyszyn (PdMP). Na 21 rajców 16 pochodzi z Porozumienia dla Mieszkańców Polkowic, trzy mandaty uzyskało Prawo i Sprawiedliwość, dwa Platforma Obywatelska. W skład Rady Miejskiej szóstej kadencji weszli: Emilian Stańczyszyn, Mariola Kośmider, Stefan Ciżmar, Ireneusz Traczyk, Arkadiusz Bloch, Ryszard Dyląg, Regina Fedorczyk, Kazimierz Fuczyło, Eugeniusz Kicaj, Andrzej Kot, Maria Kowalczyk, Beata Kulikowska, Anna Leśniak, Izabela Majewicz-Spiigel, Wojciech Marciniak, Piotr Nowak, Marek Staroń, Zdzisław Synowiec, Adam Trybka, Jolanta Węgierska-Januszkiewicz, Jan Zarzycki⁵⁰¹.

W grudniu 2010 r. zakończył się projekt unijny realizowany przez gminę pn. „Pomysł na biznes = własna firma”. Trwał od lutego 2009 r. i mogły w nim wziąć udział osoby bezrobotne, które chciały uruchomić własną działalność gospodarczą. Każda z nich miała szansę otrzymać 40 tys. zł dotacji. Poza

⁴⁹⁹ U. Romaniuk, *W Polkowicach chcą przerwać monopol*, „Gazeta Wroclawska”, 9–10 X 2010.

⁵⁰⁰ A. Grześnińska, *Czterech wspaniałych*, „Gazeta Wroclawska”, 23 XI 2010.

⁵⁰¹ [Online] [dostęp 6 lipca 2011]. Dostępny w Internecie: <http://www.bip.ug.polkowice.pl/?ID2=5>

tym przez pół roku uzyskiwała wsparcie finansowe w opłaceniu składek ZUS. Nowa firma musiała działać co najmniej rok. Wartość projektu wynosiła 800 tys. zł⁵⁰².

Burmistrz Wiesław Wabik złożył ślubowanie 3 grudnia 2010 r., rozpoczynając urząd drugiej kadencji na kolejne cztery lata – do 2014 r.⁵⁰³

4.2. Partie polityczne w Polkowicach

W 1990 r. w mieście funkcjonowały dwa odłamy Polskiego Stronnictwa Ludowego. Jeden, nawiązujący do chłopskiej partii Stanisława Mikołajczyka z pierwszych lat po wojnie, drugi wywodzący się z ZSL. Początkowo te dwa ugrupowania współpracowały ze sobą, jednak przed wyborami do parlamentu w 1993 r. zerwały współpracę. Trzy lata później w Polkowicach działał już tylko Zarząd Miejsko-Gminny PSL o rodowodzie zeteselowskim (40 członków). Po rozwiązaniu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, w lutym 1990 r. zorganizowano w Polkowicach koło Socjaldemokracji Rzeczypospolitej, liczące 30 członków. W maju 1991 r. w Polkowicach uruchomiono koło Kongresu Liberalno-Demokratycznego, którego członkami zostało 7 osób, zaś w lutym 1994 r. w mieście powstało koło Unii Demokratycznej. Było ono bliskie programowo i politycznie Kongresowi Liberalno-Demokratycznemu. Podobnie jak na szczeblu centralnym w kwietniu 1994 r. obie partie połączyły się, tworząc Koło Miejskie Unii Wolności. Pierwszymi przewodniczącym był Leszek Węgierski, a następnie w kolejnej kadencji Andrzej Tatuśko. Pod koniec 1996 r. członkami polkowickiego koła UW było 120 osób. Jak zaznaczył Wojciech Machnicki, w Polkowicach wówczas swoich zwolenników miały także Unia Pracy, a także Konfederacja Polski Niepodległej, co przejawiało się w liczbie głosów oddanych podczas wyborów parlamentarnych w 1993 r.⁵⁰⁴

Do 1994 r. Komitet Wyborczy „Solidarność” zakończył swoją działalność, a do kolejnych wyborów samorządnych w Polsce startowali kandydaci reprezentujący ogólnopolskie partie polityczne. Okazało się jednak, że to nie oni cieszyli się poparciem i zaufaniem polkowiczian podczas wyborów

⁵⁰² U. Romaniuk, *Zaryzykowali w biznesie*, „Gazeta Wrocławska, 28 XII 2010.

⁵⁰³ [Online] [dostęp 14 marca 2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.polkowice.pl/index2.php/news/1845/Burmistrz%20zaprzysiężony>

⁵⁰⁴ W. Machnicki, *zm na dz. cyt.,...*, s. 123–133.

samorządowych w 1994 r., ale miejscowy Komitet Wyborczy Porozumienie dla Mieszkańców Polkowic, z czasem przemianowany na stowarzyszenie – „dobrowolne, samorządne, niezależne zrzeszenie o celach niezarobkowych”, z ramienia którego w 1994 r. po raz pierwszy wystartowała grupa kandydatów na polkowickich radnych⁵⁰⁵. Pomysłodawcą, jednym z założycieli i wieloletnim prezesem PdMP jest Emilian Stańczyszyn, który mimo, że był w tym czasie członkiem Unii Wolności, uważał, że należy stworzyć lokalną „płaszczyznę współpracy dla wszystkich, chcących pracować dla dobra miasta i gminy”⁵⁰⁶. Istotą PdMP była bezpartyjność w zaangażowaniu się w pracę nad rozwojem gminy. PdMP odniosła sukces w wyborach w 1994 r. (21 radnych na 28) i w kolejnych w 1998 r. O pomysł na polkowicki apolityczny komitet wyborczy i stowarzyszenie radnych PdMP tak mówił E. Stańczyszyn:

„Dzięki porozumieniu ludzi, o różnym światopoglądzie, ale wspólnie chcących pracować przez wiele lat dla swojej gminy, niewątpliwie mogliśmy osiągnąć niekwestionowane przez nikogo sukcesy. Chociaż na początku drogi zaangażowanie polityczne przynajmniej niektórych osób też było niezbędne.

W latach dziewięćdziesiątych byłem członkiem Unii Wolności i funkcjonowałem w krajowych strukturach swojej partii. Byłem też szefem partyjnych struktur wojewódzkich. Nie ulega wątpliwości, że bez takiego rodzaju politycznego zaangażowania jak moje Polkowice nie zyskałyby statusu miasta powiatowego. Raczej należałoby też zapomnieć o funkcjonowaniu u nas Specjalnej Strefy Ekonomicznej i szkoły wyższej. O pozytywne decyzje w tych wszystkich wręcz historycznych dla Polkowic sprawach należało walczyć w Warszawie. Bez wsparcia „świata polityki” nie miały one wówczas żadnych szans na powodzenie. Jednak w wyborach lokalnych nigdy nie chciałem iść do wyborów pod szyldem politycznym. Dlatego jeszcze w 1994 r. wpadłem na pomysł utworzenia stowarzyszenia, gdzie wszyscy polkowiczanie, którzy chcą współpracować dla dobra swojej gminy, bez względu na swoje poglądy polityczne, mogą się spotkać i pracować razem. Dziś stowarzyszenie Porozumienie dla Mieszkańców Polkowic liczy kilkuset członków. W wyborach samorządowych zwykle konkurują

⁵⁰⁵ Statut Porozumienia dla Mieszkańców Polkowic, [online] [dostęp 14 maja 2011]. Dostępny w Internecie: http://pdmp.pl/?page_id=42

⁵⁰⁶ *Historia. Rozmowa z Emilianem Stańczyszynem*, [online] [dostęp 14 maja 2011]. Dostępny w Internecie: http://pdmp.pl/?page_id=37

z nami partie polityczne. Jednak już od samego początku stowarzyszeniowej aktywności nasze propozycje programowe cieszą się większym zaufaniem polkowiczian⁵⁰⁷.

W ostatnich wyborach samorządowych w 2010 r. PdMP znów uzyskało większość w Radzie Miejskiej. Burmistrz Wiesław Wabik, będący członkiem stowarzyszenia, sprawuje swój urząd już drugą kadencję, natomiast starosta polkowicki Marek Tramś, również zrzeszony w PdMP, pełni urząd nieprzerwanie od 1999 r.

Aktualnie prezesem PdMP jest Emilian Stańczyszyn, wiceprezesem zarządu ds. finansowych jest Stanisława Bocian, wiceprezesami Wiesław Wabik oraz Marek Tramś. W skład zarządu wchodzi: Stefan Ciżmar, Beata Betka, Mariola Kośmider, Ireneusz Traczyk, Włodzimierz Liberski, Maria Kowalczyk, Beata Kulikowska, Krzysztof Nester, Adam Trybka, Arkadiusz Bloch i Grzegorz Majewicz. W omawianym okresie w Polkowicach funkcjonowały biura partii politycznych o ogólnopolskim znaczeniu, np. Platformy Obywatelskiej, jednak żadna z nich nie cieszyła się, w przypadku wyborów samorządowych, tak znaczącą aprobatą społeczną jak polkowicka PdMP, która w 2012 r. zrzeszała 700 członków⁵⁰⁸.

4.3. Biznes, inwestycje, handel

4.3.1. Inkubator Przedsiębiorczości

O tym, że priorytetem dla władz Polkowic początku lat dziewięćdziesiątych było sprowadzenie do miasta inwestorów i przebudzenie ryku pracy mogą świadczyć słowa burmistrza E. Stańczyszyna:

„Postanowiliśmy rozprawić się ze stereotypami i udowodnić, że Polkowice to nie tylko sypialnia dla górników. Chcieliśmy, aby w mieście pojawiły się również inne firmy, a Polkowice stały się miastem z szerszymi perspektywami rozwoju⁵⁰⁹”.

Pierwsze działania związane z długofalowym przeciwdziałaniem bezrobociu na terenie gminy wiązały się z powołaniem „Inkubatora przedsiębiorczości”. Miał się stać centrum doradztwa dla przedsiębiorców. Pro-

⁵⁰⁷ Na podst. rozmowy z Emilianem Stańczyszynem.

⁵⁰⁸ Dane na podst. rozmowy z E. Stańczyszynem.

⁵⁰⁹ Cyt. za: A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 71.

jekt „Inkubatora...” został wpisany do realizacji w budżet na rok 1993⁵¹⁰. Rok później radni powołali „Polkowicki Inkubator Przedsiębiorczości”, z siedzibą przy ul. Legnickiej 15. Do jego zasadniczych zadań należało wspieranie wszelkich działań, których celem byłoby inicjowanie przedsięwzięć gospodarczych, niezbędnych do harmonijnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, m.in. obsługi organizacyjno-prawnej inicjatyw mieszkańców w zakresie uruchamiania działalności gospodarczej, informowanie o możliwościach i potrzebach gospodarczych samorządu, gromadzenie danych o wolnych zasobach produkcyjnych (kadry, lokale, maszyny, surowce), poszukiwanie inwestorów, którzy mogliby zlokalizować kapitał na terenie Gminy Polkowice. Przy Inkubatorze powstała m.in. filia Wrocławskiego Klubu Przedsiębiorczości, w czerwcu 1995 r. odbyło się szkolenie z zakresu prawa pracy i Targi Polkobud '95.⁵¹¹ Inkubator funkcjonował do 31 grudnia 1995 r.⁵¹²

4.3.2. Podstrefa Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Polkowicach

Jednym z priorytetów władz drugiej kadencji było dążenie do stworzenia na terenie Gminy Polkowice alternatywy dla przemysłu miedziowego, który w perspektywie czasu mógłby wycofać się z terenu gminy w poszukiwaniu nowych złóż. Wiązałoby się to z zanikiem miejsc pracy oraz brakiem wpływów podatkowych do budżetu gminnego ze strony KGHM. W styczniu 1996 r. pojawiła się nadzieja na pomyślne pozyskanie nowego, znaczącego inwestora dla Polkowic⁵¹³.

Zarząd Gminy podpisał bowiem 12 lutego 1996 r. list intencyjny z firmą General Motors w sprawie lokalizacji fabryki Opla w Polkowicach⁵¹⁴. Warto zaznaczyć, że swoje oferty dla tego potentata motoryzacyjnego złożyło aż 75 polskich gmin. Oferta Polkowic zakładała 50–60 hektarową działkę znajdującą się przy międzynarodowej trasie E-65 (droga krajowa nr 3) i znaczące ulgi w podatku od nieruchomości. W tym wypadku wpływy z podatku były

⁵¹⁰ Protokół z posiedzenia RM nr XXXVI z dn. 11.03.1993 r.

⁵¹¹ *Polkowicki Inkubator Przedsiębiorczości* (reklama), „Gazeta Polkowicka”, 29 IV 1995, nr 9 (87).

⁵¹² Uchwała nr II/18/94 z dn. 31.08.1994.

⁵¹³ Protokół z posiedzenia RM nr XV/96 z dn. 22.01.1996.

⁵¹⁴ Protokół z p posiedzenia RM nr XVI 96 z dn. 29.10.1996.

mniej ważne niż ok. 2 tys. nowych miejsc pracy, które dla gminy, oznaczały praktycznie zlikwidowanie bezrobocia. Zakład miał ruszyć w 1998 r.⁵¹⁵ Ostatecznie tego strategicznego wówczas inwestora nie udało się sprowadzić do Polkowic, ponieważ firma zdecydowała się na budowę fabryki w Gliwicach, w których wcześniej niż w Polkowicach powstała Specjalna Strefa Ekonomiczna⁵¹⁶. Poza tym, tę lokalizację popierało Ministerstwo Przemysłu, które chciało stworzyć alternatywę dla funkcjonującego tam przemysłu ciężkiego⁵¹⁷. Ale były też zalety tego stanu rzeczy. Po zainteresowaniu polkowicką ofertą ze strony Opla zapytania do Polkowic zaczęli kierować kolejni inwestorzy, przyjeżdżały delegacje, aby dowiedzieć się więcej o atrakcyjnych warunkach inwestorskich, które zainteresowały koncern motoryzacyjny. Wśród takich firm znalazły się Delco Electronics Europe, Delco Electronics Corporaton czy Delphi z branży motoryzacyjnej⁵¹⁸.

Czas nagiął i należało sformalizować kwestię terenów przeznaczonych pod inwestycje. Radni jednogłośnie podjęli decyzję o utworzeniu strefy ekonomicznej w Polkowicach 25 kwietnia 1996 r.⁵¹⁹ Oceniając z perspektywy czasu, decyzję tę można uznać za jedno z najtrafniejszych posunięć władz samorządowych w historii miasta, w kwestii rozwoju gospodarczego. 15 kwietnia 1997 r. rozporządzeniem Rady Ministrów powołana została Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna o tzw. charakterze rozproszonym, obejmująca trzy podstrefy: w Legnicy (66 ha), w Krzywej (207 ha) i w Polkowicach (87,6 ha)⁵²⁰.

Wszystkie miejscowości położone były, jak to wówczas określano, w trójkącie i charakteryzowały się znakomitymi warunkami do jej utworzenia: Legnica posiadała mienie proradzieckie, Krzywa lotnisko, Polkowice tereny przygotowane pod przyszłe inwestycje⁵²¹. Ważne było też położenie blisko granicy z Niemcami i Czechami. Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna znajdowała się także w pobliżu subeuropejskich tras drogowych i kolejowych: drogi E-65, legnickiego odcinka autostrady oraz planowanej

⁵¹⁵ Das, *Rozstrzygnięcie już blisko*, „Gazeta Polkowicka”, 19 I 1996, nr 3 (116).

⁵¹⁶ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 76.

⁵¹⁷ Das, *Rozstrzygnięcie już blisko*, „Gazeta Polkowicka”, 19 I 1996, nr 3 (116).

⁵¹⁸ Pit, *Osprzęt zamiast samochodów*, „Gazeta Polkowicka”, nr 23(135), 7.06.96.

⁵¹⁹ Uchwała nr XVIII/182/96 z dn. 25.04.1996 r.

⁵²⁰ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 76.

⁵²¹ Pit, *Specjalny trójkąt*, „Gazeta Polkowicka”, 12 IV 1996, nr 15(127).

autostrady A3 Szczecin – Praga, która miała przebiegać kilka kilometrów od Polkowic⁵²².

16 kwietnia 1997 r. Gmina Polkowice przystąpiła do spółki akcyjnej Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna z powierzchnią 87,6 ha gruntu⁵²³. Gmina aportem wniosła do spółki działki pod inwestycje o łącznej wartości 5,5 mln zł⁵²⁴. Przedstawicielem w radzie nadzorczej LSSE został burmistrz Emilian Stańczyszyn⁵²⁵. Ogromnym sukcesem gminy był fakt, że inwestorzy zainteresowali się najbardziej polkowicką częścią nowo utworzonej strefy⁵²⁶.

fot. archiwum Gminy Polkowice

Fot. 55

Widok na polkowicką podstrefę Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Zdjęcie lotnicze

⁵²² Pit, *Po co strefa?* „Gazeta Polkowicka”, 26 IV 1996, nr 17–18(129–130).

⁵²³ Uchwała nr XXVIII/245/97 z dn. 16.04.1997 r.

⁵²⁴ Uchwała nr XXVIII/255/97 z dn. 16.04.1997 r.

⁵²⁵ Uchwała nr XXVIII/256/97 z dn. 16.04.1997 r.

⁵²⁶ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 76.

Niedługo potem Gmina Polkowice oraz firma Royal Europa, spółka z kapitałem kanadyjskim, wdrażająca nowoczesne technologie w budownictwie i branży przetwórstwa tworzyw sztucznych, m.in. kompleksowy system budowy domów, podpisały list intencyjny w sprawie wspólnych przedsięwzięć gospodarczych na terenie podstrefy Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Pierwsze rozmowy odbyły się w marcu 1997 r.⁵²⁷ Już 12 września 1997 r. akt erekcyjny pod budowę fabryki w LSSE w Polkowicach podpisali: przedstawiciele władz samorządowych, przedstawiciele władz firmy Royal Europa, Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz ambasador Kanady w Polsce⁵²⁸. Wstępnie planowano 540 nowych miejsc pracy⁵²⁹.

15 listopada 1997 r. Polkowice odwiedzili przedstawiciele Toyoty poszukiwaniu terenów pod inwestycje, jednak ostatecznie do ulokowania kapitału tej fabryki doszło w Wałbrzyskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej.⁵³⁰

Wkrótce strefą w Polkowicach zainteresował się Volkswagen oraz spółka Sitech (zajmująca się produkcją szkieletów i pokryć siedzeń samochodowych). Tym razem negocjacje zakończyły się pomyślnie, stosowne dokumenty zostały podpisane przez strony polską i niemiecką 29 lipca 1998 r., a już rok później nastąpiło otwarcie fabryki Volkswagena w podstrefie LSSE w Polkowicach.⁵³¹ Produkowane są w niej silniki Diesla, montowane w pojazdach wytwarzanych przez ten koncern takich jak: audi, seat, škoda oraz VW⁵³². 31 maja 2007 r. z taśmy produkcyjnej zjechał czteromilionowy silnik. Rocznie w polkowickich zakładach 1100 osób produkuje 640 tys. silników⁵³³. Na koniec 2010 r. zakład zatrudniał 1121 osób⁵³⁴. Z fabryką VW w ścisłej współpracy pozostaje, zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie, spółka córka koncernu firma Sitech⁵³⁵. W grudniu 2011 r. wyprodukowała dziesięciomilionowy komponent. Wówczas firma zatrudniała 1700 osób

⁵²⁷ J. Szpilka, *Nowy inwestor w Polkowicach*, „Kurier powiatowy”, 27 III 1997.

⁵²⁸ „Informator Polkowicki”, 12 IX 1997, nr 5/97.

⁵²⁹ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 77; Rogal, *Europa kontynuuje budowę fabryki*, „Informator Polkowicki”, 28 VIII 1998.

⁵³⁰ *Przedstawiciele Toyoty w Polkowicach*, „Informator Polkowicki”, 20 XI 1997.

⁵³¹ *Gospodarcza karta w historii Polkowic*, „Informator Polkowicki”, 31 VII 1998.

⁵³² W. Dzieciołowski, *Volkswagen wybrał Polkowice*, „Słowo Polskie”, 22 X 2002.

⁵³³ Kor, *To historyczny model*, „Gazeta Lubuska”, 6, 7 VI 2007.

⁵³⁴ [Online] [dostęp 13 kwietnia 2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.vwmp.com.pl/misja.htm>

⁵³⁵ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 77.

i dostarczała siedziska samochodowe do samochodów z grupy Volkswagen. Produkty z Polkowic trafiają do 10 krajów świata, m.in. Rosji, Chin, RPA. Sitech rozpoczął od produkcji 6700 komponentów dziennie. Dziś produkuje się ich 42,5 tys. W najbliższym czasie Sitech uruchomi kolejny zakład produkcyjny w pobliskim Głogowie⁵³⁶.

fot. Jan Walczak

Fot. 56

Zakład Volkswagen Motor Polska w polkowickiej części Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

O inwestycji Volkswagena w Polkowicach tak mówił Christian Bleil, prezes zarządu VW Motor Polska sp. z o. o.:

„Było parę ważnych powodów, dla których jako inwestor zdecydowaliśmy się na lokalizację zakładu Volkswagena w Polkowicach. Po pierwsze: wzorowa współpraca między Gminą Polkowice a firmą Volkswagen Motor Polska. Od samego początku naszym wspólnym celem był szybki rozwój regionu

⁵³⁶ K. Kaptur, *W fabryce firmy Sitech wyprodukowano 10-milionowy komponent*, „Gazeta Polkowicka”, 15 XII 2011.

i gminy. Drugim ważnym czynnikiem mającym wpływ na lokalizację inwestycji były uwarunkowania infrastrukturalne. Polkowice leżą blisko granicy polsko-niemieckiej, co jest dla nas ważne ze względu na fakt, że nasze produkty eksportowane są do Europy Zachodniej. Niedaleko znajduje się też lotnisko, autostrada, drogi szybkiego ruchu. Gmina posiada też własny plan rozwoju, standard życia jej mieszkańców jest wysoki i dalej wzrasta. Polkowiczanie mają możliwość korzystania z wielu atrakcji, np. z Aquaparku, nowej hali sportowej itp. Decydującą rolę odegrał czynnik ludzki, na który wpłynął wysoki poziom wykształcenia ludności w regionie. Gdybym jeszcze raz miał podejmować decyzję o budowie fabryki Volkswagen Motor Polska, na pewno wybrałbym Polkowice.⁵³⁷

W czerwcu 2000 r. zezwolenie na prowadzenie działalności w polkowickiej części Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej uzyskała spółka komandytowa CCC Aspent R. Proczynszyn. Początkowo zamierzała wybudować do października 2003 r. fabrykę i dać zatrudnienie 110 osobom⁵³⁸. Z czasem firma wyrosła na obuwniczego giganta, dziś działającego pod nazwą NG2, jako spółka, mająca w posiadaniu znane marki obuwnicze (CCC, Boti, Quazi).

Obecnie NG2 daje pracę ponad tysiącu osób. W Polkowicach znajduje się główny zakład produkcyjny spółki, która jest liderem polskiego rynku sprzedaży detalicznej obuwia i produkcji w kraju. NG2 posiada sieć salonów obuwniczych w Polsce, Czechach i Rosji. Według stanu na koniec września 2011 r., udostępnionych przez spółkę, Grupa NG2 dysponowała siecią 705 sklepów, w tym: 283 salonami CCC w Polsce, 49 salonami CCC w Republice Czeskiej oraz 39 butikami Quazi, 220 sklepami Boti, 50 salonami franczyzowymi CCC (w tym 2 salonami franczyzowymi CCC w Rosji) i 64 sklepami franczyzowymi Boti.

Grupa NG2 jest sponsorem zawodowych grup sportowych: koszykówki żeńskiej CCC Polkowice, zawodniczki kolarstwa górskiego Mai Włoszczowskiej oraz Zawodowej Grupy Kolarskiej CCC Polsat Polkowice⁵³⁹.

⁵³⁷ *Polkowice. Oferta inwestycyjna 2010.*

⁵³⁸ V, *Takie buty*, „Konkrety”, 1 VI 2000.

⁵³⁹ [Online] [dostęp 12 maja 2011]. Dostępny w Internecie: <http://new-gate-group.ng2.pl/FIRMA/Profildzia%C5%82alno%C5%9Bci.aspx>

Miliarder z Polkowic

Dariusz Miłek, prezes, główny akcjonariusz spółki NG2, której siedziba znajduje się w polkowickiej części Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, z majątkiem 1550 mln PLN zajmuje 10. miejsce na liście *100 najbogatszych Polaków 2012* według magazynu „Forbes”. Biznesmen zainwestował w salony obuwnicze CCC, Boti oraz butiki Quazi zlokalizowane w Polsce, Czechach i Rosji. Z wykształcenia technik górnik, zaczął od działalności handlowej w Lubinie, w tym samym miejscu, w którym teraz działa zbudowana przez niego galeria handlowa Cuprum Arena. Kolejne podobne obiekty mają powstać w Kielcach, Inowrocławiu, Lesznie i Olsztynie⁵⁴⁰.

20 czerwca 2003 r. w strefie ekonomicznej otwarto Centrum Serwisowe TCM Polska-Balzers-LCI Engineering. Centrum jest związane również z produkcją Volkswagena. TCM specjalizuje się w regeneracji specjalistycznych narzędzi i utrzymaniem ich we właściwym stanie. Firma Balzers zajmuje się powłokami zwiększającymi żywotność narzędzi skrawających, z kolei domeną LCI Engineering jest zarządzanie jakością⁵⁴¹.

W maju 2006 r. w podstrefie LSSE w Polkowicach otwarto fabrykę japońskiej firmy Sanden, specjalizującej się w produkcji komponentów do urządzeń klimatyzacyjnych dla sektora motoryzacyjnego. Zakład miesięcznie produkuje 80 tys. kompresorów do klimatyzatorów samochodowych. W polkowickim Sandenie pracę podjęło ponad 200 osób⁵⁴².

W marcu 2012 r. władze firmy poinformowały o decyzji rozbudowy zakładu znajdującego się w LSSE. Sanden zadeklarował poniesienie nakładów inwestycyjnych w wysokości co najmniej 128,5 mln zł oraz zwiększenie dotychczasowego zatrudnienia kształtującego się na poziomie 473 osób o kolejnych 40 pracowników i utrzymanie zatrudnienia na poziomie co najmniej 513 osób do 31 grudnia 2015 r.⁵⁴³

⁵⁴⁰ *100 najbogatszych Polaków*, ranking „Forbsa” 2012, [Online]. Dostępny w Internecie: <http://100najbogatszychpolakow.forbes.pl/>

⁵⁴¹ J. Burdzy-Wardach, *Nowe miejsca pracy w Polkowicach Dolnych*, „Konkrety”, 26 VI 2003.

⁵⁴² [Online] [dostęp 4 kwietnia 2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.wnp.pl/wiadomosci/polkowice-otwarto-fabryke-kompresorow-sandena,10600.html>

⁵⁴³ [Online] [dostęp 4 kwietnia 2012]. Dostępny w Internecie: http://motoryzacja.wnp.pl/sanden-rozbuduje-zaklad-w-polkowicach,164344_1_0_0.html

W wyniku inwestycji głównie kapitału zagranicznego na terenie Gminy Polkowice bezrobocie w Powiecie Polkowickim należy do najniższych w regionie i niejednokrotnie było niższe niż średnia krajowa⁵⁴⁴.

Tab. 9

Stopa bezrobocia w Powiecie Polkowickim w latach 2000–2009

	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
grudzień	8,6%	7,4%	8,3%	11,5%	14,2%	15,6%	16,7%	17,5%	17,5%	16,2%
listopad	8,3%	7,1%	8,4%	11,5%	13,8%	15,4%	16,9%	17,2%	17,1%	15,8%
październik	8,2%	7,2%	8,4%	11,9%	13,8%	15,6%	17,0%	17,5%	16,8%	15,6%
wrzesień	8,1%	7,2%	8,5%	12,2%	14,0%	15,6%	17,2%	17,5%	17,5%	15,3%
sierpień	7,9%	7,4%	8,9%	12,4%	14,4%	16,0%	17,3%	17,6%	17,3%	b.d.
lipiec	8,0%	7,7%	9,1%	12,5%	14,7%	16,3%	17,2%	17,5%	16,5%	14,9%
czerwiec	8,2%	7,5%	9,4%	12,4%	14,5%	16,5%	17,1%	17,3%	16,2%	14,7%
maj	8,1%	7,5%	10,2%	12,9%	14,3%	16,3%	16,9%	16,8%	16,6%	15,0%
kwiecień	8,3%	7,7%	9,4%	13,4%	14,8%	16,8%	17,3%	17,5%	16,6%	15,7%
marzec	8,3%	8,1%	10,2%	14,0%	15,1%	17,4%	17,8%	17,7%	16,7%	16,1%
luty	8,1%	8,3%	10,8%	14,3%	15,5%	17,9%	17,9%	17,7%	16,5%	b.d.
styczeń	7,7%	8,6%	11,4%	14,5%	15,8%	18,1%	18,0%	17,9%	16,4%	b.d.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Polkowicach. www.pup.polkowice.one.pl

W wywiadzie dla „Gazety Lubuskiej” wiosną 2008 r. Sławomir Wieczorek, dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy, tak oceniał sytuację na polkowickim rynku pracy: „Teraz miejsca zatrudnienia czekają na osoby szukające zajęć. Mamy stale oferty z przedsiębiorstw, które funkcjonują w strefie ekonomicznej. Z fabryk CCC, Sanden, Sitech. Również Volkswagena. (...) poza tym oceniam, że rok 2007 był najlepszym od lat, jeśli chodzi o możliwości zatrudnienia. Obecnie stopa bezrobocia w powiecie wynosi 8,7% i należy do najniższych na Dolnym Śląsku”⁵⁴⁵.

⁵⁴⁴ K. Wiązowska, *Można pozazdrościć*, „Gazeta Wroclawska”, 23 X 2003.

⁵⁴⁵ J. Walczak, *Humanistów nikt nie chce*, „Gazeta Lubuska”, 3 III 2008.

Jednocześnie władze gminy starały się o przyjęcia do nowych zakładów pracy właśnie polkowiczian. O polityce w tym zakresie mówił w jednym z wywiadów burmistrz Emilian Stańczyszyn:

„Gmina aktywnie uczestniczy w procesie zatrudniania pracowników przez firmy działające w specjalnej strefie ekonomicznej w Polkowicach. Wydział Inicjatyw Gospodarczych i Rynku Pracy prowadzi bazę danych, której rejestrują się mieszkańcy gminy poszukujący pracy. To oni w pierwszej kolejności brani są pod uwagę przy rekrutacji”⁵⁴⁶. W wyniku wielkiego sukcesu w napływie inwestorów i zagospodarowania strefy prawie w 100 proc. 28 października 2008 r. zapadała decyzja o powiększeniu Polkowickiej Podstrefy Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej⁵⁴⁷.

Do zagospodarowanych już terenów dodano 34 ha. Był to kolejny sukces gminy, która o rozszerzenie podstrefy starała się od dwóch lat. 30 lipca 2010 r. uprawomocniło się rozporządzenie Rady Ministrów w tej sprawie. Obszar, który powiększył strefę znajduje się w południowo-zachodniej części gminy Polkowice, w bezpośrednim sąsiedztwie LSSE. Ponadto gmina pozyskała środki unijne na budowę drogi i przygotowanie infrastruktury tak, żeby kolejne tereny pod inwestycje stały się jeszcze bardziej atrakcyjne.

Tab. 10

Bezrobotni oraz stopa bezrobocia w Powiecie Polkowickim i okolicznych powiatach

	Bezrobotni zarejestrowani (w tys.)	Stopa bezrobocia (w %) od aktywnych zawodowo
podregion legnicko-głogowski	22,8	12,4
głogowski	4,2	13,6
górowski	3,0	24,7
legnicki	3,5	21,0
lubiński	4,0	10,2
polkowicki	3,1	8,7
m. Legnica	5,0	10,2

Źródło: www.stat.gov.pl

⁵⁴⁶ K. Wiązowska, *Stucham mieszkańców*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 17 II 2005.

⁵⁴⁷ Uchwała nr XVII/196/08 z dn. 28.10. 2008 r.

W tabeli poniżej zaprezentowano firmy, które zainwestowały dotąd w polkowickiej części na LSSE. Obok wyżej wymienionych i omówionych najważniejszych zakładów polkowickie tereny inwestycyjne wybrały także mniejsze przedsiębiorstwa:

Tab. 11

Firmy, które zainwestowały w polkowickiej podstrefie Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

Nazwa firmy	Rodzaj działalności
Volkswagen Motor Polska Sp. z o.o.	produkcja silników samochodowych
Royal Europa Sp. z o.o.	produkcja prefabrykatów do budowy domów
Sitech Sp. z o.o.	produkcja siedzeń i akcesoriów samochodowych
CCC Faktory Sp. z o.o.	produkcja obuwia
NG2 SA	dystrybucja obuwia i elementów pochodnych
Sanden Manufacturing Poland Sp. z o.o.	produkcja części do klimatyzacji samochodowych
Schnellecke Polska Sp. z o.o.	logistyka
TCM Sp. z o.o.	obróbka skrawaniem
Houghton Polska Sp. z o.o.	produkcja i dystrybucja środków smarnych i chłodziw
Oerilkon Balzers Coating Poland Sp. z o.o.	powlekanie narzędzi materiałem PVD
Copla Polska Sp. z o.o.	biuro projektowe
LCI	kontrola części na zlecenie VW
Atlas Copco Polska Sp. z o.o.	serwis wiertnic i wiertarek
Hörmann Serwis Polska Sp. z o.o.	utrzymanie ruchu zakładów produkcyjnych
Biuro Handlowe RUDA Trading International Jacek Ruda	remonty i serwis maszyn

Źródło: Polkowice. Oferta Inwestycyjna. UG Polkowice, s. 10.

Dla inwestorów władze Gminy Polkowice przygotowały szereg udogodnień w załatwieniu spraw formalno-prawnych należących do kompetencji gminy. Przedsiębiorcy lokujący w tej części LSSE mogą korzystać ze zwolnień z podatku dochodowego z tytułu kosztów nowej inwestycji oraz tworzenia miejsc pracy. Samorząd pomaga w doborze pracowników oraz w dofinansowaniu wynikającym z utworzenia nowych miejsc pracy, w ramach „Programu działań na rzecz zatrudniania mieszkańców Gminy Polkowice na lata 2009–2010”.

Obejmuje on stworzenie staży absolwenckich i prac interwencyjnych. Inwestorzy uzyskują także doradztwo na każdym etapie uruchamiania przedsięwzięcia gospodarczego, aktualne plany zagospodarowania przestrzennego całej gminy. Na stronach internetowych aktualizowane są na bieżąco oferty inwestycyjne samorządu (www.polkowice.pl, www.informator.dolnyslask.pl, www.inwestycje.duw.pl). W ostatnim czasie Polkowice dysponują terenami inwestycyjnymi położonymi w sąsiedztwie polkowickiej podstefy LSSE oraz przy drodze krajowej nr 3 w kierunku Lubina i w kierunku Głogowa. Obok funkcji przemysłowych można na nich zlokalizować m.in. urządzenia techniczne, stacje paliw, usługi motoryzacyjne, parkingi, obiekty handlowe i gastronomiczne⁵⁴⁸.

Obok rozwijającego się przemysłu w strefie ekonomicznej mieszkańcy miasta i gminy wykazują się dużą przedsiębiorczością. Na dzień 31 grudnia 2008 r. w Urzędzie Gminy zarejestrowane były 1263 prywatne firmy⁵⁴⁹. Poza strefą na terenie gminy funkcjonują inne ważne dla samorządu zakłady i przedsiębiorstwa.

4.3.3. Wazniejsze firmy poza polkowicką podstrefą Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

Najistotniejszym pracodawcą na terenie Gminy Polkowice jest KGHM Polska Miedź SA, który zatrudnia łącznie ponad 18,4 tys. osób. (dane z 31.12.2009 r.), natomiast aktywa firmy są warte 13,9 mld zł. KGHM to także jeden z największych polskich eksporterów, producent miedzi elektrolitycznej, srebra, złota, ołowiu, kwasu siarkowego i soli kamiennej. Na terenie Gminy Polkowice funkcjonują Zakłady Górnicze „Rudna”, Zakłady

⁵⁴⁸ *Polkowice. Oferta Inwestycyjna 2010*, Urząd Gminy Polkowice, s. 5.

⁵⁴⁹ *Polkowice. Oferta Inwestycyjna 2010*, Urząd Gminy Polkowice, s. 11.

Górnictwo „Polkowice-Sieroszowice”, Centralny Ośrodek Przetwarzania Informacji, Zakład Hydrotechniczny, Zakłady Wzbogacania Rudy, czyli pięć z dziesięciu oddziałów KGHM Polska Miedź SA⁵⁵⁰.

Rozwój i wzrost KGHM

„Firma generuje ogromne zyski – jest organizacją o znaczeniu strategicznym dla gospodarki państwa. Rok 2010 to dobre wyniki produkcyjne miedzi elektrolitycznej – 547,1 tys. t. i srebra metalicznego – 1161 t. a przede wszystkim wysoki zysk – ponad 4,5 mld zł i perspektywa ciągłego rozwoju i wzrostu wartości Spółki”⁵⁵¹.

1 stycznia 1996 r. w ramach restrukturyzacji nastąpiło połączenie obszarów górniczych „Polkowice” i „Sieroszowice”. W wyniku tego powstał Oddział KGHM Polska Miedź SA Zakłady Górnicze „Polkowice-Sieroszowice”.

Na terenie Polkowic działa także związana z KGHM spółka DFM Zanam-Legmet, która należy do największych w Polsce producentów maszyn i urządzeń dla sektora górniczego. Wytwarza także sprzęt stosowany w systemach przeladunkowych, zespołach transportowych, skalnictwie, kopalniach odkrywkowych. Od wielu lat przedsiębiorstwo jest głównym dostawcą maszyn i urządzeń górniczych dla kopalń i zakładów Grupy Kapitałowej KGHM Polska Miedź SA. Dostarcza również sprzęt i usługi do innych zakładów górniczych w Polsce – kopalń soli, cynku i ołowiu oraz prowadzi sprzedaż swoich wyrobów dla klientów zagranicznych: Rosji, Kazachstanu, Niemiec. Produkty Spółki obecne są również we Francji, Estonii, Uzbekistanie, Turcji i Pakistanie. Zakład wciąż rozszerza sieć dystrybucji międzynarodowej. Jej siedziba znajduje się w Polkowicach, a cały potencjał produkcyjny mieści się w Legnicy i Polkowicach. Obecnie zatrudnia około 2200 osób⁵⁵². Z kolei Przedsiębiorstwo Handlowo-Produkcyjne „Mercus” sp. z o.o. w Polkowicach powstało 1 października 1991 r., przejmując kadry i zaplecze techniczne zakładu Handlowo-Produkcyjnego „Zakmat” w Polkowicach. Obecnie Spółka wchodzi w skład Grupy Kapitałowej KGHM Polska Miedź SA. Mercus zatrudnia blisko 800 osób⁵⁵³.

⁵⁵⁰ Strona internetowa firmy. Metryka firmy, http://www.kghm.pl/index.dhtml?category_id=175

⁵⁵¹ Strona internetowa firmy. Informacje o KGHM, http://www.kghm.pl/index.dhtml?category_id=173

⁵⁵² [Online] [dostęp 14 maja 2012]. Dostępny w Internecie: http://www.zanam-legmet.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=190&Itemid=5&lang=pl

⁵⁵³ [Online] [dostęp 12 maja 2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.mercus.com.pl/pl/index.php?s=ofirmie&kat=1>

Fot. 57

Pokaz maszyny górniczej wyprodukowanej przez DFM Zanam-Legmet

Przywołując wybrane firmy z siedzibą w Polkowicach, warto wspomnieć o losach niemieckiego przedsiębiorstwa przewozów samochodowych Ricö. Należało ono do największych firm transportowych w Europie. Zatrudniało blisko dwa tysiące osób i dysponowało ponad 1600 ciągnikami siodłowymi.

Z usług firmy korzystał m.in. polkowicki Volkswagen. Na początku marca 2008 r. polkowickie ulice, Kolejową i Polną, zablokowały setki ciężarówek i naczep należących do Ricö. Firma popadła w kłopoty finansowe, co spowodowało zablokowanie kart płatniczych za benzynę kierowców ciężarówek. Niektórzy z nich utknęli na dalekich trasach w Europie, niejednokrotnie na własny koszt wracali samochodami ciężarowymi do centrali w Polkowicach, ustawiając pojazdy nieopodal siedziby firmy. Doszło do manifestacji kierowców, postawionych w niejasnej i niekomfortowej sytuacji, którzy przemaszzerowali ulicami Polkowic. Zapanowała dezinformacja.

macja, a atmosfera w firmie Ricö zrobiła się wyjątkowo nerwowa, ponieważ pod znakiem zapytania postawiono również wypłaty wynagrodzeń⁵⁵⁴. Ostatecznie firma ogłosiła upadłość⁵⁵⁵.

fot. Jan Walczak

Fot. 58

Ciężarówki należące do firmy Ricö pozostawione przez kierowców na poboczu drogi w Polkowicach w marcu 2008 r.

* * *

Strategia Rozwoju Zrównoważonego Gminy Polkowice na lata 2010–2015 zakłada, że gospodarka Gminy Polkowice będzie ulegać tzw. polifunkcjonalizacji, co oznacza, że KGHM Polska Miedź SA stopniowo będzie tracił wiodącą rolę. Do tego stanu władze gminy starają się od lat przygotowywać poprzez tworzenie alternatywnych form przemysłu. Zdaniem autora strategii, Andrzeja Sztando, rozwój alternatywnych form działalności gospodarczej będzie dotyczył przede wszystkim przemysłu, budownictwa,

⁵⁵⁴ J. Walczak, *Dostaną część zarobków*, „Gazeta Lubuska”, 6 III 2008.

⁵⁵⁵ J. Walczak, *Miasto pełne ciężarówek a pani prezes nie ma*, „Gazeta Lubuska”, 5 III 2008.

handlu i usług. Nie bez znaczenia pozostaną szkolnictwo, nauka, rolnictwo i usługi niekomercyjne⁵⁵⁶. Trzy cele strategiczne Gminy Polkowice na najbliższe lata to:

1. Maksymalizacja poziomu gospodarczego z jednoczesnym dążeniem do zwiększenia wytwórczości i usług niezwiązanych z przemysłem miedziowym.
2. Podniesienie poziomu warunków bytowych oraz możliwości konsumpcyjnych społeczności lokalnej.
3. Użytkowanie zasobów lokalnych zgodnie z zasadami ekorozwoju⁵⁵⁷.

Pośród problemów, którym przyjdzie się zmagać władzom gminy w najbliższych latach, jakie zostały przywołane w strategii, należy wymienić kwestie:

- a) bezrobocia, m.in.: duża ilość osób nisko wykwalifikowanych lub bez kwalifikacji zawodowych, spadek aktywności zawodowej osób bezrobotnych;
- b) problemy sfery gospodarczej: monokultura wykształcenia i doświadczenia zawodowego (KGHM), negatywny wpływ działalności górniczej na teren Gminy Polkowice;
- c) problemy infrastruktury społecznej, m.in.: braki wystarczającej ilości mieszkań socjalnych, przedszkoli, placówkę rehabilitacji i opieki nad osobami starszymi;
- d) problemy dot. infrastruktury technicznej, m.in.: niedoinwestowanie infrastruktury drogowej należącej do Powiatu Polkowickiego, konieczność przebudowy dróg wewnątrzsiedlowych i towarzyszącej im infrastruktury;
- e) problemy strefy środowiskowej, m.in.: konieczność rozbudowy składowiska odpadów w Trzebczu, negatywne oddziaływanie zbiornika odpadów poflotacyjnych „Żelazny Most” na środowisko naturalne⁵⁵⁸.

⁵⁵⁶ A. Sztando, *Strategia rozwoju zrównoważonego Gminy Polkowice na lata 2010–2015*, Polkowice 2010, s. 65. Uchwała nr XXXIII/336/10 z dn. 28.06.2010 r.

⁵⁵⁷ Zob. A. Sztando, *Strategia rozwoju zrównoważonego Gminy Polkowice na lata 2010–2015*, Polkowice 2010.

⁵⁵⁸ A. Sztando, *Strategia rozwoju zrównoważonego Gminy Polkowice na lata 2010–2015*, Polkowice 2010, s. 42–44.

4.3.4. Handel

Sytuacja bytowa przeciętnego polkowiczana w mieście nie prezentowała się zbyt atrakcyjnie pod koniec 1990 r., na co zwracał uwagę Jerzy Dominiak, przewodniczący gminnej Komisji Inicjatyw, Rozwoju i Działalności Gospodarczej. Jego zdaniem ze szczególnymi trudnościami zmagał się handel. Sklepów było mało i były źle zlokalizowane. Problemem było zaopatrzenie wsi. Potrzebne były sklepy różnych branż. Nie było w mieście podstawowych zakładów rzemieślniczych, oferujących usługi szewskie, tapicerskie czy optyczne. Brakowało firm oferujących usługi ubezpieczeniowe, bankowe, turystyczne, motoryzacyjne. Słabe było zaplecze gastronomiczne. Niedostatecznie przedstawiła się sytuacja z przedsiębiorstwami korzystającymi z lokalnych surowców naturalnych i przetwórstwa rolno-spożywczego⁵⁵⁹. Na łamach prasy poruszany był także problem czystości w mieście, która pozostawiała, zdaniem dziennikarzy „Gazety Polkowickiej”, wiele do życzenia⁵⁶⁰. W celu ułatwienia rozwoju działalności gospodarczej prywatnym handlowcom, na początku lat dziewięćdziesiątych gmina sprzedawała wszystkie lokale handlowe należące do samorządu, odbierając je różnego rodzaju spółdzielniom (GS, PSS, WPHW). Było to wówczas jedno z pierwszych i niewielu działań, które mógł przeprowadzić samorząd, by ożywić handel i przedsiębiorczość⁵⁶¹. Większość z pozostałych obiektów sklepowo-usługowych po 1990 r. była dzierżawiona prywatnym handlowcom, np. były Dom Handlowy „Maria” przy ul. Głogowskiej⁵⁶².

Dwa lata bez „nocnego”

Od stycznia 2001 r. sklepy na terenie gminy mogły być czynne tylko do godz. 23.00. Spowodowało to niezadowolenie miejscowych właścicieli punktów handlowych i dyskusje, czy zakaz obowiązuje również stacje benzynowe⁵⁶³. Zakaz traktowany był przez polkowiczana z przysłowiowym przymrużeniem oka, a pilne zakupy o różnym charakterze robione były przy okazji tankowania samochodu nawet w późnych godzinach nocnych. Polkowiccy radni uchylili ostatecznie uchwałę zabraniającą handlu w godzinach nocnych w 2003 r., ponieważ decyzja wzbudzała zbyt wiele kontrowersji⁵⁶⁴.

⁵⁵⁹ J. Dominiak, *Szansa dla operatywnych*, „Gazeta Polkowicka”, październik 1990, nr 2.

⁵⁶⁰ W. Fenrich, 700-lecie w szarości i brudzie, „Gazeta Polkowicka”, kwiecień 1991, nr 4/7.

⁵⁶¹ Pit, *Będziemy pomagać. Rozmowa z burmistrzem Polkowic*, 26 IX, 1996.

⁵⁶² W. Machnicki, dz. cyt., s. 145.

⁵⁶³ MB, *Wbrew „sklepowej” uchwale?* „Słowo Polskie” 4 I 2001.

⁵⁶⁴ MB, *Zaś utarg z nocy*, „Słowo Polskie”, 20–21 IX 2003.

W pierwszej dekadzie po 1989 r. liczba prywatnych placówek handlowych i usługowych zaczęła rosnąć. W 1997 r. przy ul. Targowej stworzono specjalny plac ze stanowiskami do handlu, nieopodal funkcjonowały także dwie hale targowe. Jedna na placu za komendą Straży Miejskiej – obecnie rozebrana – druga w zabytkowym budynku należącym niegdyś do Ochotniczej Straży Pożarnej. W okolicy komendy Straży Miejskiej w latach dziewięćdziesiątych znajdował się i jest do dziś tzw. Zielony Rynek, gdzie można kupić świeże warzywa i owoce wprost od producentów.

fot. archiwum Gminy Polkowice

Fot. 59

Hala targowa na placu przy ul. 3 Maja (obecnie wyburzona). Widok z 1999 r.

Pod koniec stycznia 2001 r. w Polkowicach na os. Hubala został otwarty pierwszy supermarket należący do sieci Champion⁵⁶⁵. Było to na tyle ważne wydarzenie, że pisały o tym zarówno gazety regionalne, jak i lokalne. Dziś taka informacja nie wzbudziłaby zainteresowania mediów. Aktualnie w Polkowicach jest kilka sklepów wielkopowierzchniowych. Swoje placówki ulokowały sieci handlowe: Biedronka, Carrefour, Intermarche, Lidl, Netto oraz Tesco, a oferta w dwudziestotrytyśmym miasteczku z roku na rok staje się coraz bogatsza i zbliżona do tej, w sąsiednich większych

⁵⁶⁵ A. Lech, *Ruch w interesie*, „Gazeta Wroclawska”, 31 I 2001.

miastach: Lubinie i Głogowie. Zainteresowanie dużych sieci lokowaniem kapitału w Polkowicach wiąże się zapewne z dużą grupą w miarę zamożnych klientów – w większości górników Polskiej Miedzi, których zarobki należą do najwyższych w regionie i zwykle przekraczają średnia krajową. W Polkowicach w 2010 r. rozpoczęła się budowa restauracji McDonald`s wraz z linią sprzedaży dla kierowców McDrive. Dziś pracę w tym gastronomicznym znalazło blisko 50 osób. Restauracja, zlokalizowana jest przy dwupasmowej drodze krajowej, tuż przy skrzyżowaniu z drogą na Chocianów, jest czynna całą dobę⁵⁶⁶.

W mieście można skorzystać z oferty gastronomicznej restauracji, kawiarni, pubów czy pizzerii. Na osiedlach można zrobić zakupy w niewielkich sklepikach, popularne są wciąż bary piwne, które są miejscem spotkań górników.

4.4. Opieka zdrowotna

W 1990 r. w Polkowicach w ramach Zakładu Opieki Zdrowotnej w Lubinie funkcjonowały trzy ośrodki zdrowia. Pierwszy z nich, Przychodnia Rejonowa przy ul. Spółdzielczej (dziś znajduje się tam siedziba Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie), wynajmowała dodatkowo pomieszczenia od Międzyzakładowej Przychodni Górniczej Zakładu Opieki Zdrowotnej przy ul. PKWN (dziś ul. kard. B. Kominka). Przy ul. Skalników działała druga przychodnia rejonowa (dziś PCA). Trzecia, najstarsza, znajdowała się przy ul. Zachodniej. Później była tam przychodnia dentystryczna zmodernizowana w latach 1993–1995⁵⁶⁷.

Na początku czerwca 1992 r. ze struktur lubińskiego ZOZ wyłoniono Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Polkowicach (przychodnie przy ul. Zachodniej, Spółdzielczej, Skalników oraz filia w przychodni górniczej przy ul. Kominka). ZZOZ w Polkowicach funkcjonował jako jednostka budżetowa finansowana z budżetu wojewody. Opieką medyczną obejmował 23,6 tys. mieszkańców gminy z wyłączeniem pracowników KGHM i innych zakładów posiadających własną służbę zdrowia⁵⁶⁸.

⁵⁶⁶ Abi, *Będzie nowa praca*, „Gazeta Lubuska”, 4 VIII 2010.

⁵⁶⁷ W. Machnicki, dz. cyt., s. 171–172. Zob. też. A. Lech, *Nowoczesna przychodnia stomatologiczna*, „Gazeta Polkowicka”, 12 VII 1995, nr 15 (93).

⁵⁶⁸ W. Machnicki, dz. cyt., 172–173.

Fot. 60

Przychodnia przy ul. Zachodniej. Rok 1996

Do 1993 r. Pogotowie Ratunkowe wchodziło w skład ZOZ Polkowice. Na początku roku powołano samodzielną jednostkę Pogotowia Ratunkowego w Legnicy, a w Polkowicach utworzono filię, która została zorganizowana w Międzyzakładowej Przychodni Górniczej ZOZ przy ul. kard. B. Kominka⁵⁶⁹. We wrześniu 1999 r. gmina założyła Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Polkowicach⁵⁷⁰. Obejmował swym zasięgiem pięć gmin: Polkowice, Radwanice, Przemków, Gaworzycy i Grębocice. W jego skład wchodziły przychodnie rejonowe w Polkowicach i Przemkowie oraz wiejskie ośrodki zdrowia w Grębolicach, Gaworzycach i Radwanicach. W placówce przy ul. Skalników zapewniona była opieka pediatryczna i ginekologiczna, znajdowało się tam również laboratorium analityczne, pracownia USG, poradnie neurologiczne, endokrynologiczne, laryngologiczne, onkologiczne. Funkcjonował tam także punkt szczepień, gabinet zabiegowy i poradnia dziecięca.

⁵⁶⁹ W. Machnicki, dz. cyt., s. 174.

⁵⁷⁰ Uchwała nr XI/104/99 z dn. 16.09.1999 r.

Fot. 61

Budynek Polkowickiego Centrum Usług Zdrowotnych przy ul. kard. B. Kominka

W placówce przy ul. Spółdzielczej działały poradnie internistyczne oraz gabinety okulistyczne, poradnia gastrologiczna, pulmonologiczna, diabetologiczna, a także EKG. Z kolei przy ul. Zachodniej były gabinety stomatologiczne. Przy ul. Kominka zlokalizowano pracownię rentgenowską i poradnię chirurgii. Ośrodek Opieki Paliatywnej umiejscowiono przy ul. Lipowej 1, w Centrum Usług Socjalnych⁵⁷¹. Od początku 2000 r. rozpoczęto restrukturyzację służby zdrowia w Gminie Polkowice. Program zakładał likwidację Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej i Specjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Polkowicach i utworzenie nowego zakładu, w formie spółki akcyjnej, z udziałem gminy i powiatu. Gwarantowało to zachowanie ciągłości i jakości świadczeń medycznych. Chęć funkcjonowania w nowych strukturach spółki zadeklarowały również gminy Grębocice, Przemków i Radwanice. W Gminie Gaworzyce utworzono osobny ZOZ, zaś w Grębocicach została rozszerzona na teren całej gminy praktyka lekarza rodzinnego⁵⁷².

⁵⁷¹ *Zdrowi po reformie*, „Konkrety”, 24 XII 1998 r. Zob. też. Ela, *Opieka paliatywna*, „Informator Polkowicki”, 1998, nr 413.

⁵⁷² Uchwała nr XIV/169/00 z dn. 26.01. 2000 r.

W wyniku tych planów, utworzono nową jednostkę pod nazwą Polkowickie Centrum Usług Zdrowotnych (PCUZ), która zaczęła działać od początku stycznia 2001 r.⁵⁷³ Zlokalizowana została w byłym budynku przychodni górniczej przy ul. kard. Kominka (166 pomieszczeń), wcześniej odkupionego od Miedzio-wego Centrum Usług Zdrowotnych z Lubina⁵⁷⁴. Dyrektorem przychodni została Mariola Kośmider⁵⁷⁵. Na przełomie 2007 i 2008 r. PCUZ doczekało się generalnego remontu, obejmującego zarówno elewację i wnętrze budynku przychodni, jak i jego otoczenie: budowę nowych dróg dojazdowych i parkingów.

„Chciałabym, żeby placówka kojarzyła się nie tylko z wizytami u lekarzy, ale też ze skwerami, pośród których można wypocząć” – mówiła w maju 2008 r. „Gazecie Lubuskiej” dyrektor PCUZ⁵⁷⁶.

Przychodnia PCUZ ZOZ SA w Polkowicach należy do najnowocześniejszych tego rodzaju placówek opieki zdrowotnej w regionie. Obecnie świadczy kompleksowe ambulatoryjne usługi medyczne w zakresie leczenia podstawowego i specjalistycznego, które są uzupełnione o opiekę nad pacjentem w środowisku domowym, hospicjum domowe, terapię psychologiczną, rehabilitację fizyczną, terapię uzależnień, stomatologię, opiekę nad uczniem, opiekę nad pracownikami w zakładach pracy. W PCUZ funkcjonują 24 poradnie specjalistyczne m.in. diabetologiczna, pulmonologiczna, reumatologiczna, otolaryngologiczna, logopedyczna, endokrynologiczna, kardiologiczna, medycyny sportowej czy kardiologiczna⁵⁷⁷.

Pacjenci PCUZ z podstawowej opieki zdrowotnej mogą korzystać 24 godziny na dobę, w ramach 13 gabinetów lekarzy rodzinnych. Warto podkreślić, że we wszystkich polkowickich szkołach znajdują się gabinety higieny szkolnej prowadzone przez PCUZ, ambulatoria obsługiwane przez lekarzy i pielęgniarki polkowickiej przychodni znajdują się również w zakładach pracy⁵⁷⁸. PCUZ jest także organizatorem wielu akcji profilaktycznych skierowanych do mieszkańców gminy. Warto przywołać w tym miejscu m.in. inicjatywę

⁵⁷³ Uchwała nr XVII/224/200 z dn. 16.06.2000 r.; U. Romaniuk, *Dwa w jednym*, „Tygodnik Głogowski i Polkowicki”, 2000, nr 42; M. Szatkowska, *Centrum*, „Gazeta Polkowicka”, 2002, nr 3.

⁵⁷⁴ W. Machnicki, dz. cyt., s. 176; A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 99.

⁵⁷⁵ A. Lech, *Centrum w końcu na swoim*, „Gazeta Wrocławska”, 17 I 2002.

⁵⁷⁶ J. Walczak, *Teraz odnowią wnętrza*, „Gazeta Lubuska”, 15 V 2008.

⁵⁷⁷ [Online] [dostęp 12 października 2011]. Dostępny w Internecie: www.pcuз.pl

⁵⁷⁸ *Polkowice. Witamy w Supermiejscu*, folder reklamowy, s. 32–41.

pod nazwą „Chronię życie przed rakiem”, skierowaną do kobiet w różnym wieku, a mającą na celu zaproszenie do bezpłatnych badań cytologicznych i promowanie wiedzy na temat profilaktyki nowotworu piersi. W ramach cyklu imprez w 2008 r. odbyła się otwarta konferencja skierowana do mieszkańców Polkowic oraz pokazano spektakl „Śpieszmy się kochać ludzi” w wykonaniu Krzysztofa Kolberga⁵⁷⁹.

W lutym 2008 r. Polkowice, jako pierwsza gmina w Polsce, zdecydowała się na sfinansowanie szczepień profilaktycznych nastolatek przeciwko wirusowi HPV, wywołującego raka szyjki macicy. Bezpłatne szczepienia objęły wszystkie 16-letnie mieszkanki miasta. PCUZ w ramach realizacji programu wydało z tej okazji kalendarz, na którego kartach znalazły się fotografie kilku zaszczyconych dziewcząt⁵⁸⁰. Tę innowacyjną akcję w Polkowicach wspierała m.in. modelka Ilona Felicjańska⁵⁸¹. W 2010 r. kampanię zachęcającą do szczepień przeciwko wirusowi HPV przeprowadzono na billboardach i włączono w nią chłopców, którzy zachęcali z nich swoje koleżanki do troski o stan zdrowia. W ciągu trzech lat trwania akcji objęto nią blisko 700 dziewcząt⁵⁸². Innym wyjątkowym działaniem prozdrowotnym PCUZ jest bezpłatny program szczepień przeciwko grypie. Co roku mogą korzystać z nich wszyscy mieszkańcy gminy powyżej 60. roku życia⁵⁸³. Tylko w 2010 r. gmina wysłała 4,5 tys. zaproszeń na takie zabiegi, przeznaczając na ten cel 100 tys. zł⁵⁸⁴.

Brak szpitala w Polkowicach, mieście powiatowym, lokuje miasto w wąskiej grupie samorządów, które nie posiadają takiej instytucji. Mieszkańcy gminy są hospitalizowani w placówkach powiatowych w Głogowie i Lubinie. Z tego względu np. w 2008 r. Polkowice przekazały dotację 350 tys. zł dla szpitala w Głogowie na doposażenie sali operacyjnej oddziału chirurgii dziecięcej⁵⁸⁵. W tym samym roku szpital w Lubinie otrzymał od Polkowic 160 tys. zł na potrzeby oddziału ginekologiczno-położniczego⁵⁸⁶.

⁵⁷⁹ Jawa, *Walczą z rakiem*, „Gazeta Lubuska”, 16–17 I 2008.

⁵⁸⁰ Jawa, *Ambasadorki na kartach kalendarza*, 7 II 2008.

⁵⁸¹ J. Walczak, *Przeciw groźnej chorobie*, „Dobry Piątek” – dodatek do „Gazety Lubuskiej”, 12 III 2008.

⁵⁸² Tom, *Bądź odporna na wirus*, „Express Lubin–Głogów–Polkowice”, 3 III 2010.

⁵⁸³ J. Walczak, *Szczepionek wystarczy dla wszystkich chętnych*, „Gazeta Lubuska”, 25 X 2007.

⁵⁸⁴ U. Romaniuk, *Polkowice: Szczepią przeciwko grypie*, „Gazeta Wrocławska”, 10 IX 2010.

⁵⁸⁵ Jawa, *Pomogą porodówce*, „Gazeta Lubuska”, 27 V 2008.

⁵⁸⁶ Jawa, *Pomogą szpitalom*, „Gazeta Lubuska”, 3 VII 2008.

Fot. 62

Bilbord promujący program burmistrza Polkowic „Chroń życie przed rakiem”, realizowany przez Polkowickie Centrum Usług Zdrowotnych

Przez lata władze miasta nie wykluczały budowy prywatnego szpitala na 50 łóżek⁵⁸⁷. Jak się jednak okazuje, nie jest to wcale proste zadanie, choć już w 2000 r. media donosiły, że finał i pozytywne rozstrzygnięcie tematu są bliskie, a nawet, że „sprawa utworzenia szpitala w Polkowicach jest już przesądzona”. Na początku marca 2004 r. gmina w drodze przetargu sprzedała 82-arową działkę, niedaleko PCUZ, z przeznaczeniem pod budowę szpitala, którą kupił prywatny inwestor. W akcie notarialnym został zobligowany do budowy szpitala do 2006 r. W lecznicy miało być 50 wspomnianych łóżek⁵⁸⁸. Ze wstępnych planów wynikało, że powstaną m.in. oddziały chirurgii przewodu pokarmowego, onkologiczny, urologiczny oraz położniczy. Gmina nie zamierzała dokładać środków finansowych do budowy instytucji użyteczności publicznej⁵⁸⁹.

⁵⁸⁷ M. Grohman, *Bogaty oszczędza*, „Gazeta Wroclawska”, 6 XI 2003.

⁵⁸⁸ Mg, *Szpital za dwa lata*, „Gazeta Wroclawska”, 5 III 2004.

⁵⁸⁹ Mg, *Gmina chce zarabiać na szpitalu*, „Gazeta Wroclawska”, 9 III 2004.

W połowie lutego 2008 r. miasto obiegła informacja, że przy ul. Głogowskiej przywiezione zostały elementy do budowy szpitala. Szybko okazało się, że materiały ulokowane na placu należącym do prywatnego inwestora, nie posłużą polkowiczanom i są tam składowane tymczasowo. Do dzisiaj nie zostały jednak usunięte (pomimo spłacania przez inwestora odsetek karnych) i szpecą okolice ul. Głogowskiej⁵⁹⁰. Tym samym szansa na budowę szpitala została przesunięta w nieokreśloną przyszłość⁵⁹¹.

Gmina dla zdrowia

„Zdrowi i aktywni po 50” to program, z którego mogło skorzystać bezpłatnie 400 mieszkańców Gminy Polkowice w 2010 r. Za pakiety zabiegów rehabilitacyjnych płać gmina, odbywały się one do grudnia w Aquapark Polkowice. Regionalne Centrum Rekreacyjno-Rehabilitacyjne SA, z którym gmina podpisała umowę na ponadstandardowe świadczenia nier refundowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia⁵⁹².

4.5. Edukacja

4.5.1. Szkoły podstawowe i gimnazja

W 1990 r. w Polkowicach istniały cztery szkoły podstawowe. Na terenie gminy funkcjonowały również placówki w Jędrzychowie, Suchej Górnej i Tarnówku. Na mocy porozumienia między Zarządzeniem Gminy a Kuratorium Oświaty w Legnicy, Polkowice przejęły od 1 stycznia 1993 r. obowiązki całkowitego finansowania wszystkich szkół podstawowych na swoim terenie w ramach tzw. zadań własnych. Dotyczyło to także Zespołu Szkół, Poradni Wychowawczo-Zawodowej (od 1993 r. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna) oraz przedszkoli, a także Miejsko-Gminnego Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego Szkół (zlikwidowanego 28 lipca 1993 r.), które gmina finansowała częściowo w ramach tzw. zadania zleconego⁵⁹³.

W wyniku reformy edukacji w Polsce, od 1 września 1999 r. zlikwidowano szkoły podstawowe w Suchej Górnej (im. Gustawa Morcinka) oraz w Tarnówku (zamieniona na przedszkole). W Polkowicach podjęto decyzję o stop-

⁵⁹⁰ Jawa, *Zrobili przechowalnię*, „Gazeta Lubuska”, 19 III 2008.

⁵⁹¹ Ulk, *To była obietnica?*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 18 VIII 06.

⁵⁹² Ulk, *Gmina ufunduje masaże*, „Panorama Legnicka”, 3 VIII 2010.

⁵⁹³ W. Machnicki, dz. cyt., s. 169.

niowej likwidacji Szkoły Podstawowej nr 4 im. Aleksandra Kamińskiego przy ul. Ociosowej, gdzie utworzono Gimnazjum nr 1, nazwane później im. Jana Pawła II⁵⁹⁴, które swym zasięgiem obejmowało miasto Polkowice oraz wsie gminne: Biedzychowa, Dąbrowa, Guzice, Jędrzychów, Kaźmierzów, Komorniki, Moskorzyn, Pieszkowice, Polkowice Dolne, Sobin, Sucha Górna, Tarnówek, Trzebcz, Żelazny Most, Żuków⁵⁹⁵.

Polkowiccy uczniowie po 1999 r. uczą się zatem w czterech placówkach na terenie miasta przeznaczonych dla klas I–VI⁵⁹⁶: w Szkole Podstawowej nr 1 im. Jana Wyżykowskiego przy ul. Kmicica, w Szkole Podstawowej nr 2 im. Kornela Makuszyńskiego przy ul. Dąbrowskiego, w Szkole Podstawowej nr 3 im. Arkadego Fiedlera, w Szkole Podstawowej nr 4 im. Aleksandra Kamińskiego przy ul. Ociosowej (stopniowo przekształcanej w Gimnazjum nr 1). W Jędrzychowie działa piąta szkoła podstawowa na terenie gminy – Szkoła Podstawowa im. Twórców Polskiej Miedzi.

Po kilku latach okazało się, że jedno gimnazjum w Polkowicach nie jest w stanie zaspokoić potrzeb edukacyjnych na terenie gminy. Zapadła zatem decyzja o budowie kolejnej placówki o takim charakterze. 1 września 2004 r. otwarto Gimnazjum nr 2 na os. Hubala. W trzykondygnacyjnym budynku naukę podjęło 550 uczniów. Znajduje się w nim 27 sal lekcyjnych, zatrudniono 63 pracowników⁵⁹⁷. Rok później przy gimnazjum otwarto halę sportową. W 2009 r. szkoła obchodziła pięciolecie istnienia. 7 grudnia 2011 r. Gimnazjum nr 2 otrzymało sztandar i nadano placówce imię polskiej noblistki Marii Skłodowskiej-Curie.

4.5.2. Zespół Szkół im. Narodów Zjednoczonej Europy

Istotną potrzebą w życiu społeczności lokalnej była budowa szkoły ponadpodstawowej, ponieważ młodzież podejmowała naukę na tym poziomie edukacji głównie w sąsiednich miastach, m.in. w Głogowie i Lubinie. Szkoła średnia w Polkowicach – Liceum Ogólnokształcące – funkcjonowała od 1972 r. przy Szkole Podstawowej nr 3, jednak nie wszyscy absolwenci szkół podstawowych mogli podjąć tam naukę ze względów lokalowych. W roku

⁵⁹⁴ Nadanie imienia odbyło się w 2006 r. w 86. rocznicę urodzin Jana Pawła II.

⁵⁹⁵ Uchwała nr VII/47/99 z dn. 15.03.1999 r.

⁵⁹⁶ Uchwała nr VI/40/99 z dn. 26.02.1999 r.

⁵⁹⁷ A. Osadczuk, *Szkoła marzeń*, „Gazeta Polkowicka” 2004, nr 22.

szkolnym 1987/88 w ZSO uczyło się 942 uczniów. W roku 1991/92 uczniowie Szkoły Podstawowej i Zespołu Szkół Ogólnokształcących uczyli się po raz ostatni razem⁵⁹⁸.

Fot. 63

Zespół Szkół im. Narodów Zjednoczonej Europy w Polkowicach przy ul. Skalników

Nowo wybudowany Zespół Szkół przy ul. Skalników oddano do użytku 14 września 1992 r. Został wzniesiony w błyskawicznym tempie. Realizację budowy przeprowadziły w pełni nowe władze samorządowe. Pracę i naukę rozpoczęli w nim nauczyciele i uczniowie Liceum Ogólnokształcącego, Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych i Zasadniczej Szkoły Zawodowej. Dyrektorem Zespołu Szkół w Polkowicach został Włodzimierz Olszewski. W 1993 r. w tym samym budynku uruchomiono Liceum Ogólnokształcące dla Pracujących, Liceum i Technikum Ekonomiczne oraz Policealne Studium Administracji Publicznej, Policealne Studium Informatyczne⁵⁹⁹. Powołano Ośrodek Kursowy „Nowa Szkoła”, proponując kurs „Nowoczesny pracownik administracyjny” współfinansowany z funduszy Unii Europej-

⁵⁹⁸ W. Machnicki, dz. cyt., s. 161–163.

⁵⁹⁹ W. Machnicki, dz. cyt., s.167.

skiej. Realizowane były też programy Sokrates-Comenius, Sokrates-Lingua, konkurs ekologiczny ECCE. Atutem Zespołu Szkół są świetnie wyposażone pracownie, biblioteka i przestronne obiekty sportowe.

W auli „Forum”, obszernej hali widowiskowej polkowickiego Zespołu Szkół, największym tego rodzaju obiekcie na terenie miasta, organizowane są spektakle muzyczne, teatralne (m.in. w ramach corocznych Polkowickich Dni Teatru), kabarety.

Wadą placówki jest brak własnego bloku żywieniowego oraz internatu, które były ujęte w pierwotnych planach, a których budowy z różnych powodów nie udało się zrealizować. Szkoła w chwili otwarcia była najnowocześniejszym tego typu budynkiem w województwie legnickim⁶⁰⁰.

We wrześniu 1997 r. w Zespole Szkół powstał oddział tzw. Uniwersytetu Wirtualnego. Uczący kształcili się w na dwóch policealnych kierunkach: informatyka i samorządy lokalne w ramach Subregionalnego Centrum Kształcenia. Projekt wirtualnej nauki pilotował Instytut Kształcenia Zawodowego w Warszawie⁶⁰¹. Cykl kształcenia składał się z trzech semestrów, egzamin był zdawany przed komisją, zaś absolwent uzyskiwał dyplom. Po trzech semestrach można było zdobyć tytuł technika informatyka, po siedmiu – inżyniera informatyka. Był to pierwszy akcent związany z utworzeniem szkolnictwa wyższego w mieście⁶⁰².

W październiku 1997 r. odbyły się obchody 25-lecia Liceum Ogólnokształcącego w Polkowicach, połączone ze zjazdem absolwentów szkoły. Podczas obchodów szkoła otrzymała sztandar, a najbardziej zasłużeni odebrali statuetki „Bene Meritus” oraz okolicznościowe medale. Ukazało się również specjalne wydawnictwo będące zarysem historii Zespołu Szkół w Polkowicach pt. „Od zarania do dziś”⁶⁰³.

W roku szkolnym 1996/97 do placówki uczęszczało 1400 uczniów i słuchaczy⁶⁰⁴. Szkoła współpracuje ze szkołami zagranicą w Wielkiej Brytanii i Holandii. Na przykład w marcu 2000 r. w polkowickim Zespole Szkół

⁶⁰⁰ A. Jakubowska, *Co łączy piec kaflowy z tartanem?* „Gazeta Polkowicka”, 2002, nr 41.

⁶⁰¹ A. Kowalczyk, *Internetem po dyplom*, „Gazeta Wrocławska”, 1998, nr 121.

⁶⁰² Das, *Uniwersytet Wirtualny powstaje w Polkowicach*, „Kurier Powiatowy”, 11 VI 2007; Dach, *Akademik z Internetu*, „Konkrety”, 1997, nr 39.

⁶⁰³ Wydane w 1997 r.

⁶⁰⁴ XXV-lecie Liceum Ogólnokształcącego, „Informator Polkowicki”, 1997, nr 11.

gościła piętnastoosobowa grupa młodzieży z Manchesteru w Anglii. Przyjechała na dwa tygodnie w ramach programu Sokrates. Miesiąc później polkowska młodzież odwiedziła kolegów w Anglii⁶⁰⁵.

27 listopada 2003 r. odbyło się uroczyste nadanie imienia Zespołowi Szkół w Polkowicach. Ostateczny wybór imienia został dokonany w drodze plebiscytu. Największą popularnością cieszyło się imię Narodów Zjednoczonej Europy⁶⁰⁶. W tym czasie w Zespole Szkół mieściły się liceum ogólnokształcące, liceum ekonomiczne, szkoła zawodowa, liceum dla dorosłych, szkoły policealne, a nawet szkoła wyższa od 2002 r. – Dolnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach⁶⁰⁷. Polkowicki Zespół Szkół jest miejscem organizowania interesujących uczniowskich wydarzeń kulturalnych: Tygodnia Twórczości Artystycznej Uczniów i Żak-Artu – przeglądu twórczości artystycznej, kiedy to uczniowie rokrocznie prezentują swoje umiejętności z dziedziny literatury, teatru, muzyki, poezji, a nawet filozofii⁶⁰⁸.

W październiku 2012 r. polkowska szkoła średnia obchodziła 40 lat istnienia, a Zespół Szkół przy ul. Skalników obchodził dwudziestolecie oddania do użytku⁶⁰⁹. Obecnie Zespół Szkół w Polkowicach oferuje naukę w Liceum Ogólnokształcącym w klasach humanistycznej, politechnicznej, uniwersytecko-społecznej, uniwersytecko-przyrodniczej; technikum – technik ekonomista, technik hotelarstwa i nadal pozostaje jedną z najnowocześniejszych placówek oświatowych na Dolnym Śląsku⁶¹⁰.

4.5.3. Dolnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Techniki (DWSPiT) w Polkowicach

Pierwotna koncepcja utworzenia uczelni w Polkowicach obejmowała utworzenie szkoły wyższej pod nazwą Dolnośląska Wyższa Szkoła Administracji i Zarządzania. Padła też propozycja stworzenia uczelni pod nazwą Wyższa Dolnośląska Szkoła Turystyki, a także uruchomienia oddziałów Akademii

⁶⁰⁵ U. Romaniuk, *Pracują i zwiedzają*, „Tygodnik Głogowski i Polkowicki”, 3 II 2003, s. 10.

⁶⁰⁶ MG, Szkoła Europy, „Gazeta Wrocławska”, 24 XI 2003.

⁶⁰⁷ A. Osadczuk, *Wybrali europejskie imię*, „Gazeta Polkowicka”, 2003, nr 31.

⁶⁰⁸ K. Kaptur, *Uczniowie na scenie*, „GP”, 2004, nr 7.

⁶⁰⁹ Jawa, *Polkowice w obiektywie*, 16 X 2007.

⁶¹⁰ [Online], [dostęp 11 listopada 2011]. Dostępny w Internecie: www.zs.polkowice.pl

Wychowania Fizycznego we Wrocławiu lub Wyższej Szkoły Technicznej w Legnicy⁶¹¹. 23 czerwca 1998 r. w Zespole Szkół doszło do spotkania organizacyjnego. Planowano, że zajęcia byłyby prowadzone przez pracowników naukowych z Poznania, Wrocławia i być może z Częstochowy. Przewidywane były dwa kierunki administracja i zarządzanie ze specjalnością samorządową oraz stosunki międzynarodowe z naciskiem na integrację europejską⁶¹². O początkach uczelni i jej roli tak mówi Włodzimierz Olszewski, wieloletni kanclerz DWSPiT, były pełnomocnik burmistrza ds. utworzenia szkoły wyższej:

„Biorąc pod uwagę polskie warunki i polską historię szkolnictwa wyższego, zlokalizowanego głównie w dużych miastach i w większości skupionego w rękach państwa, utworzenie uczelni niepaństwowej i w małym mieście budziło zawsze emocje. I tak też było w przypadku Polkowic. Natomiast znając determinację i możliwości władz miasta, pomysł był do zrealizowania z prognozą sukcesu. I udało się. Głównym z pomysłodawców uczelni był burmistrz Emilian Stańczyszyn. DWSPiT ze swoją ofertą domknęło system edukacyjny w Polkowicach. Począwszy od przedszkola poprzez uczelnię, aż po Uniwersytet Trzeciego Wieku, który także funkcjonuje w naszym mieście w murach szkoły wyższej. DWSPiT jest uczelnią samorządową i znakomicie spełnia swoją misję wobec społeczności lokalnej. Człowiek rozwija się przez całe życie, więc chcemy dostarczać wiedzy w DWSPiT, jako centrum edukacyjnym w kategoriach formalnych – studiów, ale i nieformalnych, poprzez różnego rodzaju szkolenia dla osób w bardzo różnorodnym wieku. Studia wyższe mają być jednym z elementów w naszej ofercie. Jestem przekonany, że ludzie będą coraz więcej inwestowali w szeroko pojętą edukację”⁶¹³.

Z kolei o inspiracji do utworzenia uczelni w małym dolnośląskim mieście tak opowiada były burmistrz Polkowic E. Stańczyszyn:

„Będąc studentem śpiewałem w Chórze Górniczym Politechniki Wrocławskiej. To był znakomity chór, który koncertował na całym świecie. Dzięki temu widziałem wiele brytyjskich i amerykańskich miast i miasteczek akademickich, które wspaniale rozwinęły się właśnie dlatego, że powstała tam

⁶¹¹ Das, *Uniwersytet Wirtualny powstaje w Polkowicach*, „Kurier Powiatowy”, 11 VI 2007.

⁶¹² *Być może będzie wyższa uczelnia w Polkowicach*, „Informator Polkowicki”, 3 VII 1998.

⁶¹³ Na podstawie rozmowy z Włodzimierzem Olszewskim.

kiedyś uczelnia. To zapadło bardzo mocno w mojej świadomości. Chciałbym, aby nasza młoda szkoła wyższa coraz bardziej kojarzona była z nowoczesnym motorem wspierającym rozwój Polkowic”⁶¹⁴.

fot. Jan Walczak

Fot. 64

Nowy gmach główny DWSPiT, który zostanie oddany do użytku w 2013 r.

W 1998 r. przygotowano wstępną koncepcję utworzenia szkoły wyższej w Polkowicach. Pełnomocnikiem burmistrza ds. utworzenia uczelni został Włodzimierz Olszewski, dyrektor Zespołu Szkół.

W 1999 r. opracowano koncepcję i biznesplan dla szkoły wyższej, a także czyniono zabiegi dotyczące przyszłej kadry. We wrześniu powołano spółkę akcyjną ZamPol, która miała się zająć organizacją szkoły wyższej w Polkowicach⁶¹⁵, zaś 31 grudnia tego roku, złożono w ministerstwie wnioski o powołanie w Polkowicach szkoły wyższej. 51 proc. udziałów w spółce, która miała zarządzać szkołą, otrzymali wykładowcy, pozostałą część Gmina Polkowice i Powiat Polkowicki. Na początek zaplanowano, że będą uruchomione dwa kierunki: stosunki międzynarodowe oraz informatyka na pozio-

⁶¹⁴ Na podst. rozmowy z Emilianem Stańczyszynem.

⁶¹⁵ Uchwała nr XI/98/99 z dn. 16.09.1999 r.

mach licencjackim i inżynierskim⁶¹⁶. Inicjatywa utworzenia szkoły wyższej uzyskała pełne poparcie wojewody dolnośląskiego, Rady Gminy Polkowice oraz Rady Powiatu Polkowickiego. Po trzech latach starań, w styczniu 2002 r. minister wydał zgodę na uruchomienie w Polkowicach szkoły wyższej – Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Techniki⁶¹⁷. Była to pierwsza uczelnia, która powstała w małej miejscowości na Dolnym Śląsku. Budżet szkoły tworzyły dotacje samorządowe gminy i powiatu⁶¹⁸.

fot. Jan Walczak

Fot. 65

Rektor DWSPiT w Polkowicach, prof. zw. dr hab. Marian S. Wolański, na chwilę po odebraniu insygniów z rąk swojego poprzednika doc. dr. Bronisława H. Bladochy, wrzesień 2012 r.

Na stanowisko pierwszego rektora został powołany prof. zw. dr hab. Wacław Kasprzak, były rektor Politechniki Wrocławskiej. Kadra naukowa pochodziła z uczelni wrocławskich, poznańskich oraz zielonogórskich. Od

⁶¹⁶ G. Chmielowski, *Czekają na ministra*, „Gazeta Wrocławska”, 12 II 2001.

⁶¹⁷ M. Grohman, *Minister pozwolił*, „Gazeta Wrocławska”, 18 I 2002.

⁶¹⁸ A. Osadczuk, *Polkowicki Oxford*, „Gazeta Polkowicka”, 2001, nr 38.

października 2002 r. rozpoczął się nabór na studia dzienne i zaoczne na kierunki informatyka i stosunki międzynarodowe. O przyjęciu na studia decydowała rozmowa kwalifikacyjna⁶¹⁹. W sumie DWSPiT była przygotowana na przyjęcie nieco ponad 200 studentów⁶²⁰. 26 października 2002 r. naukę w DWSPiT rozpoczęło 210 studentów.

Prezes VW dla DWSPiT

Jednym z wykładowców nowo uruchomionej w 2002 r. uczelni został prof. dr Burkhard Welkener, prezes Volkswagen Motor Polska ulokowanego w polkowickiej strefie ekonomicznej. Zajęcia dotyczące zagadnień biznesowych prowadził w języku angielskim i niemieckim aż do 2010 r.⁶²¹

20 listopada 2006 r. odbyły się pierwsze zajęcia w ramach polkowickiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Naukę rozpoczęło ponad 100 osób. Seniorzy mogli wybrać zajęcia w blokach tematycznych: ekonomiczno-gospodarczym, humanistycznym, medyczno-psychologicznym, turystycznym, kulturalnym, informatycznym, ścisłym oraz językowym⁶²². Dziś w zajęciach PUTW bierze udział blisko 300 słuchaczy.

W DWSPiT 28 listopada 2007 r. otwarto centrum egzaminacyjne LCCI Londyńskiej Izby Przemysłowo-Handlowej, oferującej cenione przez pracodawców kursy i egzaminy językowe⁶²³.

Miesiąc w Azji

W lecie 2009 r. studenci i wykładowcy DWSPiT wyruszyli na „Ekspedycję Naukowo-Badawczą Azja 3000”. Sześciuosobowa grupa reprezentująca uczelnię z Polkowic odwiedziła Chiny, Tybet, Wietnam oraz Zjednoczone Emiraty Arabskie. Wyprawa trwała miesiąc. Jej efektem były: cykl wykładów, wystawa fotografii oraz publikacja naukowa. Ekspedycję współfinansowała Gmina Polkowice oraz liczni sponsorzy⁶²⁴.

⁶¹⁹ Pik, *Zagłębie wyższych uczelni*, „KGHM Wiadomości”, 29 I 2002.

⁶²⁰ Ema, *Bez egzaminu*, „Gazeta Wrocławska”, 20.06. 2002; E. Hełpa-Kulińska, *Szkoła przyszłości*, „Gazeta Wrocławska”, 23 X 2003.

⁶²¹ Mg, *Już z indeksami*, „Gazeta Wrocławska”, 27–28 IX 2003.

⁶²² Ulk, *W Polkowicach ponad stu seniorów zamarzyło o indeksie*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 20 XI 2006.

⁶²³ Jawa, *Przepytyają poliglotów*, „Gazeta Lubuska”, 29 XI 2007.

⁶²⁴ Na podst. informacji udostępnionych przez DWSPiT w Polkowicach.

Pod koniec 2009 r. polkowińska uczelnia uzyskała Kartę Erasmusa, która upoważnia do międzynarodowej wymiany studentów oraz kadry dydaktycznej i pracowników administracji. Na początek DWSPiT podpisała umowy z uczelniami z Cypru i z Rumunii, w dalszej kolejności w uczelnią w Turcji⁶²⁵. W sierpniu 2010 r. władze szkoły podpisały umowę na budowę nowego gmachu dydaktycznego Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Techniki. Nowy budynek ma być czterokondygnacyjny i zostanie połączony z dotychczasową siedzibą uczelni⁶²⁶. Jego budowa zakończy się w 2013 r. Obecnie szkoła kształci na czterech kierunkach w ramach studiów licencjackich i inżynierskich – stosunki międzynarodowe, administracja, mechatronika, informatyka – w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym. W ofercie uczelni dostępne są również studia podyplomowe oraz różnorodne kursy. Od września 2012 r. uruchomione zostały studia magisterskie na kierunku stosunki międzynarodowe.

foto. Jacek Michalak

Fot. 66

Wręczenie sztandaru DWSPiT, podczas gali jubileuszowej z okazji 10-lecia uczelni w maju 2012 r.

⁶²⁵ Abi, *Żacy wyjadą po wiedzę za granice Europy*, „Gazeta Lubuska”, 29 I 2010.

⁶²⁶ Don, *Powiększają uczelnię o budynek dydaktyczny*, „Gazeta Lubuska”, 25 VIII 2010.

24 maja 2012 r. DWSPiT otrzymała sztandar. Jego wręczenie odbyło się w ramach gali jubileuszowej z okazji 10-lecia polkowickiej szkoły wyższej. Zasłużeni dla uczelni odebrali statuetki „Sapere auso”. Byli wśród nich: E. Stańczyszyn, S. Bocian, W. Wabik, M. Tramś, prof. W. Kasprzak oraz dr W. Olszewski.

Polkowicka uczelnia prowadzi badania naukowe. W ostatnich latach koncentruje się nad rozwojem samorządu Polkowic w minionych dwóch dekadach. Efektem prac zespołów badawczych jest dziewięć tomów monografii, które ukażą się drukiem do końca 2012 r. nakładem Wydawnictwa DWSPiT w Polkowicach.

Warto dodać, że Dolnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach realizuje projekty współfinansowane z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Wśród nich można wymienić „Skuteczne służby na Euro 2012” – zakończony cykl szkoleń skierowany do Policji, Straży Pożarnej, pracowników służby zdrowia i strażników miejskich. Inny projekt nosi nazwę „Wzmocnienie potencjału DWSPiT w Polkowicach” i obejmuje m.in. płatne staże studenckich, stworzenie Biura Karier, Klubu Absolwenta, a także organizację zajęć fakultatywnych dla studentów z matematyki, fizyki czy autoprezentacji.

Szkoła wyższa zajmuje wysokie lokaty w ogólnopolskich rankingach uczelni, opracowywanych rokrocznie przez redakcję czasopism „Perspektywy”, „Rzeczpospolita” i „Wprost”⁶²⁷.

4.5.4. Przedszkola

Z początkiem lat dziewięćdziesiątych gmina przejęła pod opiekę pięć przedszkoli. Przedszkole nr 1 przy ul. Lipowej po 37 latach działalności zostało zlikwidowane. W jego miejscu wybudowano nowy budynek, z którego dziś korzysta Ośrodek Pomocy Społecznej. Poza tym w mieście istniały w tym czasie cztery inne przedszkola: nr 2 przy ul. 11 Lutego, nr 3 przy ul. Skrzetuskiego, nr 4 przy ul. Lipowej oraz nr 5 przy ul. Kolejowej⁶²⁸. Wszystkie te placówki działają do chwili obecnej. W 2011 r. do użytku oddano Przedszkole Miejskie nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi przy ul. Hubala zlokalizowane między supermarketem a Gimnazjum nr 2. Wła-

⁶²⁷ Na podst. danych udostępnionych przez DWSPiT.

⁶²⁸ W. Machnicki, dz. cyt., s. 191–195.

dze gminy zakładały, że do nowej placówki powinny chodzić także dzieci osób niepracujących. W Polkowicach przybywa 200 maluchów rocznie⁶²⁹. Inwestycja była fenomenem na miarę Dolnego Śląska i Polski, ponieważ w tym czasie żaden z samorządów gminnych nie podjął się budowy tego rodzaju placówki, mimo powszechnych trudności z zapewnieniem miejsc w przedszkolach dla najmłodszych na terenie całego kraju.

W związku z rosnącym zapotrzebowaniem w ramach edukacji przedszkolnej pod koniec 2007 r. podjęto uchwałę dotyczącą ustalenia sieci publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz punktów przedszkolnych prowadzonych przez gminę. Oddziały przedszkolne utworzono przy szkołach podstawowych nr 1, nr 2 oraz nr 3 w Polkowicach oraz przy Szkole Podstawowej w Jędrzychowie. Punkty przedszkolne zorganizowano w Suchej Górze, Kaźmierzowie, Trzebczu, Jędrzychowie i w Tarnówku⁶³⁰. We wszystkich nowo uruchomionych placówkach bezpłatną edukację rozpoczęło 60 dzieci⁶³¹.

Od września 2009 r. władze Gminy zdecydowały o zorganizowaniu kolejnych trzech nowych punktów przedszkolnych, do których uczęszcza kolejnych 67 dzieci. Placówki zostały utworzone przy szkołach podstawowych i gimnazjum. Do czterech przedszkoli na terenie miasta zapisanych było wówczas 850 dzieci⁶³². Przy ul. Spółdzielczej od 1972 r. funkcjonuje żłobek.

4.5.5. Pozostałe placówki związane z kształceniem

Po 1990 r. w Polkowicach działała Poradnia Wychowawczo-Zawodowa, od 1993 r. pod nazwą Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. W 1996 r. zatrudniała trzech psychologów, trzech pedagogów i logopedę. Ówczesnym dyrektorem poradni była Jadwiga Lehman-Nalewajska⁶³³. W 1999 r. placówkę przekształcono w Powiatowy Ośrodek Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego, stanowiący zespół placówek oświatowych powołanych przez zarząd Powiatu Polkowickiego. W jej skład

⁶²⁹ U. Romaniuk, *W Polkowicach powstaje nowoczesne przedszkole*, „Gazeta Wrocławska”, 26 I 2010.

⁶³⁰ Uchwała nr XI/123/07 z dn. 30.11. 2007.

⁶³¹ J. Walczak, *Mają opiekę pod domem, więc rodzice się cieszą*, „Gazeta Lubuska”, 24 XI 2008.

⁶³² U. Romaniuk, *W Polkowicach trzylatki pójną do szkoły i do gimnazjum*, „Gazeta Wrocławska”, 18 VIII 2009.

⁶³³ *Poradnia dla dzieci, młodzieży i rodziców*, „Gazeta Polkowicka”, luty 1991, nr 2/5.

wchodzą Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna jako placówka udzielająca dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz Powiatowy Ośrodek Doradztwa Metodycznego jako placówka doskonalenia nauczycieli.

Do kluczowych zadań POPPPiDM należy udzielanie wsparcia merytorycznego nauczycielom, wychowawcom i specjalistom świadczącym pomoc psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolach i szkołach, jak również wspomaganie dzieci i młodzieży odpowiednio do ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny⁶³⁴. W mieście funkcjonują placówki kształcenia muzycznego, w których na zasadach komercyjnych dzieci, młodzież i dorośli mogą uczyć się gry na instrumentach⁶³⁵. Działają prywatne szkoły językowe, komercyjne punkty przedszkolne, także anglojęzyczne⁶³⁶.

4.5.6. Samorząd dla edukacji

Samorządowcy starają się, aby oferta edukacyjna w polkowickich placówkach oświatowych wykraczała zawsze poza standardowe ramy, zarówno jeśli chodzi o kwestie nauczania, jak i warunki pracy samych nauczycieli, którzy honorowani są dodatkami motywacyjnymi. Dla przykładu, w 1996 r., w pierwszych klasach czterech szkół podstawowych, wprowadzono naukę języka obcego (dwie godziny tygodniowo), dodano też jedną godzinę zajęć wychowania fizycznego. Uczniowie mają możliwość korzystania z wielu dodatkowych świadczeń: stypendiów naukowych, zapomóg losowych, stypendiów czy dofinansowanych obiadów⁶³⁷. Studentom Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Techniki, którzy wyróżniają się w nauce i mieszkają na terenie Gminy Polkowice corocznie przyznawane są specjalne stypendia burmistrza, które stanowią znaczący dodatek do innych stypendiów, jakie obowiązują na uczelni, zgodnie z wymogami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

⁶³⁴ [Online] [dostęp 11 listopada 2011]. Dostępny w Internecie: www.polkowice.edu.pl

⁶³⁵ J. Walczak, *Uczą grać także rocka*, „Gazeta Lubuska”, 24 IX 2007.

⁶³⁶ [Online] [dostęp 11 listopada 2011]. Dostępny w Internecie: http://www.bip.ug.polkowice.pl/pliki/12_01_31_1328015704946.pdf

⁶³⁷ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 130.

4.6. Instytucje pomocy i integracji społecznej

4.6.1. Ośrodek Pomocy Społecznej

W związku z reformą i powierzeniem nowo powstałym samorządom zadań związanych z szeroko pojętą opieką społeczną, 1 lipca 1990 r. także i w Polkowicach powołano do życia instytucję pod nazwą Ośrodek Pomocy Społecznej. Była to zupełnie nowa jednostka w zaistniałych warunkach ustrojowych. Do końca 1990 r. nie udało się znaleźć odpowiednich dla niej pomieszczeń⁶³⁸.

Początkowo OPS mieścił się przy ul. Targowej, a następnie przy ul. kard. B. Kominka. Jak odnotowywano w dokumentach gminnych w tamtym czasie „dramatycznie powiększa się obszar nędzy w gminie”. Problemem związanym z opieką społeczną były też brak stołówki dla potrzebujących, brak siedziby dla stowarzyszeń działających na terenie Polkowic, niewłaściwe warunki lokalowe OPS, które nie zapewniały intymności załatwiania spraw oraz kwestia bezdomnych, którym nie można było zapewnić nawet krótkotrwałego schronienia w okresie zimowym⁶³⁹. W 1995 r. zakończyła się budowa siedziby Ośrodka Pomocy Społecznej przy ul. Lipowej, w miejscu, gdzie przez lata stał budynek Przedszkola nr 1. Przy instytucji na początku następnego roku otwarto stołówkę, a także Centrum Usług Socjalnych, gdzie siedzibę mają także niektóre stowarzyszenia funkcjonujące na terenie gminy⁶⁴⁰.

Aktualnie przy Ośrodku Pomocy Społecznej przy ul. Lipowej osoby potrzebujące, w ramach oferty, poza świadczeniami finansowymi, mogą skorzystać m.in. z propozycji zajęć domu dziennego pobytu (działalność kulturalno-oświatowa i terapia zajęciowa), świetlicy środowiskowej dla dzieci, porad psychologa i radcy prawnego⁶⁴¹.

⁶³⁸ W. Gazjaszek, *Handel, kultura i inne problemy. Rozmowa z burmistrzem Polkowic*, „GP”, listopad 1990, nr 2.

⁶³⁹ *Założenia polityki społeczno-gospodarczej Gminy Polkowice*, „Gazeta Polkowicka”, kwiecień 2002.

⁶⁴⁰ W. Machnicki, dz. cyt., s. 281.

⁶⁴¹ [Online] [dostęp 14 listopada 2011]. Dostępny w Internecie: http://polkowski.home.pl/ops_new/?page_id=826

W zimie prowadzona jest noclegownia dla osób bezdomnych przy ul. Spokojnej, w której przygotowano 19 miejsc. Potrzebujący mają dostęp do kuchni, łazienki, pralki⁶⁴². Wcześniej noclegownia dla osób bezdomnych mieściła się przy ul. Przemysłowej⁶⁴³.

4.6.2. Placówka Socjalizacyjna „Skarbek”

Istniejący od 1982 r. w Polkowicach Dom Dziecka, zlokalizowany przy ul. Browarnej, w marcu 2001 r. przekształcono w podlegającą władzom powiatowym Placówkę Socjalizacyjną „Skarbek”. Jest to pracująca całodobowo instytucja pomocy społecznej zapewniająca przebywającym w niej dzieciom opiekę, wychowanie i kształcenie. Mieszka w niej 39 podopiecznych, w różnym wieku, z problemami natury emocjonalnej i psychomotorycznej. Organem sprawującym nadzór pedagogiczny nad placówką jest Wojewoda Dolnośląski. Do 31 października 2005 r. dyrektorem placówki była Wiesława Sieradzka. Od 1 listopada 2005 r. do chwili obecnej dyrektorem jest Anna Ziółkowska.

fot. Jan Walczak

Fot. 67

Budynek Placówki Socjalizacyjnej „Skarbek” przy ul. Browarnej w Polkowicach

⁶⁴² J. Walczak, *Mogą umyć się, najeść i przenocować*, „Gazeta Lubuska”, 13 XI 2007.

⁶⁴³ Rak, *Bezdomni już nie są bezdomni*, „Gazeta Polkowicka”, 24 XII 1998.

Obiekty Placówki Socjalizacyjnej znajdują się w dwóch budynkach połączonych łącznikiem. W 1997 r. w związku z przebudową Targowiska Miejskiego wykonano nowe przyłącze sieci wodociągowej i kanalizacji deszczowej oraz gzymsu przydachowego. W 1999 r. przeprowadzono remont elewacji budynku, stołówki (roboty tynkarskie, stolarskie, malarskie) oraz wymianę pokrycia dachowego. Dokonano też renowacji pomieszczeń budynku mieszkalnego⁶⁴⁴. Od 2006 r. warunki bytowe wychowanków uległy znacznej poprawie. Jesienią następnego roku dobiegł końca generalny remont „Skarbka”.

Od kwietnia 2008 r. placówka spełnia standardy obowiązujących ram prawnych⁶⁴⁵. Całość instytucji podzielona jest organizacyjnie na dwie grupy, którymi opiekuje się po trzech wychowawców. Dzieci korzystają z sali biblioteczno-komputerowej oraz terapeutycznej. Odbywają się tam zajęcia komputerowe oraz biblioterapia⁶⁴⁶. 15 stycznia 2008 r. oddano do użytku dla wychowanków Placówki Socjalizacyjnej „Skarbek” w Polkowicach tzw. mieszkania usamodzielnienia. Dwa lokale, w których zamieszkała ósemka młodych osób w wieku od 14 do 18 lat, znajdują się przy ul. Głównej. Młodzież, pod nadzorem wychowawców, prowadzi tam samodzielnie gospodarstwo domowe. Mieszkania zostały wyremontowane i wyposażone ze środków budżetu Powiatu Polkowickiego. Spodziewanym rezultatem tych działań, jak zaznaczają władze placówki, jest przede wszystkim przygotowanie wychowanków do lepszego i samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie, wzmocnienie ich poczucia wartości, dostarczenie umiejętności przydatnych w życiu codziennym⁶⁴⁷.

4.6.3. Organizacje pozarządowe

Na stronie internetowej gminy – www.polkowice.pl – w wykazie organizacji pozarządowych działających na terenie samorządu widnieje 41 stowarzyszeń o różnorodnym charakterze: sportowym, zdrowotno-rehabilitacyjnym czy społeczno-kulturalnym. O współpracy z organizacjami pozarządowymi tak mówi Wiesław Wabik, burmistrz Polkowic:

⁶⁴⁴ Na podst. materiałów przygotowanych przez Placówkę Socjalizacyjną „Skarbek”.

⁶⁴⁵ Na podst. materiałów przygotowanych przez Placówkę Socjalizacyjną „Skarbek” oraz J. Walczak, *W Skarbku się zmienia, by dzieciom było lepiej*, „Gazeta Lubuska”, 14 XI 2007.

⁶⁴⁶ [Online] [dostęp 17 grudnia 2011]. Dostępny w Internecie: http://www.psskarbek.za.pl/joomla/index.php?option=com_content&view=article&id=25&Itemid=27

⁶⁴⁷ J. Walczak, *Sami gotują, sprzątają i są z tego zadowoleni*, „Gazeta Lubuska”, 8 II 2008 oraz na podst. materiałów PS „Skarbek”.

„Uważam, że w tej dziedzinie Polkowice to miejsce wyjątkowe. Dobra, pielęgnowana od lat współpraca samorządu i organizacji, które działają na terenie Gminy Polkowice w tak wielu dziedzinach życia społecznego, przynosi dziś pożądane efekty – lepszą jakość życia naszej społeczności lokalnej. Przedstawiciele organizacji działających w dziedzinie edukacji, kultury, pomocy społecznej oraz propagujących zdrowy tryb życia (...) cechuje wielkie zaangażowanie, ale przede wszystkim zaufanie ze strony samych polkowiczian⁶⁴⁸”.

Pośród najaktywniej działających organizacji pozarządowych w Polkowicach, w znacznej mierze posiadających także status organizacji pożytku publicznego należy wymienić⁶⁴⁹:

- ▶ Zarząd Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Polkowicach;
- ▶ Związek Harcerstwa Polskiego. Chorągiew Dolnośląska, Hufiec Polkowice;
- ▶ Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych. Koło Miejsko-Gminne w Polkowicach;
- ▶ Stowarzyszenie „Klub Amazonek Polkowickich”;
- ▶ Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Byłych Pracowników Polska Miedź SA Rejon Polkowice;
- ▶ Stowarzyszenie Chorych na Cukrzycę;
- ▶ Stowarzyszenie Charytatywne „Życ Godnie”;
- ▶ Stowarzyszenie Charytatywne „Pomocna Dłoń”;
- ▶ Stowarzyszenie Animacji Twórczej i Działań Alternatywnych (SATiDA);
- ▶ Polski Związek Niewidomych. Okręg Dolnośląski. Koło Miejsko-Gminne;
- ▶ Polkowicki Związek Inwalidów Narządu Ruchu;
- ▶ Polkowickie Stowarzyszenie Sportu i Aktywnej Rehabilitacji „Skorpion Polkowice”;
- ▶ Polkowickie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski „Radosne Serca”;
- ▶ Parafialny Oddział Akcji katolickiej przy parafii pw. św. Michała Archanioła w Polkowicach.

⁶⁴⁸ *Polkowicki Informator Charytatywnych Organizacji Pozarządowych*, Polkowice 2010, s. 2.

⁶⁴⁹ Na podstawie spisu organizacji w *Polkowickim Informatorze Charytatywnych Organizacji Pozarządowych*, Polkowice 2010.

4.6.4. Inne instytucje pomocy na terenie Polkowic

W sierpniu 2007 r. burmistrz powołał pełnomocnika do spraw osób starszych i niepełnosprawnych, którym została Jolanta Mielczarek. Do jej zadań należy m.in. pomoc w załatwianiu spraw urzędowych osobom, które mogą mieć różnego rodzaju trudności z poruszaniem się po ratuszu. Na prośbę pełnomocnika urzędnicy zejdą do jego gabinetu i pomogą sfinalizować potrzebne formalności⁶⁵⁰. Z kolei w listopadzie w 2007 r. uruchomiono w Polkowicach Ośrodek Interwencji Kryzysowej, działający w strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Polkowicach. Oferta Ośrodka jest skierowana do mieszkańców Powiatu Polkowickiego. W placówce można znaleźć pomoc doraźną w zależności od sytuacji i potrzeb: doradczą, informacyjną, psychologiczną, terapeutyczną, socjalną, pedagogiczną, prawną, a nawet lokalową w Domu Interwencji Kryzysowej w Chocianowie. Punkt mieści się przy parafii św. Michała Archanioła przy placu Kościelnym⁶⁵¹.

Władze gminy planowały, że funkcję Domu Seniora, którego jak dotąd nie ma na terenie samorządu, mógłby pełnić zabytkowy dwór w Suchej Górnej. Miała tam powstać świetlica, rehabilitacja, gdzie byłaby prowadzona terapia zajęciowa. Na pierwszym i drugim piętrze planowano utworzyć całodobową placówkę pielęgnacyjno-opiekuńczą. Zakładano wstępnie 20 miejsc dla osób starszych⁶⁵². Jednak z tej koncepcji Rada Miejska zrezygnowała w styczniu 2012 r. ze względu na małą ilość chętnych gotową do pobytu w planowanej instytucji. Zdecydowano, że oczekiwania mieszkańców Suchej Górnej lepiej spełni zlokalizowanie w pałacu przedszkola i szkoły podstawowej⁶⁵³.

4.7. Rozbudowa i poprawa estetyki miasta

Z początkiem lat dziewięćdziesiątych Polkowice zyskały możliwości finansowe, o których wcześniejsze władze miasta, sprzed 1990 r., mogły pomarzyć. Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatków płaconych przez miedziowy

⁶⁵⁰ J. Walczak, *Załatwi to na parterze*, „Gazeta Lubuska”, 29 VIII 2007.

⁶⁵¹ Jawa, *Otworzą punkt*, „Gazeta Lubuska”, 13 XI 2007.

⁶⁵² J. Walczak, *Zrobią dla starszych*, 23 X 2007.

⁶⁵³ K. Kaptur, *Zamiast domu spokojnej starości przedszkole i szkoła*, 4 I 2012, [online] [dostęp 14 maja 2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.gazetalubuska.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20120104/POWIAT19/989562991>

kombinat, dawały okazję do prowadzenia w mieście inwestycji budowlanych na wielką skalę, które do tej pory nie były możliwe. Wiązały się one z budową zupełnie nowych części miasta, całych osiedli, nowych obiektów użyteczności publicznej, a także z kompleksową renowacją i odbudową dotychczas istniejących budynków. Najbardziej spektakularną inwestycją remontowo-budowlaną w latach dziewięćdziesiątych było rozslawione w regionie wyburzenie całej zabudowy polkowickiego Rynku.

Wszystkie kamienice wokół ratusza wybudowano od podstaw. Jednocześnie odrestaurowano ratusz i całą infrastrukturę tej części miasta. Prace nad planem przebudowy polkowickiej Starówki rozpoczęli jeszcze w latach osiemdziesiątych warszawscy architekci, a efekt ich koncepcji, udoskonalony po 1990 r. przez wrocławskie pracownie architektoniczne, możemy oglądać obecnie⁶⁵⁴.

fot. archiwum prywatne A. Pierlko

Fot. 68

Wyburzane kamienice w polkowickim rynku, początek lat dziewięćdziesiątych

O tym, jak doprowadzono do obecnego wyglądu Rynku mówi E. Stańczyszyn: „Obrzeża Rynku nie są odwzorowaniem tych sprzed lat, wygląd kamienic także jest nieco inny. Również kostka brukowa jest zupełnie nowatorska, ponieważ zdecydowaliśmy się położyć kolorową. Chcieliśmy wprowadzić

⁶⁵⁴ Na podst. rozmowy z Emilianem Stańczyszynem.

szereg ulepszeń do poniemieckiej zabudowy i wyglądu centrum Polkowic. Tamten wyburzony Rynek nie był przykładem szczytu możliwości technicznych i architektonicznych i po prostu nie pasowałby do współczesnych potrzeb oraz wyzwań przyszłości. Dzięki przychylności wojewódzkiego konserwatora zabytków, dopracowaliśmy się kompromisu, z którego wszyscy, jak się dziś wydaje, są zadowoleni”⁶⁵⁵.

fot. archiwum Gminy Polkowice

Fot. 69

Blok znajdujący się w północnej pierzei Rynku przeznaczony pierwotnie do przebudowy, ostatecznie wyburzony. W jego dolnej części znajdowały się księgarnia i apteka. Rok 1996

W związku z fatalnym stanem ratusza, w latach 1990–1994 przeprowadzony został jego remont. Jak to określił burmistrz P. Walczak, siedziba władz miejskich w 1990 r. była „w katastrofalnym stanie”⁶⁵⁶. Ostatni jej remont przeprowadzano jeszcze w XIX w. (w 1853 r.), czyli 140 lat wcześniej⁶⁵⁷. Aż 75% zniszczeń zabytku wynikało ze szkód górniczych. Decyzję o jego kapital-

⁶⁵⁵ Na podst. rozmowy z Emilianem Stańczyszynem.

⁶⁵⁶ W. Gajaszek, *Handel, kultura i inne problemy, Rozmowa z burmistrzem P. Walczakiem*, „Gazeta Polkowicka”, listopad 1990, nr 2.

⁶⁵⁷ A. Chmielecka-Budzan, *Remont po ponad 140 latach*, „Gazeta Polkowicka”, maj 1993, nr 10 (43).

nym remoncie wydał Wojewódzki Konserwator Zabytków⁶⁵⁸. Siedziba Rady Miejskiej, Zarządu Gminy oraz Urzędu Miejskiego na czas przeprowadzania prac została przeniesiona do byłego hotelu górniczego przy ul. Legnickiej 15, wydzierżawionego od Zakładów Górniczych „Rudna” oraz do budynku przy ul. Targowej (dziś siedziba Straży Miejskiej). Prace wykonywało Przedsiębiorstwo Konserwacji Zabytków we Wrocławiu⁶⁵⁹. Remont, planowany na dwa lata, przedłużył się o rok i prowadzony był w dwóch etapach. Najpierw poddano renowacji część starszą, tzw. dworek myśliwski, później część nowszą. Wymieniono wszystkie stropy i wzmocniono budynek⁶⁶⁰. Otwarcia ratusza po kapitalnym remoncie dokonał uroczystie burmistrz Henryk Krawczyżyn 15 czerwca 1994 r., a budynek poświęcił bp Tadeusz Rybak⁶⁶¹.

fot. Jan Walczak

Fot. 70
Polkowicki Rynek – stan obecny

⁶⁵⁸ Protokół z posiedzenia nr XXX/92 z dn. 2.09.1992 r.

⁶⁵⁹ W. Machnicki, dz. cyt., s. 117.

⁶⁶⁰ Protokół z posiedzenia RM nr XVI z dn. 28.05.1991 r.

⁶⁶¹ Wag, *Otwarcie ratusza*, „Gazeta Polkowicka”, 5 VII 1994, nr 13 (69).

Już w 1992 r. można było oglądać pierwsze efekty rekonstrukcji budynków pierzei wschodniej. Kamienice zostały odbudowane na wzór przedwojennej zabudowy Rynku: zachowana została historyczna linia zabudowy oraz wystrój pierzei, a podział gruntów został dokonany na podstawie przedwojennego. Szczególny charakter zyskała jego nawierzchnia, na której kolorowe kostki brukowe ułożono w barwne wzory⁶⁶². Postępowały prace nad odbudową kolejnych zrównanych z ziemią kwartałów rynku. W 1994 r. przebudowa Rynku otrzymała nagrodę „Budowa Roku” – za odbudowę pierzei wschodniej⁶⁶³. Był to dowód na to, że taki sposób rekonstrukcji polkowickiej starówki jest słuszny. Wraz z rekonstrukcją kamienic wdrażany był projekt pod nazwą „Zagospodarowanie pierścienia wokół Starego Miasta”, który obejmował odrestaurowanie i zagospodarowanie na nowo przestrzeni w najbliższej okolicy Rynku.

farchiwum Gminy Polkowice

Fot. 71
Polkowicki Rynek – stan obecny. Zdjęcie lotnicze

W wyniku prac wokół Rynku zdecydowano o zburzeniu dwóch bloków mieszkalnych, znajdujących się w miejscu północnej pierzei, gdyż okazało

⁶⁶² *Najmłodsza polska Starówka*, folder informacyjny, s. 6–15.

⁶⁶³ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 89, 92–93, 96.

się, że nie nadają się do przebudowy. Jeszcze w maju 1996 r. planowano obniżenie ich wysokości i pokrycie ich spadzistymi dachami, jednak ten plan się nie powiódł, ponieważ odkryto zbyt wiele wad konstrukcyjnych budynków z tzw. wielkiej płyty⁶⁶⁴.

Prace w latach dziewięćdziesiątych obejmowały nie tylko kamienice w Rynku. Przeprowadzono kapitalny remont kościoła św. Michała Archanioła. Podczas remontu świątyni zostały odkryte i odnowione XVII-wieczne malowidła stropowe. W latach 90. właściwie całe Polkowice były w remoncie i w budowie, a oblicze miasta zmieniało się z roku na rok w zaskakującym tempie. Prowadzono prace naziemne, ale również wymieniano podziemne instalacje wodno-kanalizacyjne i inne, które tego pilnie wymagały. Rosły kolejne budynki na nowym, najmłodszym wówczas polkowickim osiedlu Centrum, które zostało zlokalizowane między ulicami kard. Kominka, Głogowską, 3 Maja i Targową, w miejscu rozległego terenu zielonego nazywanego przez polkowiczian „Łąką”.

W sierpniu 1994 r. Rada Miejska zdecydowała o nadaniu ulicom położonym na tym osiedlu imion polskich kompozytorów: Fryderyka Chopina, Mieczysława Karłowicza, Stanisława Moniuszki, Ignacego Paderewskiego⁶⁶⁵. Jednocześnie starała się ona o uzyskanie kolejnych środków z województwa na przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkalne⁶⁶⁶.

Także na najstarszym polkowickim osiedlu hoteli robotniczych, nazwanym w kwietniu 2000 r. imieniem gen. Hubala, przystąpiono do długofalowego procesu rewitalizacji, na którą radni przeznaczyli milion złotych. W 1996 r. wszystkie budynki, w których znajdowały się hotele robotnicze zostały przekazane gminie przez KGHM⁶⁶⁷. Mieszkańcy tego osiedla od dłuższego czasu narzekali na warunki mieszkaniowe przy ulicach Legnickiej, Dąbrowskiego i Hubala. Prace rozpoczęły się na przełomie marca i kwietnia 2005 r.⁶⁶⁸

⁶⁶⁴ Pit, *Nowe oblicze bloków*, „Gazeta Polkowicka”, 31 V 1996, nr 22 (134); Pit, *Do rozbiórki czy remontu*, „Gazeta Polkowicka”, 12 VII 1996, nr 28 (140); Pit, *Rozbiórka wstrzymana*, „Gazeta Polkowicka”, 19 VII 1996, nr 29 (141).

⁶⁶⁵ Uchwała nr II/32/94 z dn. 31.08.1994.

⁶⁶⁶ Uchwała nr IV/56/94 z dn. 10.11.1994.

⁶⁶⁷ Uchwała nr XVI/208/2000 z dn. 28.04.2000.

⁶⁶⁸ A. Lech, *Za co płacimy*, „Gazeta Wroclawska”, 15 II 2002., U. Romaniuk, *Podzieleni przez kasę*, „Słowo Polskie–Gazeta Wroclawska”, 14 I 2005., taż, *Czekali na sygnał*, „Słowo Polskie–Gazeta Wroclawska”, 20 I 2005.

Fot. 72

Wieżowce na os. Hubala

W 2008 r. rozpoczęto remont budynku hali przy ul. Targowej, w którym prowadzona była działalność handlowa przez prywatnych przedsiębiorców. W zabytkowym budynku wymieniono instalacje, okna, wyremontowano elewację⁶⁶⁹. Po wojnie w obiekcie mieściła się siedziba Ochotniczej Straży Pożarnej.

Pod koniec drugiej dekady samorządu w Polkowicach można obserwować dalszą rozbudowę miasta. W 2008 r. gmina rozpoczęła sprzedaż 75 działek budowlanych w tzw. Nowych Polkowicach, za drogą krajową nr 3 w okolicy Polkowic Dolnych. Na osiedlu PTBS wybudował także bloki mieszkalne⁶⁷⁰. W sumie na tym terenie docelowo przewidziano do zagospodarowania 250 działek o powierzchni 10–15 arów i 50 działek w pobliskiej Suchej Górnej⁶⁷¹.

⁶⁶⁹ Jawa, *Będzie odnowiony*, „Gazeta Lubuska”, 10–11 XI 2008.

⁶⁷⁰ Ech, *Sprzedają Nowe Polkowice*, „Express Lubin–Głogów–Polkowice”, 5 XI 2008.

⁶⁷¹ Kor, *Ponad tysiąc mieszkań*, „Gazeta Lubuska”, 12 VI 2007.

Pierwsi lokatorzy wprowadzili się w czerwcu 2009 r. do nowo wybudowanych bloków na osiedlu Nowe Polkowice. W przyszłości w tej powstającej części miasta ma zamieszkać pięć tysięcy osób⁶⁷². Trzy, z czterech wzniesionych budynków, funkcjonuje w systemie PTBS (60 mieszkań), w jednym lokale są własnościowe. Mieszkania w ramach PTBS zostały przydzielone według gminnej listy rodzin oczekujących na własne lokum. Mieszkańcy nowego osiedla mają jednak trudności związane z brakiem infrastruktury, która jest dopiero planowana, np. nie ma jeszcze wygodnego przejścia przez ruchliwą drogę dwupasmową⁶⁷³. Jego budowa rozpoczęła się w 2012 r. Będzie to kładka usytuowana nad drogą krajową nr 3.

fot. Jan Walczak

Fot. 73

Budowa pierwszych bloków mieszkalnych na os. Nowe Polkowice, rok 2008

W 2009 r. Gmina Polkowice przekazała w formie darowizny działkę pod budowę siedziby starostwa przy ul. Ogrodowej⁶⁷⁴ i rozpoczęła się budo-

⁶⁷² A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 132.

⁶⁷³ Jawa, *80 nowych mieszkań*, „Gazeta Lubuska”, 22 I 2009.

⁶⁷⁴ Uchwała nr XXIV/250/09 z dn. 9.06.2009 r.

wa siedziby władz powiatowych. Starostwo polkowickie będzie mieściło się u zbiegu ulic Młyńskiej i Ogrodowej. Dotychczasowa siedziba znajdująca się w kamienicach nieopodal Rynku należy do gminy i nie spełnia swojej roli ze względu na możliwości lokalowe. Nowy budynek miał być gotowy do końca 2011 r., jednak prace budowlane trwały jeszcze w 2012 r.⁶⁷⁵

foto. archiwum Gminy Polkowice

Fot. 74
Widok na os. Gwarków. Zdjęcie lotnicze

Omawiając zmiany w krajobrazie przestrzennym Polkowic, trzeba także wspomnieć o trwającym od sierpnia do listopada 2010 r. remoncie elewacji zewnętrznej kościoła św. Barbary, znajdującego się w Rynku. Prace objęły wzmacnianie murów, ich osuszenie, a także opracowanie iluminacji⁶⁷⁶.

⁶⁷⁵ Tom, *Wbiją łopatę*, „Express Lubin–Głogów–Polkowice”, 13 I 2007.

⁶⁷⁶ A. Białęcka, *Kościół będzie jak nowy*, „Gazeta Lubuska”, 13 VIII 2010.

W oknach wstawiono 14 nowych witraży, przedstawiających wizerunki m.in. Matki Teresy, Brata Alberta Chmielowskiego, Maksymiliana Kolbego, s. Faustyny Kowalskiej, ks. Jerzego Popiełuszki. Prace finansowała Gmina Polkowice. Była to kontynuacja remontu prowadzonego w 2008 r., w czasie którego odnowiono wnętrze kościoła św. Barbary. Koszty remontu pokrył wówczas KGHM Polska Miedź SA oraz Gmina Polkowice⁶⁷⁷. Dziś dzięki staraniom samorządu i kombinatu świątynia zyskała dawną świetność, podobnie jak zlokalizowany nieopodal Rynku kościół Św. Michała Archanioła.

W 2011 r. rozpoczęto prace nad modernizacją parku miejskiego. Ma się on zmienić w jeszcze bardziej atrakcyjne miejsce wypoczynku dla dorosłych i zabaw dla dzieci. Powstaną tam różnorodne strefy aktywności. Centralnym punktem parku ma być fontanna⁶⁷⁸. W lecie 2012 r. prace trwały. Oddanie do użytku zaplanowano na wiosnę 2013 r.

W 2012 r. dobiegała końca budowa Polkowickiego Centrum Sportu wraz z obiektami lekkoatletycznymi przy ul. 11 Lutego.

Plany obejmowały budowę nowej siedziby Polkowickiego Centrum Animacji na placu przy ul. Targowej, za komendą Straży Miejskiej. Uległy one jednak zmianie w 2012 r. Tam, gdzie miał stanąć ośrodek kultury, zostaną wzniesione bloki mieszkalne. Budowa siedziby PCA została odłożona na przyszłość, a nowa lokalizacja pozostaje jeszcze nieustalona.

4.8. Sprawy komunalne

4.8.1. Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej

W październiku 1992 r. Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej zostało przekształcone w jednoosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością – Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej sp. z o.o. Do jej zadań należało zarządzanie gminnymi zasobami budynków mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej, urządzeniami wodno-kanalizacyjnymi na terenie miasta i gminy oraz gospodarką ciepłowniczą w mieście. Administracji PGM w 1996 r. podlegało 41 budynków mieszkalnych⁶⁷⁹.

⁶⁷⁷ Jawa, *Wygląda teraz dostojniej*, „Gazeta Lubuska”, 17 XII 2008.

⁶⁷⁸ Abi, *Park miejski będzie z oświetloną fontanną*, „Gazeta Lubuska”, 22 III 2010.

⁶⁷⁹ W. Machnicki, dz. cyt., s. 277–278.

W 1992 r. przy ul. Dąbrowskiego powstały dwa nowe obiekty dla administracji PGM, która do jednego z nich przeprowadziła się w październiku tego roku z baraku przy ul. Legnickiej. Pomieszczenia drugiego budynku o charakterze magazynowo-biurowym zostały wydierżawione⁶⁸⁰.

foto. archiwum PGM w Polkowicach

Fot. 75

Siedziba Przedsiębiorstwa Gospodarki Miejskiej w Polkowicach przy ul. Dąbrowskiego

W lipcu 2000 r. Polkowickie Towarzystwo Budownictwa Społecznego przejęło od Przedsiębiorstwa Gospodarki Miejskiej administrację nad 1481 lokalami na terenie miasta i gminy. Pozostałymi budynkami mieszkalnymi w mieście miała zajmować Spółdzielnia Mieszkaniowa „Cuprum”. PGM miało od tej pory odpowiadać się za instalację ziemną i oczyszczanie ścieków w całym mieście⁶⁸¹.

⁶⁸⁰ [Online] [dostęp 16 lipca 2011]. Dostępny w Internecie: http://www.pgm-polkowice.com.pl/mambo/index.php?option=com_content&task=view&id=150

⁶⁸¹ Uła, *Osiedle Hubala idzie do „Centrum*, „Tygodnik Głogowski i Polkowicki”, 23 VI 2000.

We wrześniu 2003 r. zakończyła się modernizacja oczyszczalni ścieków w Polkowicach. Inwestycja kosztowała 24 mln zł. Gmina pokryła 20% kosztów gruntownego remontu, resztę środków pochodziło z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska. Prace trwały dwa i pół roku. Modernizacja była potrzebna, ponieważ oczyszczalnia wykorzystywała stare i kosztowne technologie. Dziś oczyszczalnia obsługuje takie miejscowości jak Polkowice, Sobin, Jędrzychów, Biedrzychową oraz zakłady działające w strefie ekonomicznej⁶⁸².

fot. archiwum PGM w Polkowicach

Fot. 76

Pojazd specjalistyczny MAN TGS Kaiser, należący do PGM Polkowice, służący m.in. do ciśnieniowego czyszczenia kanalizacji

W kwietniu 2005 r. ruszyła budowa gminnego ujęcia wody w Suchej Górnej. Prace zakończyły się w lipcu 2006 r.⁶⁸³ Dotąd miasto i gmina czerpały

⁶⁸² M. Grohman, *Zamiast kar*, „Gazeta Wrocławska”, 26 IX 2003.

⁶⁸³ U. Romaniuk, *Łamią monopol*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 11 IV 2005.

wodę z ujęć KGHM, a dostawcą była lubińska Energetyka KGHM, przez co cena wody w gminie od lat była jedną z najwyższych w regionie. Dziś w Suchej Górnej woda pobierana jest z siedmiu studni z głębokości od 45 do 80 m. Większość inwestycji o wartości 16 mln zł sfinansował Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska. Woda z Suchej Górnej dotarła również do Kaźmierzowa, Żukowa, Guzic, Trzebcza, Moskorzyna.

Obecnie PGM zatrudnia 124 osoby, w tym 45 na stanowiskach administracyjno-biurowych i 79 na stanowiskach robotniczych. Celem Przedsiębiorstwa jest zaspokajanie potrzeb społeczności lokalnej w zakresie świadczonych usług komunalnych, z zachowaniem zasady ekonomiczności działania. Spółka jest właścicielem sieci wodociągowych, kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz systemów ciepłych w Gminie Polkowice. PGM posiada doświadczenie związane z ciepłownictwem, gospodarką odpadami, kanalizacją, wodociągami, jak również rehabilitacją małej architektury i terenów zielonych.

W przedsiębiorstwie znalazły zastosowanie najnowsze technologie w takich dziedzinach jak: wodociągi i kanalizacja, ciepłownictwo, odpady komunalne, budownictwo⁶⁸⁴.

4.8.2. Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej i Komunikacji Miejskiej⁶⁸⁵

Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej i Komunikacji Miejskiej w Polkowicach (PGMiKM) zostało powołane uchwałą Rady Miejskiej w Polkowicach 31 października 2007 r. jako jednostka budżetowa, której przedmiot działania, organizację i zasady gospodarki finansowej określa statut⁶⁸⁶. Od początku swojego funkcjonowania zarządza mieszkaniowym zasobem Gminy Polkowice oraz zasobem nieruchomości, stanowiącym własność samorządu. Koncentruje się również nad realizacją zadań w zakresie lokalnego transportu zbiorowego. Dyrektorem jednostki został Zdzisław Mycan. Na siedzibę Przedsiębiorstwa zajęto pomieszczenia

⁶⁸⁴ [Online] [dostęp 28 kwietnia 2012]. Dostępny w Internecie: http://www.pgm-polkowice.com.pl/mambo/index.php?option=com_content&task=view&id=152

⁶⁸⁵ Opracowano na podst. materiałów udostępnionych przez PGMiKM.

⁶⁸⁶ Uchwała nr X/114/07 z dnia 31.10.2007 r.

w budynkach przy ul. Dąbrowskiego i ul. Małej. W listopadzie 2012 r. PGMiKM przeniosło się do nowego budynku nieopodal stadionu lekkoatletycznego przy ul. 3 Maja. Obecnie zasób mieszkaniowy Gminy Polkowice stanowi 930 lokali mieszkalnych, z czego 547 lokali znajduje się w budynkach w 100% gminnych, pozostałe 383 lokale mieszkalne znajdują się w budynkach wspólnot mieszkaniowych. Budynki gminne stanowi 11 obiektów, które zlokalizowane są w mieście (8 budynków), jak i na terenie gminy (3 budynki).

Od początku działalności zasób nieruchomości będących w bezpośrednim gospodarowaniu przedsiębiorstwa stanowiły także budynki świetlic wiejskich położonych na terenie gminy, budynek dworca PKS przy ul. Młyńskiej w Polkowicach oraz hala targowa. W 2009 r. powierzono jednostce zarządzanie targowiskiem miejskim. Do 30 listopada 2010 r. przedsiębiorstwo zawiadywało też Hotelem „Polkowice”, który wydzierżawiono stowarzyszeniu Miejski Klub Sportowy Polkowice.

Od 2010 r. PGMiKM prowadzi kompleksową obsługę obiektów sportowych. Na mocy kolejnych zarządzeń burmistrza przedsiębiorstwo otrzymało w swoje administrowanie w 2010 r. obiekt sportowo-rekreacyjny „Orlik 2012” i stadion lekkoatletyczny przy ul. 11 Lutego, korty tenisowe (2011 r.) oraz baseny zewnętrzne (2012 r.). Przedsiębiorstwo świadczy usługi komunikacji publicznej na terenie gminy. Pierwsze dwa autobusy wyjechały na drogi Polkowic we wrześniu 2008 r., obsługując dwie linie. W 2011 r. powiększono tabor o zakup kolejnego autobusu. W konsekwencji pojawiły się realne możliwości opracowania nowego przebiegu tras obejmujących całe miasto, a także zorganizowania przewozów poza jego granice, obejmujących teren najbliższych miejscowości gminnych.

4.8.3. Polkowickie Towarzystwo Budownictwa Społecznego

22 czerwca 1992 r. Rada Miejska podjęła decyzję o utworzeniu gminnej spółki z o. o., która miałaby być odpowiedzialna za realizację budownictwa komercyjnego. Spółka nosiła nazwę Polkowickie Budownictwo Mieszkalniowe sp. z o.o., zaś w 1998 r. przekształciła się w Polkowickie Towarzystwo Budownictwa Społecznego⁶⁸⁷. Pod tą nazwą funkcjonuje do dzisiaj. W ciągu pierwszej dekady swego istnienia, do 2003 r. wybudowała 600 mieszkań.

⁶⁸⁷ Uchwała nr XXIX/180/92 z dn. 22.06.1992 r.

PTBS zarządzał też 30 wspólnotami i mieszkaniami komunalnymi należącymi do gminy⁶⁸⁸. Jak dowiadujemy się ze strony internetowej – w 2012 r., blisko 20 lat po utworzeniu spółki, efektem jej dotychczasowej działalności jest wybudowanie na terenie Polkowic: 935 mieszkań, 58 lokali usługowych i użyteczności publicznej, kompleksowej infrastruktury⁶⁸⁹.

Poniżej zaprezentowane zostały dokonania PTBS:

1994 r. – 23 domy w zabudowie szeregowej, w technologii tradycyjnej, w tym 8 domków jednorodzinnych i 15 domków dwurodzinnych. Łącznie wybudowano 38 mieszkań w rejonie ul. Piotra Skargi na os. Polanka II.

foto. Jan Walczak

Fot. 77

Budynek mieszkalny wybudowany przez Polkowickie Towarzystwo Budownictwa Społecznego przy ul. Ogrodowej

1995 r. – 6 domków jednorodzinnych w zabudowie szeregowej, w technologii szkielet drewniany „kanadyjski” przy ul. Małkowskiego na Osiedlu Młodych.

⁶⁸⁸ Mg. *Urodziny PTBS*, „Gazeta Wrocławska” 25 IX 2003.

⁶⁸⁹ [Online] [dostęp 14 maja 2011]. Dostępny w Internecie: <http://ptbs.com.pl/2,o-firmie.html>

1993–1998 – 7 budynków wielorodzinnych, wykonanych w technologii tradycyjnej na os. Centrum, 2 kamienice mieszkalno-usługowe w kwartale południowym Starówki. W rekordowo krótkim czasie (3 miesiące) oddano do użytku pomieszczenia kamienicy na potrzeby „eksperymentalnego powiatu”, czyli Polkowickiej Miejskiej Strefy Usług Publicznych, ul. Górna (obecnie siedziba Starostwa Powiatowego). Przebudowa infrastruktury technicznej: podziemnej (instalacje) i nadziemnej (drogi, chodniki, parkingi itp.) w obrębie pierścienia Starówki na obszarze ok. 20 ha.

1998–2008 – 4 budynki wielorodzinne, w technologii tradycyjnej na os. Centrum, 4 budynki wielorodzinne przy ul. Górnej, ul. Gdańskiej i pl. Piastów, ul. Ogrodowej.

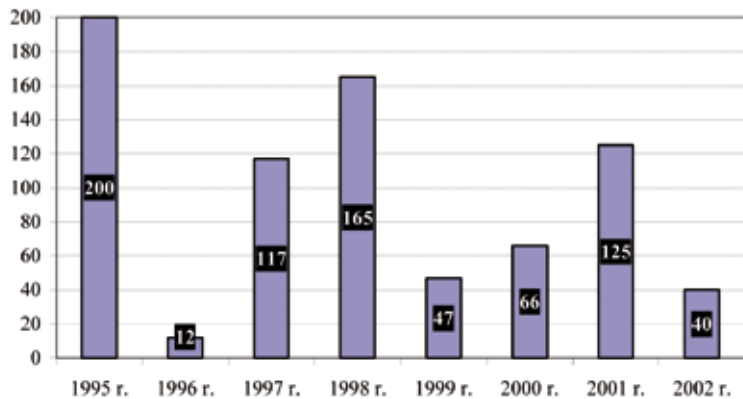
2009 r. – 4 budynki wielorodzinne, w technologii tradycyjnej na os. Nowe Polkowice, ul. Borówkowa.

2010 r. – budynek wielorodzinny, w technologii tradycyjnej na os. Nowe Polkowice, ul. Borówkowa.

W planach przewidziana jest realizacja budynków mieszkaniowych przy ul. Jana Pawła II w Polkowicach, w których powstanie 211 nowych mieszkań⁶⁹⁰.

Wyk. 1

Liczba mieszkań oddanych do użytku w latach 1995–2002

Źródło: *Plan rozwoju lokalnego Gminy Polkowice na lata 2004–2006 i 2007–2013, Polkowice, listopad 2004, s. 25.*

⁶⁹⁰ Na podst. [online] [dostęp 12 grudnia 2011]. Dostępny w Internecie: <http://ptbs.com.pl/1,osiagniecia.html>

4.9. Bezpieczeństwo i zagrożenia

4.9.1. Policja

Na mocy ustawy Sejmu RP w kwietniu 1990 r. rozwiązano Milicję Obywatelską, a w jej miejsce powołano Policję. Nie była to jednak tylko zmiana nazwy i oznaczenia stopni na pagonach mundurów. Podstawowym celem stało się teraz stworzenie modelu Policji nie tylko sprawnej, ale przede wszystkim przyjaznej ludziom i cieszącej się zaufaniem społecznym⁶⁹¹.

W tym czasie w Polkowicach, według danych przytoczonych przez „Gazetę Polkowicką”, w mieście nie żyło się ani bezpiecznie, ani spokojnie. Krzysztof Grzegorski pisał, że w ciągu tylko pierwszych dziewięciu miesięcy 1990 r. przestępczość wzrosła aż o 70 proc. w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego. Policja natomiast narzekała na warunki lokalowe, bytowe, kadrowe i braki w wyposażeniu⁶⁹².

O skali trudności świadczy fakt, iż w 1991 r., na apel polkowickiego komisariatu o pomoc, firma „Zakmat” odpowiedziała pożyczaniem maszyny do pisania, a spółdzielnia mieszkaniowa „Cuprum” podarowała meble biurowe. Związek Zawodowy Policjantów podał na łamach „Gazety Polkowickiej” numer konta, na które można było dokonywać wpłat⁶⁹³. Pod koniec 1991 r. w tym samym czasopiśmie Tadeusz Wika zwracał uwagę na wysoki odsetek przestępstw popełnianych przez nieletnich sprawców. W ciągu ośmiu miesięcy dokonano ich w Polkowicach 430, z czego 165 popełnili nieletni. Najmłodszy, którzy dokonali włamań mieli 9, 10 i 11 lat:

„Trzech nieletnich włamało się do baraku przy drodze nr 3. Za pomocą pręta oderwali płytę i po wejściu do środka skradli skrzynkę wody sodowej, nożyce do cięcia blachy oraz szufelkę do węgla”⁶⁹⁴.

W 1992 r. komisariat Policji został przeniesiony z ul. Lipowej do pomieszczeń po hotelu robotniczym przy ul. Legnickiej. Swoim zasięgiem obejmował w tym czasie miasto i Gminę Polkowice, podlegając Komendzie

⁶⁹¹ [Online] [dostęp 19 października 2011]. Zob. np. http://www.warminsko-mazurska.policja.gov.pl/kpp_bartoszyce/index.php?id_category=65

⁶⁹² K. Grzegorski, *Kłopoty Policji*, rozmowa z komendantem Policji w Polkowicach Z. Pawłozkiem, „GP” 11.09, nr 2.

⁶⁹³ K. Grzegorski, *O kłopotach Policji raz jeszcze*, „Gazeta Polkowicka”, 03.91, nr 3/6.

⁶⁹⁴ T. Wika, *Gangi polkowickich małolatów*, „Gazeta Polkowicka”, nr 15, 12.1991.

Rejonowej Policji w Lubinie⁶⁹⁵. W momencie utworzenia Powiatu Polkowickiego w 1999 r. w mieście powstała Powiatowa Komenda Policji z siedzibą przy ul. Legnickiej. Jej pierwszym komendantem został nadkom. Józef Fujnicki (1996–1999), następnie zastąpił go na tym stanowisku nadkom. Witold Trzmielewski (1999 – do dziś). Komendzie podlegają Komisariat Policji w Chocianowie, Posterunek Policji w Przemkowie, Rewiry Dzielnicowych w Gaworzycach, Radwanicach i Grębolicach⁶⁹⁶.

Obecnie sytuacja polkowickiej Policji w niczym nie przypomina tej z początku lat dziewięćdziesiątych. Dowodem na to może być wysoka lokata polkowickiego samorządu w konkursie „Bezpieczna gmina”, zorganizowanego w 2003 r. przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Gmina Polkowice wraz z Gminą Niepołomice zajęły wówczas *ex aequo* pierwsze miejsce. Dziś funkcjonariusze są dobrze wyposażeni i pracują, korzystając z nowoczesnego sprzętu. Siedziba Policji w dalszym ciągu mieści się przy ul. Legnickiej, jednak przez kolejne lata poddawana była unowocześnieniom i modernizacjom, m.in. w 2001 r. i 2008 r. Zarówno Gmina Polkowice, jak i Powiat Polkowicki regularnie dotują komendę i troszczą się o zapewnienie stróżom porządku warunków do sprawnego i skutecznego wykonywania zadań. Dla przedstawienia wkładu Gminy Polkowice w ostatnich latach w budowanie bezpiecznego miasta warto przytoczyć listę najważniejszych dotacji z ostatniego dziesięciolecia:

- ▶ czerwiec 2000 – 250 tys. zł na modernizację pomieszczeń komendy i siedem dodatkowych etatów dzielnicowych;
- ▶ listopad 2000 – 125 tys. zł na wyposażenie stanowisk dzielnicowych, paliwo, nagrody dla policjantów;
- ▶ marzec 2001 – 400 tys. zł na monitoring Polkowic, dokończenie remontu jednostki, nagrody, paliwo, wydatki bieżące. Monitoring miasta został uruchomiony w listopadzie 2001 r.;
- ▶ październik 2001 – ponad 23 tys. zł na utworzenie trzech punktów dzielnicowych;
- ▶ wrzesień 2008 – 15 tys. zł na zakup i montaż wideorejestratora w nieoznakowanym wozie policyjnym marki Opel Vectra;
- ▶ 2008 – łącznie 120 tys. zł na doskonalenie Systemu Zarządzania Jakością ISO, dodatkowe służby prewencyjne, nagrody dla policjantów;

⁶⁹⁵ W. Machnicki, dz. cyt., 180–181.

⁶⁹⁶ [Online] [dostęp 11 listopada 2011]. Dostępny w Internecie: www.polkowice.policja.gov.pl/www/index.cgi?numer=3&menu=0

- ▶ Styczeń 2009 – 140 tys. zł na doskonalenie Systemu Zarządzania Jakością ISO, dodatkowe służby prewencyjne, nagrody dla policjantów;
- ▶ 2010 – 103 tys. zł na dodatkowe służby prewencyjne.

W marcu 2000 r. przy KPP w Polkowicach powołano Nietetatową Grupę Realizacyjną, zdolną do szybkiego podejmowania niebezpiecznych interwencji i udziału w działaniach organizowanych przez jednostki Policji. W skład grupy wchodzi policjanci posiadający specjalne przeszkolenie. W czerwcu 2000 r. Volkswagen Motor Polska przekazał polkowickiej policji samochód osobowy marki Volkswagen Passat. Od lipca 2007 r. w komendzie wdrożono System Zarządzania Jakością zgodny z normą PN:EN 9001:2001.

Jednoślady dla Policji

O dwa motocykle BMW i hondę wzbogaciła się w ostatnich latach polkowicka komenda Policji. Pierwszy przekazała Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu w 2009 r., drugi zakupiła Gmina Polkowice w 2010 r. Motocykle są wykorzystywane do patrolowania dróg krajowych⁶⁹⁷.

W grudniu 2008 r. otwarto nowe stanowisko kierowania oraz punkt recepcyjny komendy. 31 lipca 2009 r. obchody Święta Policji miały szczególny charakter, ponieważ Komenda Powiatowa Policji obchodziła jubileusz 10-lecia powstania⁶⁹⁸.

4.9.2. Straż Miejska

Od 1991 r. w działaniach zmierzających ku poprawie bezpieczeństwa w mieście Policję wspiera Straż Miejska, powołana na podstawie zarządzenia burmistrza Polkowic z 11 maja 1991 r.⁶⁹⁹ W latach 1991–1995 składała się z 21–23 strażników wyposażonych w pałki gazowe, miotacze gazowe, broń, kajdanki, prowadnice oraz dysponowała dwoma samochodami marki Peugeot⁷⁰⁰. Komenda Straży Miejskiej znajduje się przy ul. Targowej. Zadaniem strażników jest egzekwowanie przestrzegania porządku publicznego mia-

⁶⁹⁷ Don, *Patrolują drogi na dwóch motocyklach*, „Gazeta Lubuska”, 7 IV 2010.

⁶⁹⁸ Zob. również *Informator dla kandydatów do służby w komendzie Powiatowej Policji w Polkowicach*.

⁶⁹⁹ *Ogłoszenie o naborze*, „Gazeta Polkowicka”, marzec 1991, nr 3/6.

⁷⁰⁰ HP, *Straż miejska*, „Gazeta Polkowicka”, nr 11/12, VIII–IX 1991.

sta⁷⁰¹. Zasięg działalności Straży Miejskiej obejmuje teren miasta i Gminy Polkowice, w tym miejscowości: Biedzychowa, Dąbrowa, Guzice, Jędrzychów, Kaźmierzów, Komorniki, Moskorzyn, Nowa Wieś Lubińska, Pieszkowice, Sobin, Sucha Górna, Tarnówek, Trzebcz, Żelazny Most i Żuków⁷⁰². W latach 1999–2000 polkowicka Straż Miejska została wyposażona w nowe samochody, które służyły w codziennej pracy. Na stanie znalazły się osobowe opel astra i omega astra oraz dwa ciężarowo-osobowe renault kangoo.

Czworonogi z czipem

30 listopada 2007 r. zapadła decyzja o elektronicznym znakowaniu psów na terenie gminy. Polegało ono na wszczepieniu psu metodą iniekcji podskórnej elektronicznego miniaturowego nadajnika kodu (mikroczipu) z odpowiadającym mu numerem identyfikacyjnym⁷⁰³. Chip zawiera numer identyfikacyjny, którego dane zgromadzone są w gminnej bazie informacji o czworonogach. Wszczepianiem nośników zajmowali się polkowiccy weterynarze. Mankamentem tego, godnego pochwały przedsięwzięcia, jest jednak brak ogólnopolskiej bazy danych o oznakowanych w ten sposób psach⁷⁰⁴.

fot. Jan Walczak

Fot. 78

Polkowicki strażnik miejski przeprowadza dzieci idące do szkoły

⁷⁰¹ W. Machnicki, dz. cyt., 183–184.

⁷⁰² [Online], [dostęp 11 listopada 2011]. Dostępny w Internecie: www.ksm.polkowice.pl

⁷⁰³ Uchwała nr XI/121/07 z dn. 30.11.2007 r.

⁷⁰⁴ J. Walczak, *Na wycieczce są zbędne*, „Gazeta Lubuska”, 30 XII 2008.

Pośród wielu zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku w mieście warto wymienić troskę o bezpieczną drogę do szkoły najmłodszych polkowiczian. Od 1 września 1999 r. strażnicy miejscy pracują też w ramach tzw. patroli szkolnych. Jest to służba strażników pozwalająca na zapewnienie porządku i bezpieczeństwa w polkowickich szkołach: w Zespole Szkół – 2 strażników stałych, w Gimnazjum nr 1 – 2 strażników stałych, w Gimnazjum nr 2 – 2 strażników stałych. Łącznie sześciu strażników oddelegowanych jest do pracy w szkołach, jedynie na czas ferii i wakacji odbywają on służbę na terenie miasta. W sierpniu 2000 r. po raz pierwszy na ulice miasta wyjechali funkcjonariusze patrolujący na rowerach. Rok później, w 2001 r., nowym komendantem Straży Miejskiej został Mirosław Sienkiewicz, który funkcję sprawuje do dziś. Od 2007 r. na stanie strażników znajdują się dwa renault trafic oraz dwa auta osobowe peugot 407 i peugot 607. Pojazdy służbowe zostały w lipcu 2008 r. wyposażone w defibrylatory.

W listopadzie 2008 r. komenda zyskała swoją maskotkę, Inspektora Kruka, który pozwala na łatwiejsze przekazywanie informacji dotyczących bezpieczeństwa najmłodszym. Od stycznia 2009 r. na ulice wyruszył patrol ekologiczny. Składa się ze strażników, którzy przeszli specjalistyczne przeszkolenie w zakresie ochrony środowiska naturalnego na terenie miasta i Gminy Polkowice. W ostatnich latach komenda zatrudniała 40 strażników i taki stan utrzymuje się do chwili obecnej. Strażnicy miejscy z Polkowic dysponują także fotoradarem i są wyposażeni w paralizatory. Poprawie bezpieczeństwa ma służyć także zainstalowanie monitoringu na terenie targowiska miejskiego przy ul. Targowej (od marca 2010 r.).

4.9.3. Państwowa Straż Pożarna i Pogotowie Ratunkowe – Centrum Powiadamiania Ratunkowego

Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwają służby w ramach Centrum Powiadamiania Ratunkowego (CPR), zlokalizowanego przy ul. Polnej 3. W ramach tej jednostki wspólnie dyżurują pracownicy Pogotowia Ratunkowego oraz Państwowej Straży Pożarnej. Centrum zostało utworzone 1 października 2003 r., a od stycznia 2004 r. działa w siedzibie przy ul. Polnej. Dzwoniąc pod numery ratunkowe, potrzebujący pomocy alarmują od razu obie służby ratunkowe – Pogotowie i Straż Pożarną. Jeśli zaszłaby potrzeba dyspozytor CPR kontaktuje się z Policją. Do dyspozycji CPR są

całodobowo dwie karetki. Od początku 2004 r., w związku z przeniesieniem siedziby pogotowia z ul. B. Kominka na ul. Polną, w Polkowskim Centrum Usług Zdrowotnych uruchomiono całodobową opiekę ambulatoryjną⁷⁰⁵.

Karetką od gminy

W wrześniu 2010 r. odbyło się uroczyste przekazanie bogato wyposażonej w sprzęt specjalistyczny karetki pogotowia marki Mercedes, zakupionej z dotacji Gminy Polkowice. Część wyposażenia specjalistycznego pojazdu sfinansował Powiat Polkowicki⁷⁰⁶.

Teren działania Centrum Powiadamiania Ratunkowego to cały Powiat Polkowicki, w skład którego wchodzi sześć gmin: Chocianów, Gaworzyce, Grębocice, Polkowice, Przemków i Radwanice. Na terenie powiatu działa również osiem jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych⁷⁰⁷.

fot. Jan Walczak

Fot. 79

Polkowiccy strażacy podczas pokazu nowoczesnego sprzętu do ratownictwa drogowego

⁷⁰⁵ A. Osadczuk, *Nowe stare pogotowie*, „GP”, 2004, nr 1.

⁷⁰⁶ Tom, *Ambulans wysokiej klasy*, „Express Lubin–Głogów–Polkowice”, 22 IX 2010.

⁷⁰⁷ [Online], [dostęp 11 listopada 2011]. Dostępny w Internecie: www.112polkowice.pl/informacje.html

Jednostkę Ratowniczo-Gaśniczą Państwowej Straży Pożarnej w Polkowicach powołano 1 stycznia 1993 r. w wyniku likwidacji zawodowych straży pożarnych na terenie Zakładów Górniczych „Rudna” i „Polkowice”, które dotychczas chroniły w tym zakresie miasto. Nowa straż w 1993 r. stacjonowała w obiektach straży kopalnianej w ZG „Rudna”, korzystała też ze sprzętu po poprzednikach. W straży pracowało 5–6 pracowników. Budowę siedziby Centrum Powiadamiania Ratunkowego rozpoczęto w 1996 r. Inwestycję zakończono w 1998 r.⁷⁰⁸

Polkowiccy strażacy na początku 2009 r. „wzbogacili się” o osobową škodę octavię i nowy wóz gaśniczy mercedes unimog. Samochód wart 900 tys. zł został zakupiony ze środków gmin Polkowice, Przemków, Wojewódzkiego Funduszu Gospodarki Wodnej oraz polkowickiego starostwa. Poza nim nowymi pojazdami polkowicka jednostka dysponuje dwoma średnimi wozami bojowymi iveco i mercedesem oraz wozem ciężkim marki Jelcz⁷⁰⁹.

for. Jan Walczak

Fot. 80

Mercedes unimog jeden z pojazdów specjalistycznych należących do Państwowej Straży Pożarnej w Polkowicach

⁷⁰⁸ W. Machnicki, dz. cyt., s. 182–183.

⁷⁰⁹ Jawa, *Zadowolenie ogniowy*, „Gazeta Lubuska”, 5 I 2009.

4.9.4. Zagrożenia

Tematem, który budził troskę samorządowców, począwszy od I kadencji, było także bezpieczeństwo Polkowic i zarządzenie tąpnięciom górniczym, które od lat nękały mieszkańców. Wstrząsy górnicze powodują nieodwracalne szkody w strukturze terenu i budynków. Pod koniec 1990 r. tzw. filar ochronny miasta, czyli złoża rud miedzi bezpośrednio pod Polkowicami, został wybrany w 51%. Okres eksploatacji był przewidziany do 2015 r.⁷¹⁰ W związku z tym zarząd miasta i gminy podpisał porozumienie z Zakładami Górniczymi „Rudna”, w którym zobowiązały się one do podjęcia działań, wybiegających znacząco poza prawo górnicze, np. udział w kosztach zbrojenia terenu, odtwarzanie kwartału wschodniego Rynku, pokrycie całkowitego kosztu rekonstrukcji pierzei zachodniej i południowej Rynku, czy dostarczanie wody dla miasta po cenie niższej niż średnia wojewódzka⁷¹¹.

Pod koniec 1999 r. przypadła wyjątkowa aktywność sejsmiczna górotworu. W okresie od 13 listopada do 4 grudnia oraz w Sylwestra, miasto nawiedziły szczególnie silne tąpnięcia. Okręgowy Urząd Górniczy zlecił zbadanie sytuacji w filarze ochronnym Polkowic. Urząd Gminy zdecydował się na zakup akcelerometrów, urządzeń do pomiaru drgań, które zostały zamontowane w 2000 r.⁷¹²

Do jednego z najsilniejszych tąpnięć w historii Polkowic doszło 20 lutego 2002 r. Wstrząs miał siłę 1,5x10 do potęgi 10 dżuła, czyli tzw. dziewiątki. Był odczuwalny nie tylko w Polkowicach, ale i w Głogowie i Lubinie. Mieszkańcy wspominają, że „meble się przewracały, słychać było dźwięk tłuczonego szkła (...), ludzie wybiegali z budynków w przerażeniu”. Niektórzy w panice opuścili swoje domy. Na klatkach schodowych i w mieszkaniach potworzyły się rysy od pęknięć⁷¹³. Władze KGHM podjęły się naprawy wszystkich powstałych szkód oraz zapewnienia opieki psychologicznej poszkodowanym⁷¹⁴.

⁷¹⁰ Protokół z posiedzenia RM nr VI z dn. 12.12.1990 r.

⁷¹¹ Protokół z posiedzenia nr XIV RM przed nr z dn. 9.04.1991 r.

⁷¹² MB, *Dlaczego trzęsie Polkowicami?* „Słowo Polskie”, 3 III 2000.

⁷¹³ A. Białęcka, *Wstrząs*, „Gazeta Lubuska”, 21 II 2002; M. Bożyńska, *Zatrzęsło miastem*, „Słowo Polskie”, 21 II 2002.

⁷¹⁴ A. Białęcka, *Obraz po wstrząsie*, „Gazeta Lubuska”, 22 II 2002.

Po tym wyjątkowo silnym wstrząsie władze KGHM zapewniały, że polkowiczanie są bezpieczni, a sytuacja znajduje się pod kontrolą⁷¹⁵, jednak taka deklaracja nie uspokoiła wszystkich. Gmina prowadziła regularny monitoring drgań i odchyień budynków i włączała się w dyskusję, dotyczącą terenu wydobywania. Burmistrz oczekiwał bliższej współpracy z KGHM i dopuszczenia gminnych ekspertów do wyników badań i analiz bezpieczeństwa prowadzonych przez kombinat. Do kolejnych wstrząsów górniczych, po bardzo silnym lutowym tąpnięciu, w 2002 r. dochodziło 30 lipca i 10 sierpnia, w 2003 r. 29 marca, w 2004 r. 27 stycznia, 16 maja, 20 czerwca, 2 września, 6 listopada, w 2005 r. 7 stycznia, i 10 stycznia⁷¹⁶. Tąpnięcia o nieco mniejszej sile niż to w 2002 r. zdarzały się również przez kolejne lata. Polkowiczanie byli takim stanem sytuacji zmęczeni. W 2010 r. władze KGHM poinformowały, że kończą wydobywanie złóż rud miedzi w obszarze bezpośrednio przyległym do filara ochronnego miasta. Pod Polkowicami znajdują się jednak największe złoża rud miedzi w całym Zagłębiu, ale ze względów bezpieczeństwa wydobywanie nie jest wskazane. Mieszkańcy odczuwają regularnie skutki wydobywania. Jak obliczono, przez cały okres eksploatacji teren pod ratuszem obniżył się o około dwa metry. Konieczne są regularne wzmocnienia budynków remontowanych, jak i tych nowo powstających⁷¹⁷.

Innym zagrożeniem, którego obawiają się nie tylko mieszkańcy Polkowic, ale i całej gminy, jest zbiornik Żelazny Most o powierzchni 1394 ha, znajdujący się na terenie trzech gmin: Grębocice, Polkowice i Rudna (lubiński). Jest głęboki na 2,5 m, mieści 10,3 mln m³ wody i 342,2 mln m³ odpadów poftotacyjnych, czyli zmielonej skały, powstającej po obróbce rudy miedzi z kopalń „Lubin”, „Polkowice-Sieroszowice” oraz „Rudna”. Władze KGHM przekonują mieszkańców, że zagrożenia w związku z istnieniem tego zbiornika nie istnieją. Dyskusję z zaniepokojonymi obywatelami przeprowadzono jednak dopiero po ukazaniu się w 2004 r. w prasie informacji, że jedna z okolicznych miejscowości, w przypadku awarii i przerwania wałów o wysokości 20–45 m, w ciągu kwadransa zostałaby zalana dwumetrową falą⁷¹⁸.

⁷¹⁵ M. Grohman, *Pod kontrolą?*, „Gazeta Wrocławska”, 23–24 II 2002; M. Bożyńska, *Rabują czy eksploatują*, „Słowo Polskie”, 26 II 2002.

⁷¹⁶ U. Romaniuk, *Niebezpieczne ósemki*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 25 I 2005.

⁷¹⁷ U. Romaniuk, *Opuszczają filar*, „Gazeta Wrocławska”, 12 I 2010.

⁷¹⁸ U. Romaniuk, *Zdążyć przed katastrofą*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 7 II 2005; U. Romaniuk, *Przełamane lody*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 3 VIII 2005.

4.10. Komunikacja i transport

Pomysł uruchomienia kolejowego transportu osobowego ożył w ostatnich latach. 15 marca 2007 r. odbył się próbny przejazd szynobusu na trasie Polkowice-Lubin.

Obecnie władze miasta zastanawiają się nad uruchomieniem stałego połączenia kolejowego. Infrastrukturą szynową w okolicach Polkowic zarządza miedziowa spółka Pol-Miedź Trans. Dotąd jednak nie podjęto wiążących decyzji w tej sprawie⁷¹⁹.

Zakochani w pociągach

Pomimo, że z polkowickiego dworca kolejowego od lat nie odjeżdżają pociągi, sympatyków kolejnictwa w Polkowicach nie brakuje. W Szkole Podstawowej nr 1 pod kierunkiem nauczyciela Marcina Zarzyckiego działa Klub Miłośników Kolei. Z jego inicjatywy organizowany jest także międzywojewódzki konkurs „Dolnośląska kolej dawniej i dziś”.

Na konkurs w 2009 r. nadesłano 250 prac z województw dolnośląskiego oraz lubuskiego. Były one oceniane w trzech kategoriach – prace fotograficzne, historyczno-literackie oraz prezentacje multimedialne⁷²⁰.

Mimo braku połączenia kolejowego mieszkańcy gminy nie mogą narzekać na sieć połączeń zapewnianych przez transport autobusowy. Na początku lat dziewięćdziesiątych dworzec został wydzierżawiony PKS w Lubinie, jednak z powodu wysokich kosztów utrzymania zdecydowano o jego zamknięciu w 1995 r.⁷²¹

W 2006 r. przeprowadzono rozbiórkę obiektu. W jego miejscu stanął supermarket wraz z parkingiem. Zamiast kosztownej w utrzymaniu hali dworca powstała mniejsza poczekalnia oraz nowe stanowiska do odjazdów autobusów wraz z placem manewrowym⁷²².

⁷¹⁹ Kor, *Próba generalna*, „Gazeta Lubuska”, 16 III 2007.

⁷²⁰ K. Kaptur, *Bo w pociągach jest magia*, 28 IV 2009, [online] [13 maja 2011]. Dostępny w Internecie: <http://www.gazetalubuska.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20090428/POWIAT19/241547097>

⁷²¹ W. Machnicki, dz. cyt., 247–248.

⁷²² Ulk, *Znika polkowicki dworzec*, „Słowo Polskie–Gazeta Wrocławska”, 21 VIII 2006.

Fot. 81

Dwupasmowa droga krajowa nr 3 biegnąca przez Polkowice

Zasadniczym szlakiem komunikacyjnym przebiegającym przez Polkowice jest droga krajowa nr 3 (E-65), wybudowana w latach siedemdziesiątych, będąca obwodnica miasta. W marcu 2005 r. media doniosły, że rozpocznie się budowa planowanej od lat drogi ekspresowej S3. Zgodnie z początkowymi planami budowa drogi miała się zaczynać w Świnoujściu i kończyć w okolicach Legnicy przy autostradzie A4⁷²³. Trasa miałaby przebiegać przez dolnośląskie specjalne strefy ekonomiczne, co przyspieszyłoby znacząco transport do granicy. Planowano, że budowa drogi ruszy najpóźniej do 2007 r. i miała być ukończona do 2011 r. Niestety, tak się nie stało. W 2011 r. inwestycję odłożono w czasie⁷²⁴.

Nie zmienia to faktu, że obecnie miasto jest położone przy jednym z najważniejszych szlaków drogowych na Dolnym Śląsku. Ruchliwa dro-

⁷²³ P. Krażewski, *Coraz bliżej miasta*, „Konkrety”, 16 II 2005.

⁷²⁴ M. Kokot, *Przełom na drodze*, „Gazeta Wyborcza – Wrocław”, 11 III 2005

ga łączy kopalnie KGHM Polska Miedź SA położone na terenie Gminy Polkowice oraz w Lubinie, co wiąże się ze sprawnym transportem pracowników kombinatu z miast Zagłębia Miedziowego do zakładów pracy. Jednocześnie droga należy do miejsc, którym szczególną uwagę poświęca polkowicka Policja ze względu na wysokie natężenie różnorodnych zdarzeń drogowych.

Z rozwojem miasta po obu stronach drugi dwupasmowej rośnie zagrożenie dla mieszkańców, bowiem obie części miasta nie są połączone wystarczającą ilością przejść dla pieszych. Dlatego Gmina Polkowice podjęła się zadania wybudowania pozbawionego barier architektonicznych mostu nad drogą krajową nr 3, który połączy dotychczasową część Polkowic z budowanymi tzw. Nowymi Polkowicami.

Od kwietnia do lipca 2010 r. zbudowano także ekrany dźwiękochłonne, chroniące miasto przed hałasem dobiegającymi z drogi krajowej⁷²⁵. Są one szczególnie ważne dla właścicieli polkowickich ogrodów działkowych znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie ruchliwej dwupasmówki. W ostatnich latach znacznej poprawie uległ stan dróg na terenie Polkowic, powstały też nowe urządzenia infrastruktury drogowej oraz nowe oznakowanie.

W 2007 r. w Polkowicach zbudowano pierwsze rondo na skrzyżowaniu ulic Kominka i 3 Maja⁷²⁶. W kolejnych latach wybudowano trzy następne – na skrzyżowaniach ulic Dąbrowskiego i Kolejowej oraz 3 Maja i Dąbrowskiego⁷²⁷. To ostatnie nazwano rondem Polskiej Niezapominajki. Był to pomysł uczniów polkowickich szkół⁷²⁸. We wrześniu 2012 r. oddano do użytku rondo na skrzyżowaniu ulic Głogowskiej i kard. B. Kominka.

W 2010 r. przeprowadzono przebudowę ul. Młyńskiej, jednej z najważniejszych ulic w mieście, przy której znajduje się Aquapark i Aqua Hotel, a także wjazd na dworzec autobusowy oraz do restauracji McDonald`^s⁷²⁹. Poruszając temat transportu, należy koniecznie wspomnieć, że na początku listopada 2008 r. uruchomiona została pierwsza w historii Polkowic komunikacja miejska.

⁷²⁵ Tom, *Dość hałasu*, „Ekspress Lubin–Głogów–Polkowice”, 21 III 2010.

⁷²⁶ Kor, *W planach jeszcze dwa*, „Gazeta Lubuska”, 25 VI 2007.

⁷²⁷ Jawa, *Polkowice w obiektywie*, „Gazeta Lubuska”, 14, 15 VIII 2007.

⁷²⁸ Tom, *Rondo Niezapominajki*, „Ekspress Lubin–Głogów–Polkowice”, 15 VIII 2007.

⁷²⁹ Abi, *Ruszyła przebudowa ważnej ulicy*, „Gazeta Lubuska”, 17 IX 2010.

W praktyce po mieście kursy rozpoczęły dwa autobusy (każdy po 30 miejsc), którymi administruje Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej i Komunikacji Miejskiej. Autobusy linii nr 1 i linii nr 2 kursują od godz. 5.00 rano do godz. 22.00⁷³⁰. Radni podjęli decyzję o wysokości cen za usługi przewozowe środkami lokalnego transportu zbiorowego oraz uprawnień do ulg i przejazdów bezpłatnych⁷³¹. W 2011 r. gmina dokonała zakupu trzeciego autobusu marki Solaris Urbino z systemem monitoringu, mogącego zabrać ponad 60 pasażerów.

Z danych Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej i Komunikacji Miejskiej wynika, że w 2010 r. polkowickie autobusy przewiozły 78 tys. pasażerów, a w 2011 r. – 100 tys.⁷³².

Bolączką polkowickich kierowców w ciągu minionych 20 lat jest brak miejsc parkingowych. Problem ten narasta wraz z lawinowo rosnącą liczbą pojazdów osobowych. Szczególnie uciążliwy jest brak miejsc postojowych przy ul. Ociosowej, Wołodyjowskiego i Kmicica⁷³³.

Władze miasta rozpoczęły w ostatnim czasie starania o budowę kolejnych parkingów.

4.11. Sport i rekreacja

4.11.1. Instytucje koordynujące 1990–2010: Ośrodek Sportu i Rekreacji; Polkowicki Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji; Polkowickie Centrum Animacji

Ośrodek Sportu i Rekreacji (OSiR) powstał w Polkowicach w 1985 r. W 1992 r. objął teren Gminy Polkowice. W jego pieczy znajdował się zespół basenów kąpielowych, pawilon socjalny przy ul. 3 Maja oraz korty tenisowe przy ul. 11 Lutego oddane do użytku pod koniec lat osiemdziesiątych.

W 1992 r. przy ul. 11 Lutego powstało duże wielofunkcyjne boisko, a także cztery małe boiska do piłki nożnej, boisko do koszykówki i bieżnia lekko-

⁷³⁰ J. Walczak, *Komunikacja miejska już od 1 listopada*, „Gazeta Lubuska”, 31 VIII 2007.

⁷³¹ Uchwała nr XIX/211/08 z dn. 15.03.2008 r.

⁷³² K. Kaptur, *Nowy autobus już w Polkowicach*, [online] [dostęp 17 maja 2011]. Dostępny w Internecie: <http://www.polkowice.pl/news/2438/dap.pdf>

⁷³³ Jawa, *Opozycja podsumowuje*, „Gazeta Lubuska”, 13 XI 2008.

atletyczna. Rok później przy ul. 3 Maja otwarto siłownię, ukończono też budowę czterech kortów na osiedlach przeznaczonych do bezpłatnego użytku przez młodzież i dzieci. W październiku 1993 r. OSiR przejął stadion Zakładów Górniczych Polkowice. Ośrodek, organizował liczne imprezy sportowe, w tym turniej tenisa ziemnego pod nazwą Grand Prix OSiR Polkowice oraz Międzynarodowy Bieg Górników.

30 września 1994 OSiR zmienił nazwę na Polkowicki Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji Impresja, a w końcu jego zadania przejęło obecnie istniejące Polkowickie Centrum Animacji.

W czerwcu 2010 r. utworzona została jednostka budżetowa pod nazwą Polkowickie Centrum Sportu⁷³⁴. Jej zadaniem będzie organizacja imprez sportowych, turystycznych i rekreacyjnych. Działalnością ma objąć stadion przy ul. 11 Lutego, korty tenisowe przy ul. Skalników, Orlik przy ul. Przemkowskiej, boiska sportowe przy ul. Jesionowej, Sztygarskiej, Krótkiej, Ociosowej, Kmicica, Hubala.

4.11.2. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna

Pomysł wybudowania ogromnego kompleksu basenowego w Polkowicach zrodził się w 1994 r. Rok później gmina dokonała zakupu działki przy drodze krajowej nr 3 pod budowę instytucji pod roboczą nazwą Zespół Rekreacyjno-Usługowo-Handlowy, czyli przyszły Aquapark, za kwotę 150 tys. zł⁷³⁵. Jego niezwykle ważnym atutem była lokalizacja przy ważnej trasie z Wrocławia do Zielonej Góry.

Obiekt miał być przeznaczony nie tylko dla polkowiczian, ale dla mieszkańców regionu. Wzorem dla polkowickiego Aquaparku był leszczyński Akwa-wit, który w tamtym czasie cieszył się dużą popularnością. Zakładano, że w dni powszednie obiekt odwiedzi 800–1000 osób, zaś w dni wolne od pracy nawet dwa tysiące osób⁷³⁶.

Z czasem nazwę nowego obiektu sprecyzowano na Zespół Rehabilitacyjno-Rekreacyjno-Usługowy Województwa Legnickiego Cuprum Aqua-Park⁷³⁷.

⁷³⁴ Uchwała nr XXXIII/338/10 z dn. 28.06.2010 r.

⁷³⁵ Protokół z posiedzenia RM nr XIII/95 z dn. 28 i 29.11.1995 r.

⁷³⁶ P. Krażewski, *Bufet w basenie*, „GP”, 5 VII 1996, nr 27 (139).

⁷³⁷ Protokół z posiedzenia RM nr XIV/95 z dn. 29.10.1995 r.

Początkowo do spółki weszły Gmina Polkowice, Wojewoda Legnicki, a także Dolnośląska Spółka Inwestycyjna reprezentująca KGHM „Polska Miedź” SA⁷³⁸. Niestety spółka KGHM ostatecznie wycofała się ze współfinansowania inwestycji. Na początku lutego 1998 r. Gmina Polkowice podjęła się samodzielnego sfinalizowania projektu, tworząc Spółkę Akcyjną pod nazwą Aquapark Polkowice SA⁷³⁹.

Otwarcie nowego obiektu, pierwszego tego typu w Polsce, odbyło się 18 maja 1998 r. W czasie uroczystości burmistrz E. Stańczyszyn zjechał do basenu w garniturze, a zdjęcie przedstawiające tę scenę obiegło całą Polskę. Każdy z mieszkańców Polkowic otrzymał zaproszenie do jednogodzinnego skorzystania z oferty Aquaparku.

Jak wspomina E. Stańczyszyn, podjęcie decyzji o budowie tego obiektu należało do najtrudniejszych, jakie przyszło mu podejmować. Aquapark miał kosztować 60 mln zł, a w mieście rozpoczęto w tym czasie wiele innych inwestycji. W końcu jednak całość przedsięwzięcia zakończyła się sukcesem. Polkowice zasłynęły wówczas w Polsce jako ośrodek rekreacyjny, mający znakomite warunki do wypoczynku i rehabilitacji⁷⁴⁰.

Aquapark w momencie otwarcia proponował niespotykaną jak na tamte czasy ofertę. Do dyspozycji gości przyjeżdżających z całego regionu były solaria, sauny, zjeżdżalnie rurowe, baseny zewnętrzne i wewnętrzne z wodotryskami i innymi atrakcjami wodnymi. W obiekcie mieściły się również gabinety do zabiegów hydroterapeutycznych i fizykoterapeutycznych, baseny do masażu podwodnego, nawodnego, whirlpoole, klub bilardowy czy fitness club⁷⁴¹.

W lutym 2006 r. w Aquaparku otwarto kriokomorę⁷⁴². Rok później uruchomiono grotę solną. Oba urządzenia funkcjonowały w ramach Zakładu Rehabilitacji Leczniczej⁷⁴³, połączonego w 2008 r. ze spółką, który w ofercie posiada m.in. zabiegi: kinezyterapię, fizykoterapię, hydroterapię, krioterapię⁷⁴⁴.

⁷³⁸ Protokół z posiedzenia RM nr XVIII/96 z dn. 25.04. 2006 r.

⁷³⁹ Uchwała nr XXXVIII/330/98 z dn. 2.02.1998 r.

⁷⁴⁰ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 82.

⁷⁴¹ W. Machnicki, dz. cyt., s. 275–276.

⁷⁴² R. Tomczak, *Kriokomora już jest*, „Gazeta Polkowicka”, 2006, nr 5.

⁷⁴³ K. Kaptur, *Nadmorskie inhalacje w Polkowicach*, 2007, nr 5.

⁷⁴⁴ Polkowice. *Witamy w Supermiasteczku*, folder promocyjny, s. 42–51.

fot. archiwum Gminy Polkowice

Fot. 82

Widok na Aquapark Polkowice. Regionalne Centrum Rekreacyjno-Rehabilitacyjne SA oraz Aqua Hotel SA. Zdjęcie lotnicze

W sierpniu 2007 r. utworzono Aquapark Polkowice. Regionalne Centrum Rekreacyjno-Rehabilitacyjne SA. W tym samym miesiącu wbudowano akt erekcyjny pod rozbudowę obiektu. W lipcu 2008 r. r. park wodny powiększył się o nowoczesny basen sportowy, salę fitness oraz zjeżdżalnię pontonową⁷⁴⁵. W styczniu 2010 r. udostępnione zostały klientom zmodernizowane sauny fińskie⁷⁴⁶.

Obecnie w ofercie, w hali basenowej dostępnych jest dziesięć niecek wodnych, fontanny, wodotryski, jakuzi, masaże wodne, gejzery, „dzika rzeka” przypominająca rwący górski potok oraz ścianka wspinaczkowa z wody. Łączna długość wszystkich kolorowych zjeżdżalni to blisko 500 m. Elektroniczne zegary mierzą czas zjazdu. Do dyspozycji gości są także sauny parowe i fińskie oraz solaria. Dobudowany sześciotorowy kryty sportowy basen pływacki ma wymiary 25 na 12 m, zlokalizowana obok trybu-

⁷⁴⁵ Jawa, *Będzie centrum*, „Gazeta Lubuska”, 21 VIII 2007.

⁷⁴⁶ Opracowano na podst. danych Aquaparku Polkowice – Regionalne Centrum Rekreacyjno-Rehabilitacyjne SA.

na pomieści 126 kibiców. W kompleksie Aquaparku znajduje się również kręgielnia typu bowling, klub bilardowy oraz punkty gastronomiczne. Z czasem polkowicki park wodny przestał być nowością. Podobne obiekty powstały w sąsiednich większych miastach: Głogowie i Zielonej Górze. Już w 2003 r. media donosiły, że Aquapark nie jest rentowny. Do wybudowanego kosztem 60 mln zł obiektu gmina musi dokładać znaczące sumy. Krążyły pogłoski, że firma z kapitałem francuskim zastanawia się nad zakupem obiektu od gminy, jednak do transakcji nigdy nie doszło⁷⁴⁷. Park wodny w dalszym ciągu jest własnością gminy, a w 2011 r. pojawiły się ponownie doniesienia medialne, że nad zakupem Aquaparku zastanawia się KGHM.

Odnosnie tej kwestii ustosunkowywał się w styczniu 2012 r. Emilian Stańczyszyn, przewodniczący rady miejskiej:

„Projekt budowy Aquaparku zainicjowałem kilkanaście lat temu, by stworzyć nowy, dobry wizerunek naszej gminy, zwiększyć atrakcyjność Polkowic. Jako ówczesny burmistrz byłem przekonany, że skuteczny oraz szybki rozwój możliwy jest wyłącznie w takich miastach, które są przyjazne, zarówno dla mieszkańców, gości, jak i inwestorów. Aquapark odgrywał w życiu naszej małej ojczyzny pozytywną rolę i nadal tak się dzieje. Należy za to podziękować wszystkim pracownikom spółki. Teraz uważam, że trzeba polegać już nie tylko na siłach dotychczasowego właściciela, Gminy Polkowice, ale również szukać dobrego biznesowego wsparcia dla Aquaparku”⁷⁴⁸.

W październiku 2001 r. przy Aquaparku został otwarty trzygwiazdkowy Aqua Hotel, który początkowo był częścią kompleksu parku wodnego. Od października 2003 r. stał się samodzielną jednostką. Aby sprostać konkurencyjnej bazie hotelowej w regionie, Aqua Hotel był regularnie modernizowany. W 2008 r. wdrożono system zarządzania jakością HCCP. Zwiększono także ilość miejsc noclegowych i rozszerzono ofertę w zakresie organizacji spotkań biznesowych i konferencji, a także ofertę gastronomiczną⁷⁴⁹.

⁷⁴⁷ M. Mokrzanowska, *Koła ratunkowe*, „Gazeta Wrocławska”, 28 III 2008.

⁷⁴⁸ J. Walkowiak, *Najbardziej satysfakcjonujący zysk*, „Jedność. Informator Związku Gmin Zagłębia Miedziowego”, 25 I 2012.

⁷⁴⁹ Jawa, *Mają plany na lata*, „Gazeta Lubuska”, 7 VIII 2008.

fot. Jan Walczak

Fot. 83

Lodowisko miejskie zlokalizowane na boisku SP nr 3, 2007 r.

W 2008 r. hotel otrzymał certyfikat *Hotel Fair Play* za rzetelność i kulturę biznesu w branży hotelarskiej, a w 2010 r. certyfikat *Polish Produkt* w kategorii *Firma Roku* oraz statuetkę Dolnośląski Gryf. Aqua Hotel jest członkiem Polskiej Izby Turystyki i Dolnośląskiej Organizacji Turystycznej. Hotel dysponuje 132 miejscami noclegowymi w 65 pokojach jedno-, dwu- i trzyosobowych⁷⁵⁰. Od początku istnienia hotel odwiedziło 85 tys. gości kilkudziesięciu narodowości, m.in. z Australii, Meksyku, Japonii czy Chile. Hotel wybierali artyści goszczący w Polkowicach w ramach Polkowickich Dni Teatru i innych wydarzeń kulturalnych (m.in. A.M. Jopek, J. Steczkowska, R. Dancewicz, J. Stuhr), politycy (m.in. J. Buzek) czy sportowcy i drużyny sportowe. W Aqua Hotelu jest również restauracja oferująca dania kuchni polskiej i europejskiej, w tym szczególnie kuchni włoskiej, które przygotowuje rodowity Włoch.

⁷⁵⁰ *Polkowice. Witamy w Supermiasteczku*, folder promocyjny, s. 15 oraz dane udostępnione przez Aqua Hotel.

Mieli pomysł na relaks

Podczas wakacji 2007 r. dwaj polkowicznie, bracia Henryk i Józef Blicharscy w ciągu 20 dni okrążyli na rowerach Bałtyk. Przejechali w sumie 3380 km⁷⁵¹.

foto: Jan Walczak

Fot. 84

Dwaj polkowicznie, Henryk i Józef Blicharscy, którzy okrążyli Bałtyk na rowerach w 2007 r.

W miarę nowym elementem na rekreacyjnej mapie Polkowic jest odkryte lodowisko, otwarte w grudniu 2007 r. Zostało ono zlokalizowane przy ul. kard. B. Kominka przy Szkole Podstawowej nr 3⁷⁵². Zimą 2010 r. zostało przeniesione na teren Polkowickiego Centrum Piknikowego, przeznaczonego w lecie do organizacji imprez plenerowych (ul. 3 Maja). Pozostaje ono pod administracją Polkowickiego Centrum Animacji. Przy ul. 11 Lutego, w okresie drugiej kadencji burmistrza Wiesława Wabika (2010–2014)

⁷⁵¹ J. Walczak, *Wycieczka za Bałtyk*, „Gazeta Lubuska”, 15 XI 2007.

⁷⁵² Jawa, *Wybudują lodowisko*, „Gazeta Lubuska”, 15 XI 2007.

zostały dokończone długo oczekiwane przez polkowiczian profesjonalne obiekty sportowe: stadion lekkoatletyczny, skatepark oraz boiska. W ostatnich latach zmodernizowane zostały także korty tenisowe przy ul. Skalników⁷⁵³, jeden z nich został przykryty namiotem. Niedaleko tych obiektów do dyspozycji mieszkańców w lecie są odkryte baseny przy ul. 3 Maja.

fot. Jan Walczak

Fot. 85

Urządzenia do zabaw dla dzieci zainstalowane w 2009 r. na os. Centrum mają futurystyczne kształty

W mieście regularnie modernizowane są miejsca użyteczności publicznej. W 2009 r. nowa przestrzeń do gier i zabaw pojawiła się na os. Centrum. Urządzenia rekreacyjne montowane przez gminę mają często nowoczesne i niekonwencjonalne kształty – np. na wspomnianym os. Centrum powstały zaskakujące, okrągłe boiska oraz urządzenia o futurystycznych kształtach dla dzieci. Modernizacje placów zabaw zostały przeprowadzone m.in. przy ul. 11 Lutego, Ratowników, Korczaka, Dąbrowskiego,

⁷⁵³ J. Walczak, *Minęły dwa lata. Jak było?* „Gazeta Lubuska”, 13 XI 2008.

a także w Kaźmierzowie, Nowej Wsi Lubińskiej, Sobinie oraz Mieszkowicach. W sumie w gminie najmłodszy mają do dyspozycji ponad 100 takich miejsc, z czego część urządzeń dostosowana jest do potrzeb osób niepełnosprawnych⁷⁵⁴.

4.11.3. Kluby sportowe i organizacje promujące aktywny tryb życia⁷⁵⁵

Na początku lat dziewięćdziesiątych na terenie gminy pośród instytucji zajmujących się realizacją zadań z zakresu sportu i rekreacji najważniejsze miejsce zajmował Klub Sportowy Górnik Polkowice, przemianowany w ostatnim czasie na Klub Sportowy Polkowice. Istniały także Polkowicki Ośrodek Sportu i Rekreacji, KKKF Start, MKS i LZS. W tym czasie ogólnodostępne, osiedlowe urządzenia sportowe były w fatalnym stanie, toteż od 1991 r. rozpoczęto remontownie części obiektów. Jednocześnie pracowano nad nowym modelem realizacji zadań i kompetencji w zakresie rekreacji i sportu⁷⁵⁶. Aktualnie wśród ważniejszych polkowickich klubów sportowych należy wskazać następujące:

- ▶ KS Polkowice (były Górnik Polkowice) – piłka nożna
- ▶ CCC Polkowice – koszykówka,
- ▶ CCC Polsat Polkowice – kolarstwo,
- ▶ CCC Polkowice – kolarstwo górskie,
- ▶ MKSTS DWSPiT Polkowice – tenis stołowy,
- ▶ KPC Górnik Polkowice – podnoszenie ciężarów,
- ▶ TPH Polkowice – piłka nożna halowa,
- ▶ MKS Pletval Polkowice – pływanie,
- ▶ LKS Polkowice – lekkoatletyka,
- ▶ STZ Polkowice – tenis ziemny,
- ▶ Skorpion Polkowice – strzelectwo, kolarstwo, rugby osób niepełnosprawnych.

Większość z wymienionych klubów ma na koncie sukcesy ogólnopolskie, a w swoich szeregach czołowych polskich zawodników, w tym olimpijczyków.

⁷⁵⁴ Jawa, *Ale będzie nowocześnie*, „Gazeta Lubuska”, 18 III 2009.

⁷⁵⁵ Współpraca przy tworzeniu podrozdziału: Konrad Kaptur.

⁷⁵⁶ *Założenia polityki społeczno-gospodarczej Gminy Polkowice na rok 1992*, dodatek specjalny do „Gazety Polkowickiej”, kwiecień 1992.

fot. Jan Walczak

Fot. 86
Baseny zewnętrzne przy ul. 3 Maja czynne w sezonie letnim

Pięć miesięcy marszu

Polkowiczanie Michał Gontaszewski od kwietnia do września 2011 r. obszedł całą Polskę, idąc wzdłuż jej granic. W sumie pokonał trzy tysiące kilometrów. Podróż dedykował zmarłemu koledze, polkowiczanie Dawidowi Marków. Jego wyprawę współfinansowała Gmina Polkowice⁷⁵⁷.

Najpopularniejszą dyscypliną sportową minionych dwóch dekad w Polkowicach była piłka nożna. Niewątpliwie wiązało się to z najważniejszym wydarzeniem sportowym dekady 2000–2010 – awansem Górnika Polkowice do I ligi w sezonie 2002/2003. Górnik zajął pierwsze miejsce w tabeli II ligi wyprzedzając drugi w tabeli – Świt Nowy Dwór Mazowiecki o 9 punktów. W tym samym roku polkowiccy radni, dumni z tego historycznego sukcesu, podjęli decyzję, że stadion Górnika Polkowice będzie

⁷⁵⁷ *Abi, Pokonał 3 tys. km po granicach Polski*, 7 IX 2011, [dostęp 14 października 2011] [online]. Dostępny w Internecie: <http://www.gazetalubuska.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20110907/POWIAT03/236869609>

zmodernizowany, tak „by nie było się czego wstydzić”, przyjmując najlepsze polskie zespoły piłkarskie w Polkowicach. Na ten cel przeznaczyli 9 mln zł. Pierwsze prace budowlane rozpoczęły się 15 czerwca 2003 r. Celem inwestycji było stworzenie nowych trybun na sześć tysięcy osób. Około tysiąca siedzeń zadaszono. Stadion został profesjonalnie oświetlony. Przebudowie uległ także budynek klubowy⁷⁵⁸. Rozbudowano szatnie zawodników, zorganizowano klimatyzowaną salę konferencyjną i pomieszczenia dla korespondentów sportowych wraz z salonikiem internetowym. Zamontowano windę dla osób niepełnosprawnych⁷⁵⁹. Oficjalne otwarcie i prezentacja nowych obiektów użytkowych Górnika Polkowice odbyła się w marcu 2008 r. Modernizację stadionu prowadzono także w nadziei, że w Polkowicach gościć będą piłkarze reprezentacji narodowych, podczas Mistrzostw Europy w 2012 r. Prace kosztowały 13 mln zł, z czego modernizacja budynku klubowego 4 mln zł⁷⁶⁰. Ostatecznie miasto nie gościło piłkarzy, choć Polkowice znalazły się w grupie najlepiej przygotowanych do mistrzostw piłkarskich centrów pobytowych⁷⁶¹.

Stadion KS Polkowicach w liczbach (po remoncie):

Pojemność: 4635 miejsc, w tym miejsc

siedzących: 3645

zadaszonych: 1298

stojących: 720

Moc oświetlenia: 1 600 lx

Monitoring: 33 kamery monitorujące obiekt przez 24 godziny na dobę.

Radość z obecności polkowickiej drużyny piłkarskiej w futbolowej ekstraklasie nie trwała długo, bo tylko jeden sezon. Polkowiczanie spadli do II ligi po przegranych barażach z Cracovią Kraków. Następnie na fali afery korupcyjnej w polskiej piłce nożnej w 2006 r., okazało się, że w „kupowanie meczów” zaangażowani byli także trener Górnika Polkowice, kierownik drużyny, dyrektor oraz piłkarze. Poprowadzili nieuczciwą, drogą polkowicki klub od III ligi do ekstraklasy w 2003 r. W efekcie, klub piłkarski z Polkowic został zdegradowany w 2007 r. do IV ligi.

⁷⁵⁸ Z. Jakubowski, *Do dyspozycji 9 mln zł*, „Konkrety”, 5 VI 2003.

⁷⁵⁹ Jawa, *Zrobią po europejsku*, „Gazeta Lubuska”, 23 VIII 2007.

⁷⁶⁰ J. Walczak, *Teraz czekają na sukces*, „Gazeta Lubuska”, 25 III 2008.

⁷⁶¹ Tom, *Jak być skutecznym na Euro 2012*, „Express Lubin–Głogów–Polkowice”, 17 II 2010.

fot. archiwum Gminy Polkowice

Fot. 87

Stadion Klubu Sportowego Górnik Polkowice po remoncie w marcu 2008 r.

Była to kara za tzw. ustawianie meczów od 2000 r. Dla zespołu, który funkcjonował w piłkarskiej ekstraklasie, taki wyrok był niewątpliwie dotkliwy. Miasto Polkowice nie wycofało się mimo tego ze sponsorowania klubu i „odcięło się grubą kreską od grzechów przeszłości”, rozpoczynając wspieranie klubu w drodze do awansu z IV ligi do wyższych lig⁷⁶².

W październiku 2010 r. Rada Gminy Polkowice podjęła decyzję o powołaniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Klub Sportowy Polkowice, kończąc historię klubu pod nazwą Górnik Polkowice, który funkcjonował blisko 60 lat. Takie rozwiązanie miało pomóc w ustabilizowaniu sytuacji klubu, który popadł w kłopoty finansowe, spowodowane nieterminowymi rozliczeniami z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych⁷⁶³. Obecnie piłkarze Klubu Sportowego Polkowice grają w I lidze piłki nożnej⁷⁶⁴.

⁷⁶² M. Karpiński, *Zabrali im pracę*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 23–24 VI 2007.

⁷⁶³ Don, *Powołali spółkę, by pomóc Górnikowi*, „Gazeta Lubuska”, 29 X 2010.

⁷⁶⁴ Luty 2012.

Osiągnięcia i wydarzenia KS Polkowice/Górnik Polkowice

– ostatnia dekada

- ▶ 2000/2001 – nagroda „Fair Play” za wzorową organizację zawodów i kulturę widowni,
- ▶ sezon 2002/2003 – nagroda „Fair Play” za wzorową organizację zawodów i kulturę widowni,
- ▶ 2010/2011 – nagroda „Fair Play” (III miejsce) za wzorową organizację zawodów i kulturę widowni,
- ▶ 2000 – awans do II ligi zapewniony już w 22 kolejce spotkań III ligi sezonu 1999/2000 w meczu z Lechią Zielona Góra,
- ▶ 2000/2001 – ćwierćfinał Pucharu Polski, 2003 r. – awans do I ligi
- ▶ 2009 r. – mistrzostwo III ligi dolnośląsko-lubuskiej i awans do II ligi zachodniej 4. kolejki przed zakończeniem sezonu⁷⁶⁵.

W Polsce znani są dobrze sportowcy z polkowickich klubów, których sponsorem jest firma CCC: drużyna koszykarska kobiet, kolarze szosowi oraz kolarze MTB (kolarstwo górskie). Koszykarki Miejskiego Klubu Sportowego Polkowice od lat odnoszą znakomite sukcesy, grając w ekstraklasie. Drużynę tworzą obecnie zawodniczki z Polski, Czarnogóry, Rosji, USA oraz Grecji. Aktualnie I trenerem jest Arkadiusz Rusin, drugim Krzysztof Szewczyk⁷⁶⁶.

Wśród kolarzy MTB CCC Polkowice wyróżnia się znana sportswomenka Maja Włoszczowska, która w 2010 r. zdobyła mistrzostwo świata, w 2009 r. została mistrzynią Europy, ma na swoim koncie srebrny medal olimpijski z Pekinu, 17 medali mistrzostw świata i Europy (2000–2010) oraz 25 tytułów mistrzyni Polski (1998–2010). Gmina Polkowice należy obok CCC do tytularnych sponsorów sportswomenki. Poza M. Włoszczowską drużynę MTB CCC Polkowice tworzą Aleksandra Dawidowicz, Magdalena Sadlecka, Anna Szafraniec i Paula Gorycka. Trenerem jest Marek Galiński⁷⁶⁷.

⁷⁶⁵ [Online] [dostęp 12 marca 2011]. Dostępny w Internecie: <http://www.kspolkowice.pl/index.php?cont=6>

⁷⁶⁶ [Online] [dostęp 12 marca 2011]. Dostępny w Internecie: <http://basket.cccsport.pl/druzyna.html>

⁷⁶⁷ [Online] [dostęp 12 marca 2011]. Dostępny w Internecie: <http://www.majawloszczowska.pl/team.html>

Grupa kolarska CCC Polsat Polkowice została założona w 2000 r. pod nazwą Mat Ceresit CCC. W czasie dotychczasowych startów, w szeregach ekipy ścigało się wielu wybitnych polskich kolarzy (Zamana, Piątek, Romanik, Przydział, Brożyna, Baranowski), a także znani kolarze zagraniczni (Puttini, Sosenka, Tetieruk, Uschakov, Tonkov), którzy wielokrotnie odnosili sukcesy nie tylko na kolarskich trasach w Polsce.

O randze ekipy kolarskiej z Polkowic mogą świadczyć wyniki, które zespół osiągnął w 2009 r. Łącznie w tym sezonie kolarze ekipy CCC Polsat Polkowice odnieśli 43 zwycięstwa (w tym 18 zwycięstw Krzysztofa Jeżowskiego), 21 razy stawali na drugim miejscu, a trzecie miejsce zajmowali 20 razy. Od 2010 r. CCC Polsat Polkowice jest jedyną ekipą Professional Team. Łącznie w sezonie 2011 kolarze ekipy CCC Polsat Polkowice 28 razy stawali na najwyższym podium. Ponadto 20 razy zajmowali drugie miejsca, a 13 razy trzecie⁷⁶⁸.

fot. Jan Walczak

Fot. 88

Szymon Kołecki, zawodnik Górnika Polkowice, sztangista, wicemistrz olimpijski, mistrz Europy, został w 2008 r. Honorowym Obywatelom Polkowic

⁷⁶⁸ [Online] [dostęp 12 marca 2011]. Dostępny w Internecie: <http://proteam.cccsport.pl/s,7,o-ekipie.html>

Klub Podnoszenia Ciężarów Górnik Polkowice od 2008 r. bierze udział w rozgrywkach pierwszej ligi. W ostatnich latach ma w swoich szeregach jednego z najlepszych polskich sztangistów w historii Szymona Koleckiego, który, będąc zawodnikiem klubu, w 2008 r. podczas Igrzysk Olimpijskich w Pekinie zdobył srebrny medal (również srebrny medal olimpijski Sydney 2000 r.). To czterokrotny medalista mistrzostw świata, sześciokrotny medalista mistrzostw Europy, pięciokrotny mistrz Europy.

Ogólnopolskie sukcesy odnosi także MKSTS DWSPiT Polkowice, specjalizujący się w tenisie stołowym, który powstał w 2011 r. na bazie Międzyszkolnego Klubu Sportowego Tenisa Stołowego.

Początki klubu w Polkowicach sięgają 1985 r. Wówczas zespół trenował w Szkole Podstawowej nr 1, występując w rozgrywkach III ligi. W 1989 r. zajęcia treningowe odbywały się w Szkole Podstawowej nr 3 ze wsparciem prezesa Włodzimierza Olszewskiego. W 2000 r. nastąpiła reorganizacja sportu polkowickiego, czego efektem było utworzenie samodzielnego stowarzyszenia sportowego działającego pod nazwą Międzyszkolny Klub Sportowy Tenisa Stołowego Polkowice.

Obecnie trzon zarządu stanowią: prezes Wojciech Maślanka, wiceprezes Włodzimierz Olszewski, natomiast działaniami organizacyjno-szkoleniowymi zajmuje się Sławomir Słowiński – trener I klasy przy pomocy Mieczysława Banacha, Doroty Nowackiej i Jerzego Osickiego, a także rodziców zawodników.

W klasyfikacji łącznej wszystkich kategorii wiekowych MKSTS DWSPiT Polkowice plasuje się od kilku sezonów w czołówce klubów dolnośląskich. Najlepszymi zawodniczkami klubu są Katarzyna Grzybowska (udział w Igrzyskach Olimpijskich w Londynie w 2012 r.⁷⁶⁹), Agata Pastor oraz Wang Meng Li⁷⁷⁰.

⁷⁶⁹ Na Igrzyska Olimpijskie do Londynu w 2012 r. do kadry narodowej powołanych zostało pięciu zawodników z polkowickich klubów sportowych: K. Grzybowska (MKSTS DWSPiT), K. Zwarycz i A. Kasabijew (podnoszenie ciężarów, Górnik Polkowice), M. Włoszczowska i A. Dawidowicz (kolarstwo, CCC). Kontuzjowana M. Włoszczowska została zastąpiona na Olimpiadzie przez Paulę Gorycką.

⁷⁷⁰ [Online] [dostęp 13 maja 2011]. Dostępny w Internecie: http://www.mksts.polkowice.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=7&Itemid=10

Najważniejsze osiągnięcia klubu tenisa stołowego MKSTS Polkowice

- ▶ 1991 – 93 trzykrotne zdobycie I miejsca w klasyfikacji klubowej ówczesnego woj. legnickiego,
- ▶ 1996 – Mistrzostwa Polski – Grzegorza Sorokopas – dwa złote medale w kategorii kadetów,
- ▶ 1998 – Mistrzostwa Polski – Paweł Gacek – złoty medal w żakach,
- ▶ 1998 – Mistrzostwa Polski – Monika Lesińska – brązowy medal w młodziczkach,
- ▶ 1999 – Mistrzostwa Polski – Paulina Miś – srebrny medal w żakach,
- ▶ 2003 – awans drużyny żeńskiej do I ligi kobiet,
- ▶ 2005 – awans drużyny żeńskiej do ekstraklasy kobiet,
- ▶ 2006 – trzecia pozycja wśród klubów dolnośląskich sklasyfikowanych w rankingu krajowym,
- ▶ 2007 – Mistrzostwa Polski – Paulina Nowacka – złoty i srebrny medal w młodziczkach,
- ▶ 2008 – awans I drużyny do ekstraklasy kobiet, II drużyny do I ligi kobiet i zespołu mężczyzn do III ligi.

W mieście obecna jest także drużyna piłki halowej, która w 1995 r. pod nazwą Cuprum-Polkowice została zgłoszona do rozgrywek. Pierwszym prezesem halówki był Janusz Isztwan, trenerem drużyny Zenon Mikołajczak, a kierownikiem Leszek Biały. Pierwsze sezony były bardzo udane. Dwukrotne mistrzostwo Polski i trzecie miejsce w lidze były wielkimi sukcesami. Osiągnięcia te dały podstawy do budowy mocnej drużyny⁷⁷¹, aktualnie grającej w Ekstraklasie. Obok wymienionych klubów i drużyn w mieście działają także m.in. Polkowicki Klub Karate Kyokushin, Polkowicki Klub Bokserski⁷⁷².

4.11.4. Atrakcje turystyczne – zabytki, pomniki i inne

Do najważniejszych zabytkowych budowli na terenie miasta należą ratusz (z XV w., odbudowany w XVII w., przebudowany w XVIII i XIX w.) i dwie budowle sakralne: poewangelicki kościół św. Barbary (z XVIII w.) oraz kościół św. Michała Archanioła (z XV w., rozbudowany w XVI w., przebudowany w XIX w.).

⁷⁷¹ [Online] [dostęp 12 marca 2011]. Dostępny w Internecie: http://www.tph.polkowice.com.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=7&Itemid=5

⁷⁷² [Online] [dostęp 18 czerwca 2011]. Dostępny w Internecie: <http://www.bip.ug.polkowice.pl/?ID2=255>

wany w XVII w.) znajdujące się na Rynku. Przy ul. Młyńskiej można zobaczyć pozostałości po wiatraku holenderskim, jednym z kilku, które niegdyś stały w Polkowicach.

fot. Jan Walczak

Fot. 89
Ruiny wiatraka holenderskiego przy ul. Młyńskiej

Problemem, którego nie udaje się rozwiązać w mieście od wielu lat jest właśnie los ruin tego zabytku. Został on wybudowany na miejscu drewnianej budowli, którą strawił pożar w 1846 r.

Od 1999 r. pozostaje w prywatnych rękach i należy do wrocławskiej firmy⁷⁷³. Przedsiębiorstwo nie rozpoczyna inwestycji, jedynie zabezpiecza powizorycznie budowlę. Plany, które firma udostępniła dla mediów, obejmują przebudowę wiatraka i zorganizowanie w nim lokalu gastronomicznego⁷⁷⁴. Do 2012 r. remontu nie rozpoczęto, co stawia pod znakiem zapytania pomysł dotyczący rewitalizacji.

⁷⁷³ U. Romaniuk, *Kto mu da skrzydła?* „Gazeta Polkowicka”, 17 III 2005.

⁷⁷⁴ J. Walczak, *Zapomniany wiatrak stoi w centrum miasta*, „Gazeta Lubuska”, 22 VIII 2007.

W Polkowicach zachował się także jeden z nielicznych monumentów z niemieckiej przeszłości miasta. Przy ul. Dąbrowskiego warto zwrócić uwagę na tzw. pomnik Schlagetera, kamień ustawiony w 1928 r. ku czci założyciela Zakonu Młodzieży Niemieckiej, organizacji protestującej przeciwko francuskiemu i angielskiemu dyktatowi wobec Niemiec po I wojnie światowej.

Interesujący turystycznie może się okazać nieczynny dziś budynek stacji kolejowej oddany do użytku w 1900 r. W jego pomieszczeniach siedziby mają Bractwo Kurkowe, ZHP i Związek Krótkofalowców.

Od 2005 r. z Polkowic można wyruszyć na Pielgrzymkowy Szlak św. Jakuba, uznany przez Radę Europy za drogę o wielkim znaczeniu dla naszej kultury i kontynentu.

fot. archiwum Gminy Polkowice

Fot. 90

Polkowicki ratusz oraz kościół pw. św. Barbary

Cała trasa liczy 3330 km i kończy się w Santiago de Compostella, przebiega m.in. przez Polkowice i sanktuarium św. Jakuba Apostoła w Jakubowie (Powiat Polkowicki)⁷⁷⁵.

W lipcu 2009 r. w polkowickim Aquaparku zostało otwarte Centrum Informacji Turystycznej. Inicjatywa została wsparta przez Powiat Polkowicki, Gminę Polkowice oraz Związek Gmin Zagłębia Miedziowego. W punkcie można odebrać materiały na temat regionu oraz uzyskać interesujące informacje o mieście i okolicy w kilku językach⁷⁷⁶. Wokół Polkowic występują duże obszary leśne. Na terenie Powiatu Polkowickiego wytyczono 400 km ścieżek rowerowych, 16 km szlaków pieszych i 14 km tras konnych⁷⁷⁷.

W mieście powstają także nowe monumenty. W październiku 2003 r. zapadła decyzja o budowie pierwszego po wojnie pomnika. Miał być poświęcony pamięci górników, którzy zginęli w kopalniach KGHM⁷⁷⁸. Inicjatorami pomysłu byli mieszkańcy i rada powiatowa SLD. Pieniądze na ten cel pochodziły z publicznej zbiórki. Ostatecznie odsłonięcie pomnika na Rynku – wielkiego głazu z tablicą – odbyło się dopiero w 2007 r. Widnieje na nim napis: „Górnikom Polskiej Miedzi”⁷⁷⁹. Został on zatem poświęcony nie tylko tym, którzy stracili życie, ale wszystkim górnikom Polskiej Miedzi⁷⁸⁰. Pamiątkowy głaz w ostatnim czasie jest miejscem składania kwiatów m.in. przez władze samorządowe z okazji górniczego święta – Barbórki.

W grudniu 2004 r. podjęto decyzję o budowie kolejnego pomnika w Polkowicach, tym razem ku czci Honorowych Dawców Krwi (HDK). Stanął on na placu tego samego imienia, zlokalizowanym między ul. kard. B. Kominka a ul. Skalników⁷⁸¹. Ceremonia odsłonięcia odbyła się 15 czerwca 2007 r., w 30. rocznicę powstania klubu HDK Miedziana Kropla Krwi. Pomnik ma kształt dwóch dłoni obejmujących krople krwi⁷⁸².

⁷⁷⁵ *Oferta inwestycyjna*, Urząd Gminy Polkowice, 2010, s. 18.

⁷⁷⁶ Peka, *Nie tylko woda*, „Panorama Legnicka”, 14 VII 2009.

⁷⁷⁷ *Oferta inwestycyjna*, Urząd Gminy Polkowice, 2010, s. 18.

⁷⁷⁸ Uchwała nr XII/88/03 z dn. 30.10.2003 r.

⁷⁷⁹ MG, *Kamień na Barbórkę*, „Gazeta Wrocławska”, 23 IX 2003

⁷⁸⁰ U. Romaniuk, *Hold z mosiądzu i granitu*, „Gazeta Wrocławska”, 12 VI 2007.

⁷⁸¹ Uchwała nr XXIII/273/04 z dn. 30.12.2004 r.

⁷⁸² Kor, *Czekali bardzo długo*, „Gazeta Lubuska”, 16-17 VI 2007.

4.12. Kultura

4.12.1. Od „Impresji” do Polkowickiego Centrum Animacji

We wrześniu 1991 r. radni podjęli uchwałę o powołaniu do życia – na nowych zasadach – Domu Kultury „Impresja”, dla którego na siedzibę wyznaczono wynajęte na okres 10 lat pomieszczenia domu handlowego przy ul. kard. B. Kominka 6⁷⁸³. Dyrektorem Domu Kultury została Agata Baran⁷⁸⁴. 30 września 1994 r. Ośrodek Sportu i Rekreacji zmienił nazwę na Polkowicki Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji „Impresja”. Jego zadaniem stało się prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie kultury, sportu i rekreacji oraz nadzór nad obiektami służącymi temu celowi. W ramach instytucji funkcjonowały Gminny Ośrodek Kultury w Sobinie, Dom Kultury „Impresja” oraz Biblioteka Publiczna⁷⁸⁵. W czerwcu 1996 r. stanowisko dyrektora instytucji objął Andrzej Wierdak, który funkcję tę sprawuje nieprzerwanie do dziś⁷⁸⁶.

fot. archiwum Gminy Polkowice

Fot. 91

Siedziba Domu Kultury „Impresja” przy ul. kard. B. Kominka, 1995 r.

⁷⁸³ Uchwała nr XIX/131/91 z dn. 9.09.1991 r.

⁷⁸⁴ Protokół z posiedzenia RM nr XVIII z dn. 14.08.1991 r.

⁷⁸⁵ U. Romaniuk-Kowalska, *Zamachu nie będzie*, „Gazeta Polkowicka”, nr 8(86), 15 IV 1995.

⁷⁸⁶ W. Machnicki, dz. cyt., s. 215.

30 października 2003 r. Polkowicki Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji zmienił nazwę na Polkowickie Centrum Animacji⁷⁸⁷. Jak można przeczytać na stronie internetowej, zadaniem tej instytucji „jest prowadzenie szeroko pojętej edukacji kulturalnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Składają się na nią: organizacja spektakli teatralnych, koncertów, wystaw, imprez plenerowych, konkursów i przeglądów, jak również całoroczna działalność kulturalna w formie różnorodnych zajęć tematycznych (z takich dziedzin jak: teatr, muzyka, taniec, plastyka, witraż, modelarstwo, informatyka, szachy) i cyklicznych zajęć edukacyjnych (edukacja teatralna, muzyczna i filmowa)”⁷⁸⁸. Polkowickie Centrum Animacji zarządza polkowickim Ośrodkiem Kultury, w którym znajduje się galeria „Na piętrze”, kinem wraz z galerią „Art.Gallery” oraz kawiarnią „Rynek 26”⁷⁸⁹.

Pośród ważniejszych inwestycji przeprowadzonych na potrzeby życia kulturalnego w ostatnich latach należy wymienić realizowaną w październiku 2007 r. rewitalizację amfiteatru znajdującego się w polkowickim parku. Dokonano konserwacji starego dachu i zainstalowano nowe siedziska⁷⁹⁰. Pół roku później rozpoczęto prace związane z projektowaniem nowej siedziby PCA, która miała wstępnie stanąć na placu między ulicami Targową, Moniuszki i 3 Maja. Miały się tam znaleźć dwie sale widowiskowe – na 200 i 400 osób, pokoje dla aktorów, garderoby, magazyny, a nawet pokoje hotelowe i restauracja. Teren, który miałby zostać zabudowany, obejmie ponad 10 tys. m². Inwestycja jest o tyle istotna, że w mieście, w którym organizowany jest coroczny festiwal teatralny, brakuje profesjonalnej sceny, a sztuki teatralne wystawiane są w auli polkowickiego Zespołu Szkół, który co prawda posiada scenę znacznych rozmiarów, jednak nie została stworzona ona z myślą o festiwalu organizowanym z tak dużym rozmachem⁷⁹¹. W 2009 r. z Polkowickiego Centrum Animacji, odłączono Wiejski Ośrodek Kultury w Sobinie, tworząc dwie samorządne instytucje kultury⁷⁹².

⁷⁸⁷ Ale, *Bardziej kulturalnie*, „Gazeta Wrocławska”, 12 XI 2003.

⁷⁸⁸ www.pca.pl.

⁷⁸⁹ [Online] [dostęp 12 maja 2011]. Dostępny w Internecie: http://www.pca.pl/?page_id=6

⁷⁹⁰ Jawa, *Amfiteatr wypięknieje*, „Gazeta Lubuska”, 8 X 2007.

⁷⁹¹ J. Walczak, *Zbudują tam dwie sceny oraz hotel dla aktorów*, „Gazeta Lubuska”, 19 III 2008.

⁷⁹² Uchwała nr XXIV/256/09 z dn. 9.06.2009 r.

W 2011 r. na Rynku, Polkowickie Centrum Animacji otworzyło kawiarnię, która jest połączona z galerią pod nazwą „Rynek 26”. Znajduje się ona na wprost od wejścia do ratusza. Jest to jedna z trzech galerii sztuki funkcjonujących na terenie Polkowic i pozostających w ramach struktur PCA. Dwie pozostałe to: „Art.Gallery” (w budynku kina przy ul. Dąbrowskiego) oraz galeria „Na piętrze” (w budynku Ośrodka Kultury przy ul. Skalników). Informacje dotyczące oferty Polkowickiego Centrum Animacji to prezentowane są szczegółowo na stronie internetowej www.pca.pl.

Od lutego 2011 r. PCA uruchomiło własną telewizję internetową, która przygotowuje relacje z koncertów, spektakli, wystaw, warsztatów oraz wywiady z artystami⁷⁹³. Kalendarz imprez kulturalnych organizowanych przez Polkowickie Centrum Animacji ma charakter cykliczny. Zimą i wiosną dominują Polkowickie Dni Teatru⁷⁹⁴. W 2012 r. odbyła się XIV edycja tego najważniejszego polkowickiego wydarzenia kulturalnego (od 2011 r. zyskało nazwę „Oblicza teatru”). Dodatkowo od 2010 r. organizowane są Jesienne Spotkania Teatralne „Po co komu teatr?” (w 2012 r. III edycja). Ich zadaniem, jak można przeczytać na stronie internetowej PCA, jest „rozwijanie miłości do teatru, a także ukazywanie różnych jego gatunków i form w najlepszym wykonaniu”⁷⁹⁵.

W maju odbywają się Dni Polkowic, połączone z plenerem rzeźbiarskim, a podczas wakacji Polkowickie Lato Kulturalne, skierowane do turystów i mieszkańców gminy pozostających w mieście podczas wakacji (spektakle, koncerty, kabarety, projekcje filmowe). Oprócz imprez plenerowych w ramach tego cyklu organizowane są warsztaty artystyczne i zajęcia integracyjne w Ośrodku Kultury, Kinie i Amfiteatrze. W kalendarz imprez wpisał się również Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej „Errantia Musica” w kościele św. Michała Archanioła. Przed polkowicką publicznością, prezentują się najwybitniejsi polscy i zagraniczni wirtuozi organów, a także zespoły kameralne, które poprzez ciekawe, rzadko spotykane instrumentarium czy rodzaj muzyki stanowią ewenement na krajowym rynku muzycznym⁷⁹⁶. Jesienną atrakcją jest zapoczątkowany w 2006 r. cykl „W kręgu Cultur. Miejskie spotkania z...” – przegląd kultur świata (do dziś zaprezentowano

⁷⁹³ [Online] [dostęp 12 maja 2011]. Dostępny w Internecie: http://www.pca.pl/?page_id=6

⁷⁹⁴ Jawa, *Janusz Gajos otworzył*, „Gazeta Lubuska”, 4 III 2008.

⁷⁹⁵ [Online] [dostęp 12 maja 2011]. Dostępny w Internecie: http://www.pca.pl/?page_id=6

⁷⁹⁶ Polkowice. *Witamy w Supermiasteczku*, folder promocyjny, s. 23–31.

następujące: żydowską – 2006, rosyjską – 2007, irlandzką – 2008, japońską – 2009, czeską – 2010, grecką – 2011, austriacką – 2012⁷⁹⁷). W ramach tego cyklu w Polkowicach odbywają się koncerty, spektakle, wystawy, warsztaty, pokazy, projekcje filmowe związane z kulturą wybranego kraju.

Co roku miasto gości także artystów występujących w ramach Międzynarodowego Festiwalu *Wratislavia Cantans*⁷⁹⁸. Poza tym PCA jest organizatorem takich wydarzeń jak: Festiwal Piosenki Religijnej i Patriotycznej, Powiatowy Konkurs Recytatorski „Srebrna Muza”, w którego jury zasiadali m.in. Magdalena Róźdzka czy Mateusz Damięcki, przegląd teatrów szkolnych i przedszkolnych „Cztery mile za piec”, przegląd teatrów jednego aktora „Humor i Satyra w Poezji i Prozie”, wojewódzki konkurs plastyczny „Tradycją dyktowane” oraz ogólnopolski konkurs etnograficzny „Kraszanka Pisanka”⁷⁹⁹.

for. Jan Walczak

Fot. 92

Polkowickie Centrum Animacji przy ul. Skalników, 2012 r.

⁷⁹⁷ J. Walczak, *Będzie po rosyjsku aż przez dwa miesiące*, „Gazeta Lubuska”, 14 IX 2007.

⁷⁹⁸ Jawa, *Uczta melomana*, „Gazeta Lubuska”, 12 IX 2007.

⁷⁹⁹ A. Szydłowska-Szczecińska, *Polkowice. Dwadzieścia niezwykłych lat*, Żary 2010, s. 135.

Najważniejszym wydarzeniem w ciągu roku kulturalnego są oczywiście Polkowickie Dni Teatru⁸⁰⁰, nad którymi patronat objęli najznakomitsi polscy aktorzy, tacy jak: Andrzej Seweryn – 2005, Jerzy Stuhr – 2006, Krystyna Janda – 2007, Janusz Gajos – 2008, Jan Englert – 2009, Andrzej Łapicki – 2010, Anna Seniuk – 2011, Anna Dymna – 2012. Cykl teatralny wzbogacając atrakcyjne imprezy towarzyszące.

Podczas X edycji Polkowickich Dni Teatru w 2008 r. po raz pierwszy wręczono nagrody publiczności – „Złote Miedziaki”, przyznawane w dziesięciu kategoriach⁸⁰¹. Polkowickie Dni Teatru należą obecnie do rozpoznawalnych festiwali teatralnych w kraju i trwają zwykle około dwóch miesięcy.

Na polkowickiej scenie co roku spotykają się najlepsze polskie zespoły teatralne, np. warszawskie Teatr Polonia, Teatr Powszechny, krakowskie Narodowy Teatr Stary czy Teatr im. Juliusza Słowackiego. W Polkowicach gościli m.in. Krystyna Feldman, Katarzyna Figura, Ewa Szykulska, Ewa Kasprzyk, Zbigniew Zapasiewicz, Franciszek Pieczka, Jerzy Trela, Bronisław Wrocławski, Anna Seniuk.

To wyjątkowe, cykliczne wydarzenie kulturalne w Polkowicach zostało opisane szczegółowo w publikacjach z cyklu „Teatr w mieście bez teatru, czyli historia Polkowickich Dni Teatru”, wydawanych przez PCA (t. I – obejmuje 10 edycji Polkowickich Dni Teatru, t. II – edycję 11.; t. III – edycję 12., t. IV – edycję 13.).

Polkowice w teledysku

Polkowicki Rynek i Aquapark w 2010 r. stały się miejscem nagrania teledysku do piosenki Piotra Rubika pt. „Miłość cierpliwa jest, lecz i niecierpliwa”. Ujęcia były realizowane podczas wizyty Piotra Rubika i jego kilkudziesięcioosobowego zespołu w Polkowicach. Artysta wystąpił 29 maja 2010 r. z okazji 20-lecia samorządności w Polsce⁸⁰².

⁸⁰⁰ Zob. A. Buck, *Teatr w mieście bez teatru, czyli historia Polkowickich Dni Teatru*, Polkowice 2008.

⁸⁰¹ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 124.

⁸⁰² Abi, *Polkowice będą w najnowszym teledysku Rubika*, 28 V 2010, [Online]. Dostępny w Internecie: <http://www.gazetalubuska.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20100528/POWIAT19/958185945>

Fot. 93

Jan Englert wraz z żoną Beatą Ścibakówną podczas gali otwarcia XI Polkowickich Dni Teatru w 2009 r., aula Zespołu Szkół im. Narodów Zjednoczonej Europy

Poza wyżej wymienionymi wydarzeniami kulturalnymi PCA realizuje zadania statutowe, poprzez organizację w ciągu roku wystaw, koncertów spektakli, skierowanych od osób w różnym wieku, w tym comiesięczne koncerty i spektakle w ramach edukacji muzycznej i teatralnej dzieci i młodzieży. Popołudniami organizowane są warsztaty przygotowane dla różnych grup wiekowych, prowadzone przez wykwalifikowanych instruktorów.

W 2012 r. w ofercie zajęć były m.in. grupy teatralne „Antrakt” i „Antrakcik”, zespół „Fantazja”, warsztaty tańca hip-hop, hot latina, warsztaty wokalne, warsztaty jogi, robotyki, szkółki baletowe, szachowe, pracownie plastyczne, witrażu, ceramiki, malarstwa sztalugowego⁸⁰³.

⁸⁰³ [Online] [dostęp 14 października 2011]. Dostępny w Internecie: http://www.pca.pl/?page_id=305

W okresie wakacji i ferii zimowych PCA troszczy się także o zorganizowanie czasu dla polkowickich uczniów, proponując atrakcyjne gry, zabawy, zajęcia i warsztaty⁸⁰⁴.

W końcu marca 1990 r. przestało funkcjonować polkowickie kino „Skarbnik” przy ul. Dąbrowskiego. Okręgowe Przedsiębiorstwo Rozpowszechniania Filmów w Zielonej Górze przekazało kino Gminie Polkowice. W maju 1992 r. samorząd przystąpił do modernizacji obiektu. Prace zostały zakończone wiosną następnego roku, a zarząd nad kinem objął Dom Kultury⁸⁰⁵. Aktualnie kino jest częścią struktur Polkowickiego Centrum Animacji. Polkowickie kino oferuje atrakcyjny i aktualny repertuar produkcji polskich i zagranicznych. Filmy emitowane są w systemie *Dolby Surround*. Przy kinie znajduje się wspomniana „Art.Gallery”, prezentowane są wystawy (malarstwo, grafika, fotografia, rysunek)⁸⁰⁶.

Historia jest ważna

Towarzystwo Ziemi Polkowickiej w 2011 r. wydało trzy opracowania opisujące miejscowości Gminy Polkowice: Trzebcz, Guzice i Żuków. Autorem publikacji jest Grzegorz Kardyś historyk i kolekcjoner pocztówek związanych w dużej mierze z gminą. Jest on również autorem książki „Polkowice i okolice na starych pocztówkach”, która ukazała się w 2009 r. i została wydana przez Gminę Polkowice⁸⁰⁷.

Przy okazji omawiania wydarzeń społeczno-kulturalnych warto zaznaczyć, że we wrześniu 2010 r. Dolnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach wspólnie z Gminą Polkowice, Związkiem Gmin Zagłębia Miedziowego i Miejsko-Gminną Biblioteką Publiczną ogłosiły Międzynarodowy Konkurs na Pracę Wspomnieniowo-Historyczną o Polkowicach, pod honorowym patronatem burmistrza Polkowic⁸⁰⁸. Na konkurs spłynęły prace z Polski i Niemiec. Pierwszej nagrody nie przyznano. II miejsce zajął Kazimierz S. Sobczak (nagroda 3.000 zł) a III miejsce Szymon Madzelan (nagroda 2.000 zł). Przyznano też siedem wyróżnień,

⁸⁰⁴ [Online] [dostęp 14 października 2011]. Dostępny w Internecie: http://www.pca.pl/?page_id=6

⁸⁰⁵ W. Machnicki, dz. cyt., s. 203.

⁸⁰⁶ *Polkowice. Witamy w Supermiasteczku*, folder promocyjny, s. 30.

⁸⁰⁷ Abi, *Zbierał fotografie dwa lata*, 8 III 2011, [dostęp 15 marca 2011] [online]. Dostępny w Internecie: <http://www.gazetalubuska.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20110208/PO-WIAT19/812648859>

⁸⁰⁸ U. Romaniuk, *Konkurs o Polkowicach*, „Gazeta Wrocławska”, 12 III 2011.

po tysiąc złotych każde. Prace laureatów konkursu zostały opublikowane w tomie „Polkowice w mojej pamięci”, opracowanym przez Wydawnictwo DWSPiT w Polkowicach⁸⁰⁹.

4.12.2. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Polkowicach

Na początku lat dziewięćdziesiątych doszło do połączenia filii bibliotek zlokalizowanych przy ul. Legnickiej i w Domu Kultury „Impresja” i utworzenia biblioteki przy ul. Targowej, w byłym budynku Komitetu Miejsko-Gminnego PZPR. Poza granicami miasta filie polkowickiej biblioteki w tym czasie znajdowały się w Tarnówku, Suchej Górnej i Sobinie. W 1992 r. wypożyczalnia oferowała 50 tys. tytułów, a także możliwość skorzystania ze sprzętu audiowizualnego, wybór filmów video, płyt kompaktowych i taśm magnetofonowych⁸¹⁰.

foto. Jan Walczak

Fot. 94

Pisarz Marek Krajewski podczas spotkania autorskiego z czytelnikami w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Polkowicach

⁸⁰⁹ *Polkowice w mojej pamięci*, J. Tyszkiewicz (red.), Polkowice 2011.

⁸¹⁰ R. Rudolf, P. Leśniak, *Biblioteka czeka na nowych czytelników*, „Gazeta Polkowicka”, marzec 1992, 3(18).

27 września 2002 r. otwarto drugą filię biblioteki przy ul. kard. B. Kominka – Dziecięco-Młodzieżową i Dział Muzyczny. W styczniu 2003 r. w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Polkowicach (MGBP) utworzono Dział Akademicki, dla potrzeb Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach, który pełni funkcję biblioteki uczelnianej. Po 32 latach pracy, w lutym 2004 r. na emeryturę przeszła dyrektor biblioteki Irena Korycińska, a nowym dyrektorem placówki została Beata Zalewska. W 2005 r. biblioteka główna wzbogaciła się bezpłatnie otrzymanym sprzętem komputerowym z darmowym dostępem do Internetu dla czytelników w ramach programu „Ikonka”.

fot. Jan Walczak

Fot. 95

Siedziba Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Polkowicach przy ul. Skalników

W maju 2007 r. MGBP w Polkowicach zyskała nową siedzibę, w zachodnim skrzydle Zespołu Szkół im. Narodów Zjednoczonej Europy w Polkowicach zmodernizowanym na potrzeby placówki⁸¹¹. W tym samym roku uruchomiona została strona internetowa.

⁸¹¹ Kor, *Światowa biblioteka*, „Gazeta Lubuska”, 29 VI 2007.

Od października 2007 r. rozszerzono zakres działań i zadań o rolę biblioteki powiatowej. Rok później wdrożono zintegrowany system komputerowy ALEPH. Katalog zbiorów bibliotecznych MGBP dostępny jest obecnie online w Dolnośląskim Zasobie Bibliotecznym.

W październiku 2009 r. biblioteka obchodziła jubileusz 60-lecia istnienia. W 2010 r. przystąpiono do Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizowanego przez Instytut Książki Certyfikat Biblioteki +⁸¹². Zasoby biblioteki na koniec 2011 r. stanowił księgozbiór liczący 90.760 pozycji i 6.236 sztuk zbiorów audiowizualnych.

4.13. Media

Demokratyzacja i rozwój samorządności po 1990 r. sprawiły, że dostęp do mediów stał się o wiele bardziej swobodny, ale i one zmieniły swój charakter. Przestały być władzy, a zaczęły służyć społeczeństwu. Chociaż organizatorami mediów lokalnych po 1990 r. były władze samorządowe, to zarówno „Gazeta Polkowicka”, jak i polkowicka telewizja lokalna zostały powołane w trosce o rzetelne poinformowanie społeczeństwa w zakresie wydarzeń z życia samorządu. Powołane media spotkały się z entuzjastycznym przyjęciem, ponieważ przed 1990 r. miasto nie miało własnej gazety ani telewizji.

4.13.1. Czasopisma

Pierwszy numer „Gazety Polkowickiej” ukazał się w październiku 1990 r. jako miesięcznik i kosztował 1000 zł. Jej wydawcą było Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Polkowice, w całości finansujące tę gazetę. Jej pierwszą redakcją tworzyli działacze polkowickiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, wcześniej redagujący opozycyjne piśmko „Bez tytułu”, którego na przełomie 1989 i 1990 r. w Polkowicach ukazało się 13 numerów⁸¹³. Pierwsi dziennikarze „Gazety Polkowickiej” pracowali społecznie, a jedyny etat został utworzony dla redaktora naczelnego.

⁸¹² Na podst. materiałów opracowanych i udostępnionych przez Miejsko-Gminną Bibliotekę Publiczną w Polkowicach.

⁸¹³ Na podst. rozmowy z Wojciechem Fenrichem.

fot. archiwum prywatne W. Fenricha

K O M I T E T Y
O B Y W A T E L S K I E

powstały wiosną 1989 roku na apel Lecha Wałęsy przyczyniając się do wyboru kandydatów opozycji do Sejmu i Senatu.
Obecnie komitety obywatelskie działają na rzecz demokratycznych reform w państwie, głównie na rzecz odwołania autorytarnego samorządu terytorialnego, podstawą którego może być tylko zaangażowanie społeczności lokalnych i ich samorganizacja.
Zapraszamy wszystkich, którym nie jest obojętne szybkie przeobrażenie "szarej ręki" i zniechęcenia w prawdziwą gospodarność i autentyczną odpowiedzialność za swoje losy.

Oskarżenie i skazanie Obywatelskiego Stowarzyszenia
Polkowickie ul. Świętek 28 / 4p
tel. 45-17-71
w każdy poniedziałek i wtorek od 19⁰⁰ do 19⁰⁰
środy od 19⁰⁰ do 19⁰⁰
czwartki od 19⁰⁰ do 19⁰⁰

H A R M O N O G R A M

spotkań problemowych Komitetu Obywatelskiego w Polkowicach w I i II 1990 r.

Termin	Temat zebrania
04.01.90.r.	Plan przestrzennego zagospodarowania starówki Polkowic
11.01.90.r.	Spółdzielnia mieszkaniowa "Cuprum" a handel w Polkowicach
16.01.90.r.	Sprawy organizacyjne i regulacyjne Komitetu Obywatelski.
25.01.90.r.	Porządek i bezpieczeństwo publiczne w Polkowicach
01.02.90.r.	Służba zdrowia w Polkowicach
03.02.90.r.	Gospodarka komunalna (miejaska)
15.02.90.r.	Młodzież w dokonujących się przemianach w Kraju
22.02.90.r.	Problemy ochrony środowiska

Zebrania rozpoczynają się o godz. 19⁰⁰

Każdy temat ogólnie rozpatrywany jest na spotkaniach przede wszystkim poprzez skierowanie go do problemowe i sytuacji występującej na terenie miasta i gminy Polkowice, poza dyskusją na temat "władzy" na każdym spotkaniu poruszać się może organizacja oraz wszelkie działania przed podmiotami w/w miejscowości, kierując się do uczestnictwa w organizowanych

RUMUNIA WOLNA !!! RUMUNIA WOLNA !!!

1989 rok , trzecia dekada grudnia - bezsilnie - lekki wrzód.
Za dwa dni Wigilia Bożego Narodzenia.
Spada gorączka przedświątecznych zakupów - leci czy tego roku jak zwykle - problemy z zapasami w karni, a może, albo czy może cytrusowe, w pełni zaprzętały uszyli nasz, naszych żon, matek ...?
W tych dniach "Naród Polski - sam boleśnie doświadczony - patrzył z troski i nadzieją na północną granicą spływała krowa.
Trzeszczał w posadach ostatni bastion zmierzającego systemu.
Naród Rumuński walczony i swoje życie, o swoje górnictwo, o prawo do istnienia w granie cywilizacyjnych państw Europy.
Jeszcze w przeddzień Wigilii, Krzyśiek przyznał z propozycją: "trzeba coś zrobić - jakiś gest solidarności, pomoc, - może transparent ?"
Czas był szybki od wyświłł!

Pała zniecierpliwiony reym - krwawy dyktator Ceausescu i jego żona straceni i Rumunia wolna i Rumunia potrzebuje pomocy !!!

Zrodzona z potrzeby chwili i serca akcja Komitetu Obywatelskiego w Polkowicach, ogłoszona z amboną przez Duszpasterzy Parafii pod wezwaniem św. Józefa, w drugi dzień świąt - tj 26 grudnia 1989r. przeszła na miejsce oczekiwania.
W skromnej siedzibie Komitetu w tymczasowym pod nr 24 na I piętrze zrobiono się klucznik. W pewnej chwili ludzie stali na strzaskach schodach.
Wśród zbieżnych dźwięków znalazły się i kilkadziesiątletniogłosne łuski składane przez polkowickich przemysłowców i ... ewangeliczny "wódnik" z wyrażeniem banknotów 500 zł.
Nikt nie wazy się przedzić lub nie docenił żadnej ofiary, -i nie o wielkości kwoty czy o osobę ofiarodawcy (często bezimiennie) tutaj chodzi.

Trochę jednak opanował wzruszenie, gdy nieletni Paweł Ortyński wjechał kwotę 36.000zł "od dzieci... od koleżanek... i tabliczką czekolady: "oni przecież są za tak głodni... i przecież są święci..."
Czekoladę i przytulając mamę (podobnie jak ofiarowane posaradce) jest to towar istnie ulgający zniszczeniu. Przyjmujemy tylko konserwy.

Czy jest ktoś w stanie odpowiedzieć na proste pytanie:
Skąd tyle serca i ofiarności u tak utraczonego trudni dnia odzienego i na podzie tak obywatelskiego społeczeństwa ?

~~*~*~*

W ciągu trzech godzin - dnia 26 grudnia 1989r - Komitet Obywatelski zebrał i 1.003.500 zł, 22 dolary USA, 1.587 lei, 861 szt (par, kpl) odzieży oraz 15 konserw. Flakidze przesłane na 80p, kanta odzież i konserwy przekazano na podziękowanie PK.

Pełna dokumentacja do wglądu. Dziękujemy !!!

Fot. 96
Biuletyn Komitetu Obywatelskiego „Bez tytułu” nr 2, s. 1 i 4

Tak o zasadności uruchomienia pisma pt. „Gazeta Polkowicka” pisał Włademar Gajaszek – redaktor naczelny – w słowie wstępnym do pierwszego numeru:

„Gazeta właśnie powinna być miejscem, w którym znajdzie się wszystko, co dotyczy życia miasta, gminy i mieszkańców. To tu należy pokazać, co i jak robią władze, bo przecież to niemożliwe, że przez cztery miesiące zajmowały się tylko zmianami nazw ulic i zatrzymaniem handlu; tu mieszkańcy powinni zgłaszać swoje wnioski i pretensje. Naszą ideą jest stworzenie organu, który będzie prezentował racje wszystkich, chociaż wiemy, jakie to trudne⁸¹⁴”.

⁸¹⁴ W. Gajaszek, *Po co gazeta? Felieton zamiast wstępniaka*, „Gazeta Polkowicka”, październik 1990 r.

Fot. 97

Legitymacja prasowa dziennikarza „Gazety Polkowickiej”, wystawiona 2 kwietnia 1991 r.

Na łamach pierwszego numeru czasopisma zostały wyjaśnione podstawowe pojęcia związane z samorządem i nowe zasady organizacji życia gminy. „Gazeta Polkowicka” do kwietnia 1992 r. ukazywała się jako miesięcznik, potem przeszła na cykl dwutygodniowy. Wiązało się to ze zmianami organizacyjnymi, ponieważ 28 listopada 1991 r. radni zdecydowali o powołaniu z dniem 1 stycznia 1992 r. zakładu budżetowego pod nazwą „Gazeta Polkowicka”, który będzie prowadzić swoją działalność na podstawie prawa prasowego⁸¹⁵. Radni zdecydowali, że zajęcia związane z redagowaniem „Gazety Polkowickiej”, dotychczas wykonywane przez dwie osoby, są bardzo pracochłonne. W związku z tym należy utworzyć odrębną jednostkę budżetową. Celem nowego wydawnictwa, według statutu, miało być „przekazywanie informacji o wszelkich przejawach życia gminy”. Gazeta swoją działalnością objęła miasto i Gminę Polkowice. Pismo nie było pomyślane jako jednostka dochodowa, tak zresztą też jest do chwili obecnej. Zakładano jednak, że w przyszłości będzie zarabiała na usługach edytorskich. Głównym założeniem utrzymywania czasopisma przez Urząd Miejski było informowanie mieszkańców gminy o sprawach bieżących⁸¹⁶. Z czasem „Gazeta Polkowicka” została przemianowana na Gminną Agencję Informacyjną (uchwała z dnia 13 sierpnia 1994 r.)⁸¹⁷, która jako zakład budżetowy funkcjonowała do końca następnego roku. W sierpniu 1996 r. miejsce „Gazety Polkowickiej” zajął „Kurier Powiatowy”, który swoim zasięgiem objął gminy wchodzące w skład Związku Gmin Zagłębia Miedziowego⁸¹⁸.

⁸¹⁵ Uchwała nr XXII/129/91 z dn. 28.11.1991 r.

⁸¹⁶ Uchwała nr XXII/129/91 z dn. 28.11.1991 r.; Protokół z posiedzenia RM nr XXII z dn. 28.11.1991 r.

⁸¹⁷ Uchwała nr II/17/94 z dn. 13.08.1994.

⁸¹⁸ Tamże, s. 286.

Fot. 98

Piąty numer „Gazety Polkowickiej” nawiązujący na okładce do obchodów 700-lecia nadania praw miejskich

Stworzenie zamiast gazety gminnej, gazety o szerszym zasięgu wiązało się z ambicjami utworzenia Powiatu Polkowickiego oraz ukształtowaniem wspólnego medium dla terenu przyszłego powiatu. Jak pisano w słowie wstępnym do pierwszego numeru, wybrano nazwę „Kurier”, gdyż „zmierzamy krążyć po gminach subregionu”, „Powiatowy”, z tego powodu, że „jesteśmy przekonani, iż wcześniej czy później drugi etap reformy samorządowej stanie się faktem, a obecny subregion zmieni się w powiat”⁸¹⁹. „Kurier Powiatowy” ukazywał się do czerwca 1997 r. Następnie do 2000 r. informacje z życia gminy zamieszczane były na łamach „Informatora Polkowickiego”. Od tego roku ponownie wydawano czasopismo lokalne, swoim zasięgiem obejmujące teren Gminy Polkowice, pod nazwą „Gazeta Polkowicka”⁸²⁰. Z dniem 28 marca 2003 r. redaktorem naczelnym gminnego czasopisma, po Grzegorzku Szczepaniaku, został Konrad Kaptur⁸²¹.

⁸¹⁹ Drodzy Czytelnicy! Słowo wstępne, „Kurier Powiatowy”, 1 VIII 1996, nr 1.

⁸²⁰ A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., s. 135.

⁸²¹ U. Romaniuk, M. Bożyńska, Z firmą „Puls” na minusie, 4 IV 2003.

Od połowy 2011 r., swoje czasopismo wydaje również Związek Gmin Zagłębia Miedziowego. Bezpłatny miesięcznik pt. „Jedność” traktuje o sprawach dotyczących gmin zrzeszonych w organizacji. W kwietniu 2012 r. ukazał się pierwszy numer miesięcznika „Rzecz Polkowicka” wydawany przez firmę Multitec, należąca do właściciela komercyjnego portalu informacyjnego www.polkowice.com.pl. Po 1990 r. informacje na temat Polkowic oraz teksty prasowe o różnym charakterze zamieszczane były w płatnej, codziennej prasie regionalnej i lokalnej. O Polkowicach można było przeczytać m.in. w dziennikach regionalnych „Gazeta Wrocławska”, „Gazeta Lubuska”, tygodniku „Konkrety”, a także w tygodniku lokalnym „Tygodnik Głogowski i Polkowicki”. Prasa regionalna i lokalna chętnie pisała o sukcesach Gminy Polkowice, rozrastającej się Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, znacznych inwestycjach i modernizacjach na terenie miasta. Dziennikarze często zwracali jednocześnie uwagę na osobę wieloletniego burmistrza Polkowic, Emiliana Stańczyszyna, który zajmował istotne stanowiska nie tylko o charakterze lokalnym, ale i wojewódzkim⁸²².

4.13.2. Telewizja

We wrześniu 1991 r. Gmina Polkowice, jako inicjator i inwestor, przystąpiła do budowy sieci telewizji kablowej dla Polkowic i pobliskich wsi. System miał zapewnić kilkanaście programów satelitarnych. Termin uruchomienia telewizji dla pierwszych abonentów przewidywano na początku 1992 r. W lutym 1992 r. powołana została spółka gminna z ograniczoną odpowiedzialnością, której zadaniem była obsługa telewizji kablowej w Polkowicach⁸²³. Jej siedziba mieściła się w wieżowcu przy ul. Ratowników. Zasadniczym zadaniem spółki było przygotowanie infrastruktury niezbędnej do odbioru programu telewizji lokalnej. Emisja pierwszego programu ze studia przy ul. Ratowników nastąpiła 31 sierpnia 1992 r.⁸²⁴ Siedem lat później radni zdecydowali o skomercjalizowaniu Polkowickiej Telewizji Kablowej sp. z o.o. i sprzedaniu udziałów telewizji⁸²⁵.

⁸²² P. Michalski, *Rodzina*, „Gazeta Wrocławska”, 3 III 2000; Zob. również tamże, M. Grohman, *Nie zadziałał lokalny patriotyzm*, 27 VI 2000.

⁸²³ Uchwała nr XXIV/160 z dn. 14.02.1992 r.

⁸²⁴ *Polkowicznie! Nie kupujcie anten satelitarnych!!!*, „Gazeta Polkowicka”, sierpień – wrzesień 1991, nr 11/12.

⁸²⁵ Uchwała nr XII/133/99 z dn. 25.11.1999 r.

W lutym 2001 r. Gmina Polkowice sprzedała prywatnemu inwestorowi z Zielonej Góry Telewizję Kablową, która była jednostką gminną przez 10 lat⁸²⁶. W końcu telewizja zaczęła funkcjonować w ramach ogólnopolskiej sieci telewizji Vectra, zaś sama telewizja Polkowice funkcjonuje jako prywatna spółka z o.o. Posiada dwa kanały: reklamowy oraz informacyjny i nadaje przez całą dobę. Nowy blok wiadomości lokalnych nadawany jest codziennie o godz. 19.15, oprócz soboty i niedzieli. W 2012 r. redakcję TV tworzyli Teresa Adamczyk, Ryszard Flisiewicz, Karol Banaszekiewicz oraz Konrad Kaptur⁸²⁷.

4.13.3. Internet

Nowym źródłem komunikacji z mieszkańcami od marca 2000 r. stał się Serwis Internetowy Gminy Polkowice www.polkowice.pl, który jest bieżącym źródłem informacji do dzisiaj. Treści na stronie internetowej obejmują m.in. podstawowe informacje o mieście, wiadomości samorządowe, społeczne, ekologiczne, kulturalne. Dzięki witrynie można także pospacerować wirtualnie po mieście, obejrzeć galerie zdjęć, a także zapoznać się z najnowszym numerem wydawanego przez samorząd dwutygodnika „Gazeta Polkowicka”. Szczególnie rozwinięta jest zakładka dotycząca informacji gospodarczych skierowanych do przyszłych inwestorów. Strona dostępna jest w trzech wersjach językowych: polskiej, angielskiej i niemieckiej, ale oferty inwestycyjne zamieszczone są nie tylko w tych językach⁸²⁸.

Innym źródłem wiedzy o codziennych wydarzeniach z życia miasta jest komercyjny serwis internetowy www.polkowice.com.pl stworzony przez braci Pawła i Sebastiana Serwińskich⁸²⁹.

Na temat Polkowic bieżące informacje i artykuły prasowe dostępne są także na portalach „Gazety Polskiej – Wrocławskiej”, „Gazety Lubuskiej”, Radia Plus Legnica, Radia Elkai innych.

W Polkowicach można skorzystać z nieodpłatnego dostępu do Internetu. Hotspoty umożliwiające taką łączność są zainstalowane m.in. na Rynku, w Aquaparku, na skwerze przy ul. Ratowników, a także w Dolnośląskiej

⁸²⁶ Ur, *Sprzedano „kablówkę”*, „Tygodnik Głogowski i Polkowicki”, 1 III 2001.

⁸²⁷ Na podstawie wywiadu z Ryszardem Lisiewiczem z dn. 24 II 2012.

⁸²⁸ Ur, *Gmina w witrynie*, „Tygodnik Głogowski i Polkowicki”, 8 III 2000.

⁸²⁹ U. Romaniuk, *Prywatnie, ale szybko*, „Słowo Polskie – Gazeta Wrocławska”, 18 VII 2008.

Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Techniki dla studentów⁸³⁰. Kilkanaście stacjonarnych stanowisk komputerowych, z dostępem do Internetu, znajduje się również w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej przy ul. Skalników.

W 2008 r. na terenie miasta zostały zainstalowane również tzw. kioski internetowe z bezpłatnym dostępem do Internetu (m.in. przy ratuszu, ulicach Skalników, Młyńskiej, Hubala i Dąbrowskiego)⁸³¹. Od wiosny 2010 r. Gmina Polkowice posiada także konto na popularnym na świecie portalu społecznościowym Facebook⁸³². Obecnie ma ponad tysiąc tzw. fanów, czyli sympatyków, którzy śledzą bieżące informacje zamieszczane tam przez biuro prasowe Ratusza.

4.13.4. Pozostałe nośniki komunikatów

W 2008 r. w Polkowicach zainstalowano informacyjne tablice elektroniczne, na których wyświetlane są bieżące informacje m.in. o temperaturze powietrza, aktualnej dacie i godzinie. Mogą one zostać użyte do wyświetlania dowolnych komunikatów⁸³³. Jedno z takich urządzeń informacyjnych zamontowane zostało na budynku Szkoły Podstawowej nr 3 przy ul. kard. Kominka. Ciekawym, innowacyjnym rozwiązaniem, które pozwala na skuteczną komunikację władz z mieszkańcami jest także esemesowy serwis samorządowy, który Gmina uruchomiła we wrześniu 2009 r.

Zarejestrowanie się w nim umożliwia bezpłatne otrzymywanie bieżących informacji z życia społeczności lokalnej na telefon komórkowy. To rozwiązanie informacyjne Gmina Polkowice uruchomiła jako jeden z pierwszych samorządów w Polsce⁸³⁴.

Powszechną praktyką od lat stosowaną przez władze Polkowic jest komunikowanie się z mieszkańcami za pomocą tablic wielkopowierzchniowych, tzw. billboardów. Urząd Miasta zamieszcza na nich komunikaty skierowane do polkowiczanki, np. życzenia z okazji zbliżających się świąt czy wakacji.

⁸³⁰ Jawa, *Usiądziesz na ławce i wejdiesz do sieci*, „Gazeta Lubuska”, 4 IX 2007.

⁸³¹ Tom, *Darmowe kioski internetowe*, „Express Lubin–Głogów–Polkowice”, 15 IV 2009.

⁸³² Tom, *Chwalą się światu*, „Express Lubin–Głogów–Polkowice”, 21 IV 2010.

⁸³³ Jawa, *Serfuj na ulicy*, „Gazeta Lubuska” 4 I 2008.

⁸³⁴ Tom, *Gmina w telefonie*, „Express Lubin–Głogów–Polkowice”, 14 X 2009.

4.14. Ekologia

Przemiany ustrojowe spowodowały zainteresowanie się tematem, który do tej pory nie był poruszany na forum publicznym, mianowicie – zagadnieniem ochrony środowiska. Okazało się ono szczególnie ważne dla samorządu, na terenie którego prowadzona była intensywna eksploatacja górnicza, prowadząca do degradacji środowiska naturalnego, chociażby pod względem obniżania się poziomu wód gruntowych. Ale zagadnień związanych z tematem ekologii było znacznie więcej. Na początek w 1991 r. zainicjowano segregację odpadów. W maju 1991 r. PGKiM zlecił gospodarowanie odpadami stałymi. Przewidziano także likwidację odpadów trujących, takich jak baterie, przeterminowane leki itp.⁸³⁵

Od 1 września 1991 r. stanęły w mieście specjalne pojemniki do segregacji odpadów: zielone na opady organiczne, czerwone na makulaturę, niebieskie na szkło, pomarańczowe na plastik i metal⁸³⁶.

Pierwszym znaczącym krokiem zmierzającym do propagowania przez Polkowice ekologicznych rozwiązań było przyjęcie 29 marca 2000 r. gminnego programu poszanowania energii cieplnej⁸³⁷. W jego ramach nieodpłatnie wymieniana jest stolarka okienna w mieszkaniach polkowiczian. Jest to program unikatowy w skali kraju i obejmuje także docieplenia dachów. W 2010 r. na ten cel z budżetu gminy zarezerwowano 3 mln zł⁸³⁸.

W lutym 2009 r. w Polkowicach gościł prof. Jerzy Buzek, były premier i do niedawna przewodniczący Parlamentu Europejskiego. Jego wizyta związana była z planami zorganizowania w Polkowicach Ogólnopolskiego Forum Ekoenergetycznego. Pierwsze zaplanowano na 28–30 września 2009 r., kolejne odbyły się we wrześniu 2010, 2011 i 2012 r.⁸³⁹ Wydarzenie ma na celu promocję odnawialnych źródeł energii. Za każdym razem zapraszano najwybitniejszych znawców tematu z całego kraju. Zgodnie z wymogami Unii Europejskiej, do 2020 r. 15% energii wytwarzanej w kraju powinno być produkowane ekologicznie. Obok Gminy Polkowice, organizatorem ogólnopolskiego Ekoforum jest Fundacja Zielony Feniks⁸⁴⁰. W 2011 r. drukiem ukaza-

⁸³⁵ W. Kluska, *Z wiaderkiem na śmieci do Europy*, grudzień 1991, nr 15.

⁸³⁶ W. Kluska, *Apel do mieszkańców*, „Gazeta Polkowicka”, wrzesień 1992, nr 12(27).

⁸³⁷ Uchwała nr XV/197/2000 z dn. 29.03.2000 r.

⁸³⁸ Kor, *Te okna są za darmo*, „Gazeta Lubuska”, 31 VII–1 VIII 2010.

⁸³⁹ A. Białęcka, *Jak oszczędzić na domu*, „Gazeta Lubuska”, 15 IX 2010.

⁸⁴⁰ Zob. również: www.forumekoenergetyczne.pl

ła się książka pod red. Jana Popczyka „Energetyka alternatywna”⁸⁴¹, która jest zbiorem wystąpień pokonferencyjnym Forum Ekoenergetycznego. Publikacja została sfinansowana ze środków Gminy Polkowice, a wydana przez DWSPiT.

foto. Jan Walczak

Fot. 99

Wizyta prof. Jerzego Buzka w Polkowicach w 2009 r. Spotkanie z burmistrzem Wiesławem Wabikiem dotyczyło organizacji ogólnopolskiego Forum Ekoenergetycznego

Goszcząc w Polkowicach w 2009 r., prof. Jerzy Buzek mówił m.in.: „Kiedy na drugim końcu Polski ktoś zapyta, skąd jesteś, a mieszkaniec powiatu i każdej tutejszej miejscowości odpowie – z Polkowic, okaże się zapewne, że to miasto wszyscy znają, wiedzą, gdzie się znajduje. Do tego miasta można się z dumą przyznać”⁸⁴².

Po sukcesie I Ogólnopolskiego Forum Ekoenergetycznego władze gminy zdecydowały się na inwestycje ekoenergetyczne. Nieopodal ronda na skrzyżowaniu ulic Dąbrowskiego i 3 Maja stanęły w listopadzie 2009 r. dwie wiaty przystankowe z oświetleniem, zasilanym energią słoneczną. Drugą inwesty-

⁸⁴¹ Jawa, Będzcie «Zielony Feniks», „Gazeta Lubuska”, 9 II 2009.

⁸⁴² A. Szydłowska-Szczecińska, dz. cyt., Polkowice 2010, s. 8.

cją są latarnie drogowe we wsi Moskorzyn, zasilane energią pozyskiwaną ze słońca i wiatru. Natomiast w Polkowicach, w ramach działań ekoenergetycznych, wymieniono 151 lamp ulicznych na bardziej oszczędne⁸⁴³.

W trosce o zachowanie czystości, latem 2007 r., w mieście stanęło 65 pojemników na zwierzęce odchody. Oznaczone zostały podobizną kundelka. Jednocześnie mieszkańcy miasteczka byli zachęceni do sprzątanía po swoich pupilach. W lecie 2011 r. wprowadzono specjalnie wyznaczone tereny zielone do wyprowadzania zwierząt domowych na spacer⁸⁴⁴.

Gmina Polkowice posiada specjalną stronę – www.ekologia.polkowice.eu – redagowaną przez Wydział Ochrony Środowiska i Obszarów Wiejskich, na której przedstawione są kompleksowo różnorodnie zagadnienia dotyczące ochrony środowiska na terenie samorządu. Znajdują się na niej m.in. dokumenty, które konstytuują temat ochrony przyrody: w tym najważniejszy Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Polkowice na lata 2011–2014, i Plan Gospodarki Odpadami dla Związku Gmin Zagłębia Miedziowego.

Na wspomnianej stronie internetowej można znaleźć także raporty, sprawozdania, regulaminy i zarządzenia oraz dane dotyczące edukacji ekologicznej w gminie, gospodarki odpadami, informacje o konkursach o tematyce ekologicznej. Dla przykładu, w zakładce „ochrona przyrody” znajdziemy praktyczne informacje o pomnikach przyrody, programie wymiany drzewostanu czy ścieżkach edukacyjnych⁸⁴⁵.

4.15. Sprawy wyznaniowe

W marcu 1987 r. dotychczasowy dekanat lubiński został podzielony na trzy dekanaty decyzją metropolity wrocławskiego kard. Henryka Gulbinowicza: polkowicki, chocianowski i lubiński. W skład dekanatu polkowickiego wchodziły parafie: Gwizdanów, Jędrzychów, Mleczno, Polkowice, Rudna, Sobin, Żelazny Most. 25 marca 1992 r. papież Jan Paweł II utworzył diecezję legnicką, znajdującą się na terytorium archidiecezji wrocławskiej, zaś jej stolicą była Legnica. W skład tej diecezji weszły polkowickie parafie. Taki podział administracji kościelnej obowiązuje do dzisiaj.

⁸⁴³ Tom, *Wiaty z solarami*, „Express Lubin–Głogów–Polkowice”, 4 XI 2009.

⁸⁴⁴ J. Walczak, *Z miotłką za pupilem*, „Gazeta Lubuska”, 14, 15 VIII 2007.

⁸⁴⁵ [Online] [dostęp 14 kwietnia 2011]. Dostępny w Internecie: http://www.ekologia.polkowice.eu/podstrona,7,przepisy_prawne.htm

29 maja 1990 kard. Gulbinowicz powołał dekretem erekcyjnym nową parafię pw. Matki Bożej Królowej Polski w Polkowicach. Jej proboszczem został ks. Marian Kopko. Jeszcze w lipcu 1989 r. rozpoczęto budowę kaplicy, oddanej do użytku parafian w grudniu 1990 r. W czerwcu 1992 r. rozpoczęły się pierwsze prace związane ze wznoszeniem kościoła. Była to trzecia z kolei świątynia w Polkowicach. Dotąd wierni brali udział w nabożeństwach odbywających się w kościołach zlokalizowanych na Rynku – św. Barbary i św. Michała Archanioła, które obejmuje parafia pw. św. Michała Archanioła.

6 maja 2003 r. odbyła się konsekracja wybudowanego kościoła pw. Matki Bożej Królowej Polski, której przewodniczył ks. bp Tadeusz Rybak. W uroczystości wzięło udział ponad pięć tysięcy mieszkańców. Starania o budowę świątyni zostały poczynione jeszcze przed 1989 r.⁸⁴⁶ Parafia odciążała parafię św. Michała Archanioła i przynależały do niej ulice: Górników, Kolejowa, Lipowa, 3 Maja, Ociosowa, Ratowników, Skalników, Sztygarska oraz Guzice, Trzebcz, Suchą Górą, Kaźmierzów i Moskorzyn⁸⁴⁷. Dziś na terenie miasta są cztery kościoły rzymsko-katolickie.

Po roku 1990 kościół św. Michała Archanioła znajdował się w fatalnym stanie technicznym, spowodowanym przez wstrząsy górnicze. W 1985 r. władze wojewódzkie w Legnicy zdecydowały o jego zamknięciu, ze względów bezpieczeństwa, a władze kopalni „Rudna” podjęły pierwsze kroki zmierzające do zabezpieczenia tego obiektu sakralnego. W tym czasie wiernym służył kościół pw. św. Barbary zlokalizowany na Rynku. W latach 1992–1995 przeprowadzono generalny remont kościoła pw. Michała Archanioła. Podczas remontu na drewnianym suficie kościoła odkryto freski z 1683 r., przedstawiające postaci ośmiu świętych: Zygmunta, Hieronima, Weronikę, Grzegorza, Rozalię, Rocha, Augustyna i Ambrożego. Malowidło zostało wpisane do rejestru zabytków ówczesnego województwa legnickiego⁸⁴⁸.

11 grudnia 1998 r. bp Tadeusz Rybak podjął decyzję o utworzeniu kolejnej, trzeciej parafii w Polkowicach pw. Matki Bożej Łaskawej, do której mieli przynależeć mieszkańcy os. Dąbrowskiego, Młodych i Po-

⁸⁴⁶ A. Lech, *Biskup namaścił*, „Gazeta Wrocławska”, 6 V 2003.

⁸⁴⁷ *Nowa parafia w Polkowicach*, „GP”, sierpień – wrzesień 1991, nr 11/12. Zob. też: parafia-michal.tabs.pl

⁸⁴⁸ W. Machnicki, dz. cyt. s. 190–191.

lanka. Kaplica należąca do parafii powstała przy ul. Wojska Polskiego. Proboszczem nowej parafii został ks. Ireneusz Wójs. Jednocześnie zaplanowano, że w przyszłości w Polkowicach Dolnych stanie kolejna świątynia⁸⁴⁹.

Obok dominującego w Polkowicach wyznania rzymskokatolickiego, warto dodać, że istnieje tu także Chrześcijańska Wspólnota Zielonoświątkowa, która w 1993 r. liczyła ok. 100 osób i która spotykała się w każdą drugą niedzielę miesiąca na Rynku w budynku Urzędu Stanu Cywilnego⁸⁵⁰. Obecnie przebudowany i odnowiony zbor zlokalizowany jest przy ul. kard. B. Kominka⁸⁵¹.

4.16. Nagrody i wyróżnienia dla Gminy Polkowice

Gmina Polkowice należy do samorządów, które szczególnie często są doceniane przez różnorodne organy przyznające nagrody w różnych dziedzinach. Patrząc na wykaz nadanych tytułów za osiągnięcia, można być przekonany, że polkowicki samorząd należy do wyróżniających się w kraju, a w wielu kategoriach można powiedzieć, że jest niekwestionowanym liderem. Przyznane nagrody w ostatnich latach zamieszczone są w poniższej tabeli:

Tab. 12
Nagrody i wyróżnienia dla Gminy Polkowice

Nagroda	Rok otrzymania
Dolnośląski Klucz Sukcesu	1997
Lider Inwestycyjny Samorządów	2000–2002, 2002–2004
Supermiasteczko	2001, 2003, 2004
Bezpieczna Gmina	2003
Dolnośląski Gryf – nagroda Zachodniej Izby Gospodarczej za „Najlepszy gminny program rozwoju gospodarczego”	2004
Samorządowy Lider Funduszy Strukturalnych	2004–2005

⁸⁴⁹ Rak, *Dwie nowe parafie*, „Gazeta Polkowicka”, 24 XII 1998, nr 52/98. Zob. [online] [dostęp 18 maja 2011] też: www.mbl.polkowice.pl

⁸⁵⁰ Bach, *Polkowiccy zielonoświątkowcy*, „Gazeta Polkowicka”, styczeń 1993, nr 2 (35).

⁸⁵¹ Zob. [online] [dostęp 14 kwietnia 2011]. Dostępny w Internecie: zborpolkowice.prv.pl

Nagroda	Rok otrzymania
VII miejsce w rankingu inwestycyjnym Samorządów w kategorii „Miasta powiatowe”	2004–2006
IX miejsce w rankingu inwestycyjnym samorządów w kategorii „Miasta powiatowe”	2005–2007
Laureat Rankingu Samorządów „Rzeczpospolitej” w kategorii „Najlepsza gmina miejska”	2006
Nominacja do Polskiego Godła Promocyjnego „Teraz Polska” w XVII edycji konkursu „Teraz Polska”	2007
I miejsce w rankingu „Pisma Samorządu Terytorialnego Wspólnota”, podsumowującym inwestycje samorządów w sport i kulturę w latach 2007–2009, w kategorii „Miasta powiatowe”	2007–2009
I miejsce i tytuł „Najlepsza Gmina w Dziedzinie Inwestycji” w Rankingu Samorządów „Rzeczpospolitej”	2007
Nominacja do Dolnośląskiego – nagrody Zachodniej Izby Gospodarczej – wyróżnienie w kategorii „Najlepszy program rozwoju gospodarczego”	2007
Nominacja do Polskiego Godła Promocyjnego „Teraz Polska” w XVII edycji Konkursu „Teraz Polska”, I edycji konkursu dla gmin	2007
Nominacja kapituły Nagrody Gospodarczej Dolnośląski Gryf dla gminy miejsko-wiejskiej do nagrody w kategorii „Jednostka samorządu terytorialnego” za „Najlepszy gminny program rozwoju gospodarczego”	2007
Tytuł Najlepszej Gminy w Dziedzinie Rozwoju Inwestycji w Rankingu Samorządów „Rzeczpospolitej” w kategorii „Gmin miejskich”	2007
Tytuł Najlepsza Gmina Miejska za zajęcie I miejsca w Rankingu Samorządów „Rzeczpospolitej”	2007
Certyfikat za aktywny udział w szóstej edycji kampanii społecznej, organizowanej przez Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Sportu oraz Polski Związek Lekkoatletyczny, pod nazwą „Zachowaj trzeźwy umysł” oraz za aktywny wkład w tworzeniu nowoczesnej profilaktyki	2007
I miejsce w woj. dolnośląskim w II Ogólnopolskim Konkursie „Grunt na medal” dla terenu przeznaczonego pod realizację Parku Technologicznego w Polkowicach	2007

Nagroda	Rok otrzymania
I miejsce i nagroda „Złota Jedyńka dla Najlepszej Gminy Miejsko-Wiejskiej” w konkursie „Złote Jedynki”, „Gazety Wyborczej” i Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska	2008
Akt nadania Medalu 50-lecia honorowego krwiodawstwa Polskiego Czerwonego Krzyża dla Urzędu Miasta i Gminy Polkowice za szczególne zasługi w efektywnym działaniu wspierającym Ruch Honorowego Krwiodawstwa Polskiego Czerwonego Krzyża.	2008
II miejsce pierwszej edycji Dolnośląskich Wektorów Współpracy w konkursie Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej za bardzo dobrą współpracę samorządów z organizacjami pozarządowymi w województwie dolnośląskim	2009
I miejsce w kategorii „Gmin miejsko-wiejskich” w rankingu organizowanym przez Wydział Administracji i Nauk Społecznych Politechniki Warszawskiej oraz Fundację Polskiego Godła Promocyjnego „Teraz Polska”, według poziomu rozwoju zrównoważonego gmin miejsko-wiejskich w 2008 r.	2009
II miejsce dla Urzędu Gminy Polkowice, w konkursie na „Najciekawsze Strony Internetowe Poświęcone Odpadom” na Dolnym Śląsku organizowanym przez Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego oraz Fundację Ekologiczną „Zielona Akcja”.	2009
Gmina Fair Play – Certyfikowana Lokalizacja Inwestycji	2009
Certyfikat „Szkoła bez przemocy” – partner lokalny Programu Społecznego	2009
Medal Komisji Edukacji Narodowej za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania	2009
Złota Odznaka Członka Honorowego za szczególne zasługi dla Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarządu Rejonowego w Polkowicach	2009
I miejsce w rankingu „Miasto do życia” dziennika „Polska Gazeta Wrocławska”. W konkursie uznano, że Gmina Polkowice to najlepsze miejsce do życia na Dolnym Śląsku.	2010
I miejsce w konkursie „Na wagę złota” w kategorii Najpełniejszy i Najlepszy Wizerunek Jednostki Samorządu Terytorialnego 2010 przyznane przez Serwis Samorządowy PAP	2010

Nagroda	Rok otrzymania
II miejsce i tytuł gminy przyjaznej młodzieży w konkursie dla dolnośląskich gmin najaktywniej wspierających młodzież pt. „Gmina przyjazna młodzieży” w roku szkolnym 2009–2010	2010
I miejsce w konkursie „Na wagę złota” w kategorii „Ekologiczne dokonania miasta 2010” przyznane przez Serwis Samorządowy PAP	2010
Gmina Fair Play – Certyfikowana Lokalizacja Inwestycji w kategorii „Miasteczko i małe miasto” dla Gminy Polkowice	2010
Dolnośląski Gryf – nagroda gospodarcza	2010
I miejsce w rankingu „Pisma Samorządu Terytorialnego Wspólnota” podsumowującym inwestycje samorządów w sport i kulturę w latach 2007 – 2009 w kategorii miasta powiatowe	2010
Tytuł Regionalnego Lidera Innowacji i Rozwoju 2010 – Innowacyjna gmina – kategoria „Gmina wiejsko-miejska” – Konkurs Krajowi Liderzy Innowacji i Rozwoju – edycja regionalna 2010 – województwo dolnośląskie organizowany przez Fundację Innowacji i Rozwoju	2010
Srebrny Medal Polskiego Klubu Infrastruktury Sportowej za aktywną działalność miasta na rzecz budowy nowoczesnych obiektów sportowych, a tym samym wspierania rozwoju sportu i rekreacji w Polsce	2010
Nagroda w kategorii „Sukces mijającej kadencji 2006–2010” pisma samorządu terytorialnego „Wspólnota” – IV miejsce w kategorii „Miast powiatowych”	2010
I miejsce w konkursie „Na wagę złota” w kategorii „Najaktywniejsza Jednostka Samorządu Terytorialnego”, przyznane przez Serwis Samorządowy PAP	2011
I miejsce i statuetka „Gminy 2010 Roku” w konkursie „Złote Jedyńki”, „Gazety Wyborczej” i Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska dla najwyżej rozwiniętego gospodarczo rejonu w województwie dolnośląskim	2011

Źródło: www.polkowice.pl

4.17. Honorowi Obywatele Gminy Polkowice

Po dekadzie pracy samorządu brakowało formy honorowego wyróżniania osób, zasłużonych w różny sposób dla miasta i społeczności lokalnej. W czerwcu 2000 r. Rada Miejska ustaliła procedury nadawania Honorowego Obywatelstwa Gminy Polkowice oraz przyznawania Medalu Okolicznościowego dla osób zasłużonych dla Gminy Polkowice⁸⁵².

Pierwsze tytuły Honorowych Obywateli nadano 31 sierpnia 2000 r. w większości dla osób związanych z rozwijającą się polkowicką częścią Legnickiej Strefy Ekonomicznej, w której to rosły wówczas kolejne fabryki i zakłady dające pracę mieszkańcom z terenu Powiatu Polkowickiego⁸⁵³.

Tab. 13

Honorowi Obywatele Gminy Polkowice i wyróżnieni medalami

Data nadania	U honorowani polkowickimi wyróżnieniami
31 sierpnia 2001 r.	<p>Honorowi Obywatele: Andrzej Tatuśko, Mariusz Gnych, Folker Weissgerber, Burchard Welkener, Friedrich Ehrhart, Ulrich Pascheke, Andreas Meckert, Rudiger Schmidt, Peter Brose, Christian Walkowiak, Bogusław Fusiek, Lechosław Bąk, Dieter Lorenz, Franz Grienberger, ks. Ludwik Kośmidek, ks. Marian Kopko⁸⁵⁹</p>
29 listopada 2001 r.	<p>Honorowi Obywatele: Antoni Biedrzycki, Zdzisław Trybka, Marianna Rubiś-Urbaniak, Teresa Łojewska, Zbigniew Stańczyszyn, Dietmar Korzekwa oraz Gunter Kirchoff</p> <p>Odnaczeni medalami okolicznościowymi: Zbigniew Radzięciak, Anna Soliwoda, Maria Kowalczyk, Stefan Sperka, Stanisław Rej, Roman Bryza, Władysław Pierzchała, Kazimierz Ciszelski⁸⁶⁰</p>

⁸⁵² Uchwała nr XVII/219/2000 z dn. 16.06.2000 r.

⁸⁵³ Uk, *Wybrali sekretarza*, „Słowo Polskie”, 23 VI 2000.

⁸⁵⁹ Uchwała nr XVII/219/2000 z dn. 31.08.2000.

⁸⁶⁰ Uchwała nr XXIX/339/01 z dn. 29.11.2001 r.

⁸⁶¹ Uchwała nr XIV/106/03 z dn. 29.12.2003 r.

Data nadania	U honorowani polkowickimi wyróżnieniami
29 grudnia 2003 r.	Odnaczeni medalami okolicznościowymi: Zofia Mikołajczuk i Stanisław Piotrowski ⁸⁶¹
15 czerwca 2007 r.	Honorowi Obywatele: prof. zw. dr hab. inż. Waclaw Kasprzak ⁸⁶² , Jan Kanty Pawluśkiewicz
12 września 2008 r.	Honorowy Obywatel: Szymon Kołdecki ⁸⁶³
28 października 2008 r.	Odnaczony medalem okolicznościowym: Stefan Topolski ⁸⁶⁴

⁸⁶² Uchwała nr VIII/82/07 z dn. 15.06.2007 r.

⁸⁶³ Uchwała nr VIII/83/07 z dn. 15.06.2007 r.; Kor, *Obywatel z honorami*, „Gazeta Lubuska”, 4 VI 2007.

⁸⁶² Uchwała nr XVII/189/08 z dn. 12.09.2008 r.

⁸⁶³ Uchwała nr XVIII/190/08 z dn. 29.10.2008 r.